TÖRÖKSZENTMIKLÓS VÁROSI ÖNKORMÁNYZAT KÉPVISELŐ-TESTÜLETÉNEK SZOCIÁLIS, EGÉSZÜGYI ÉS SPORT BIZOTTSÁGA

2017. JÚNIUS 28. NAPJÁN TARTOTT NYILVÁNOS ÜLÉSÉNEK

JEGYZŐKÖNYVE

35/2017. (VI.28.) SZESB	Orvosi ügyelet ellátás megszervezésére kötött szerződés módosításáról
36/2017. (VI.28.) SZESB	A Közszolgálati Tisztviselők Napjának munkaszüneti nappá nyilvánításáról
37/2017. (VI.28.) SZESB	Törökszentmiklós Város Környezetvédelmi Programjának (2016-2020) felülvizsgálatáról

JEGYZŐKÖNYV

Készült: a Szociális, Egészségügyi és Sport Bizottság 2017. június 28-án megtartott nyilvános ülésén.

Az ülés helye: Polgármesteri Hivatal I. emelet 228-as tanácskozó terem

Jelen vannak: Kovács László a bizottság elnöke
Fejes Ferenc képviselő
Kányáné Buzás Mónika képviselő
Dr. Bartáné Molnár Edit bizottsági tag
Kiss Orsolya bizottsági tag

Tanácskozási joggal:
Dr. Libor Imre aljegyző

Halászné Olcsák Andrea osztályvezető
Sólyom Dezső osztályvezető
Farkas Sándor osztályvezető
Pozderka Judit titkársági ügyintéző
Erdődi Péter környezetvédelmi főtanácsos
Dr. Szalóki Árpád a Sol Oriens Kft. ügyvezetője

Kovács László a bizottság elnöke köszönti a nyilvános ülésen megjelenteket.
Megállapítja, hogy a bizottság megválasztott 6 tagjából 5 fő jelen van, az ülés határozatképes, azt megnyitja.

A jegyzőkönyv hitelesítésére Dr. Bartáné Molnár Edit bizottsági tag került felkérésre a zárt ülés elején, aki ezen jelölést elfogadta.

A nyilvános ülés napirendi pontja a zárt ülés elején elfogadásra került, mely a következő:

Nyilvános napirendi pontok:

1.	**Orvosi ügyelet ellátás megszervezésére kötött szerződés módosításáról**
	Előterjesztő: Markót Imre polgármester Szakelőadó: Pozderka Judit titkársági ügyintéző
2.	**A Közszolgálati Tisztviselők Napjának munkaszüneti nappá nyilvánítása**
	Előterjesztő: Dr. Libor Imre aljegyző Szakelőadó: Halászné Olcsák Andrea osztályvezető
3.	**Törökszentmiklós Város Környezetvédelmi Programjának felülvizsgálata 2016-2020**
	Előterjesztő: Markót Imre polgármester Szakelőadó: Erdődi Péter László környezetvédelmi főtanácsos

1. **NAPIRENDI PONT**

Orvosi ügyelet ellátás megszervezésére kötött szerződés módosításáról

Pozderka Judit titkársági ügyintéző elmondja, hogy 2017. június 23-án ügyvezető úr azzal kereste meg az önkormányzatot, hogy a májusban elfogadott 160 ezer Ft önkormányzati támogatást 2017. július 1-től 490 ezer Ft-ra emelje meg. Az akkori számításainak megfelelően a legkisebb összeget kérte, amellyel még éppen működtethetőnek vélte az orvosi ügyeletet. Sajnos a közben távozó könyvelője évekig hiányosan informálta doktor urat a könyvelési – adózási szabályokról és az egyszerűsített fogalakoztatás utáni fizetési kötelezettségekről.

Kovács László a bizottság elnöke köszönti Dr. Szalóki Árpád főorvos urat és megadja számára a szót.

Dr. Szalóki Árpád ügyvezető elmondja, hogy az egyszerűsített munkaszerződésről szól az előterjesztés, ami most derült ki, hogy egy bizonyos összeg feletti rész adóköteles. Ami azt jelenti, hogy havi 160 ezer Ft-tal terhelte meg pluszként az ügyelet kasszáját. Átvizsgálta a bekerülési költségét az ügyeletnek és arra a következtetésre jutott, hogy ezzel az összeggel tudja működtetni tovább az ügyeletet. Az orvosokat tudja biztosítani, de a személyzetet nem így távoli vállalkozókat kell hívnia 4000 Ft-ért. Az egyszerűsített vállalkozást vissza mondani vagy másképp foglalkoztatni nem lehet. A többi önkormányzatoknál az egy főre jutó összeg viszonylag magas önkormányzati támogatást biztosít az ügyeletnek. Törökszentmiklóson a jelenlegi önkormányzati támogatás 7,78 Ft és ha megkapja a kérelmében feltüntetett összeget akkor 23,8 Ft-ra emelkedne az egy főre jutó ellátás. Tiszabő önkormányzata 86,86 Ft-tal, Tiszapüspöki önkormányzata 46,70 Ft-tal és Tiszatenyő 17,60 Ft-tal járul hozzá az ügyeleti ellátáshoz.

Kérdés

Kovács László a bizottság elnök kérdése lenne, hogyha megszavazásra kerül az összeg, akkor az ügyeleti ellátás nyugvópontra kerül? Elmondja, hogy számára az ügyelet fontos és szükség van rá.

Dr. Szalóki Árpád ügyvezető tájékoztat, hogyha a könyvelő nem hagyja ott az irodát, akkor nem derült volna ki. A kérdésre válaszolva elmondja, hogy valószínűleg nem fog nyugvópontra kerülni az ügyeleti ellátás. Az országban nagyon sok helyen támogatják nagyon sok pénzzel az ügyeletet.

Kovács László a bizottság elnöke a közpénzügyi osztályvezető asszonyt kérdezi, hogyha megszavazásra kerül az összeg, akkor annak a fedezete honnan történne?

Észrevétel

Halászné Olcsák Andrea osztályvezető válaszában elmondja, hogy a működési tartalékból lesz átcsoportosítva ez az összeg.

Dr. Bartáné Molnár Edit bizottsági tag úgy gondolja, hogy gyorsan könyvelőt kell váltania doktor úrnak, mivel jelentős a különbség.

Kányámé Buzás Mónika képviselő is úgy gondolja, hogy jelentős a különbség és az önkormányzat hátán csapódik az ostor. Az ügyeletnek eddig is működnie kellett és ezután is működnie kell.

Dr. Libor Imre aljegyző doktor úrhoz intézné az észrevételét, de lehet a kolleganőhöz is. Nem emlékszik, hogy az ügyeleti ellátásról szóló megállapodás passzusa miként van, hogyha a Képviselő-testület úgy dönt, hogy nem támogatja doktor úr kérelmét akkor milyen jogkövetkezmény várható a feladatellátásban és a szerződéses viszonyban? A felmondási idő alatt mire kell felkészülnie az önkormányzatnak?

Dr. Szalóki Árpád ügyvezető tájékoztat, hogy 120 nap a felmondási idő és november 1-én kell másnak működtetni az ügyeletet. Többször átgondolta a felmondást és úgy gondolja, hogy nem az önkormányzaton csattant az ostor, hanem rajta. Többször gondolkodott azon, hogy visszaadja az ügyeletet. Az aggodalma az is, hogy 4 millió Ft-nyi eszköze van az ügyeleten és ezért is nem lépett.

További kérdés, észrevétel nem hangzik el.

Kovács László a bizottság elnöke szavazásra teszi fel a határozat-tervezet „A változatát" melyben nem járul hozzá az orvosi ügyeleti ellátás megszervezésére kötött szerződés módosításához.
Szavazás után megállapítja, hogy a bizottság jelen lévő 5 tagja 4 nem és 1 tartózkodás mellett az „A változatot" elutasította.

Kovács László a bizottság elnöke szavazásra teszi fel a határozat-tervezet „B változatát" melyben hozzájárul az orvosi ügyeleti ellátás megszervezésére kötött szerződés módosításához.
Szavazás után megállapítja, hogy a bizottság jelen lévő 5 tagja 5 igen egyhangú szavazattal meghozta következő határozatát.

35/2017. (VI.28.) SZESB számú

Határozat

Orvosi ügyeleti ellátás megszervezésére kötött szerződés módosításáról

Törökszentmiklós Városi Önkormányzat Képviselő-testületének Szociális, Egészségügyi és Sport Bizottsága megtárgyalta és egyhangúan elfogadta az orvosi ügyeleti ellátás megszervezésére kötött szerződés módosításáról szóló határozat-tervezet, melyet a Képviselő-testületnek elfogadásra javasol.

Erről értesül:

1. Markót Imre polgármester
2. Dr. Libor Imre jegyzőt helyettesítő aljegyző
3. Irattár

2. **NAPIRENDI PONT**

A Közszolgálati Tisztviselők Napjának munkaszüneti nappá nyilvánítása

Dr. Libor Imre aljegyző elmondja, hogy a tegnapi Oktatási és Kulturális Bizottsági ülésen is fűzött gondolatokat az előterjesztéshez. Úgy gondolja, hogy jelentősége van annak is, hogy nem polgármester úr az előterjesztő, hanem jómaga. Az üzenet értékét akarta tolmácsolni a dolgozók felé. A Köztisztviselők jogállásról szóló jogszabályt 2011. évben fogadta el az országgyűlés. A régi Kttv. szerint a Közszolgálati Tisztviselők napja, július 1-je, munkaszüneti nap. Amikor a 2011-es törvényt megalkották nem szakított azzal a hagyománnyal, hogy a közszolgák az év egy napján munkaszüneti nappal rendelkezzenek. A 2011. évi jogszabály többször lett módosítva és tavaly decemberében egy módosító törvényjavaslatot nyújtott be az EMMI, amiben a szociális munkanapját és a Semmelweis napot munkaszüneti nappá nyilvánították, így ezzel együtt a Köztisztviselők Napját megszüntették, mint munkaszüneti napot. De nyitva hagytak egy kis kaput ezáltal, hogy ha a helyi önkormányzatok Képviselő-testülete úgy ítéli meg, hogy mégis fenntartásában lévő intézményben szeretné biztosítani a munkaszüneti napot, rendeletalkotás útján munkaszüneti nappá nyilváníthatnak egy napot, amely eddig nem szerepelt a munkaszüneti napok között. 2008 óta nem változott a köztisztviselők bértáblája. Az államigazgatás területén elkezdődtek a bérek rendezése és a közszolgálatban dolgozókat kihagyták belőle. A bértábla alapján kellene valakit foglalkoztatnia, akkor egy középfokú 40 éves munkaviszonnyal rendelkező személy sem lépné át a garantált bérminimumot. Úgy érzi, hogy egy nemes gesztus volna a Képviselő-testület részéről, hogyha ezt a megszerzett jogát nem csorbítanák a helyi közszolgáknak. Úgy gondolja, hogy megérdemlik a hivatal dolgozói azt az egy napot, hogy továbbra is a munkaszüneti nappal saját maguk rendelkezzenek és ne munkával töltsék.

Kérdés nem hangzik el.

Észrevétel

Kovács László a bizottság elnöke maximálisan egyetért aljegyző úrral. Az elmúlt évek alatt is sokszor kiállt az apparátus mellett. Úgy gondolja, hogy akik a hivatalban dolgoznak, tisztességesen végzik a munkájukat, és aki nem az előbb vagy utóbb ki fog hullani. A bérrel kapcsolatban sajnálatos, hogy nem voltak emelések hosszú évek óta. Sok terület van a hivatalban ahol el kell viselniük nap mint nap a lakosság azon rétegeinek molesztálását. Úgy gondolja, hogy egy nap biztosítása a közszférában dolgozóknak jár. A maga részéről támogatja a rendelet-tervezetet.

További kérdés, észrevétel nem hangzik el.

Kovács László a bizottság elnöke szavazásra teszi fel a rendelet-tervezet.
Szavazás után megállapítja, hogy a bizottság jelen lévő 5 tagja 5 igen egyhangú szavazattal meghozta következő határozatát.

36/2017. (VI.28.) SZESB számú

Határozat

A Közszolgálati Tisztviselők Napjának munkaszüneti nappá nyilvánításáról

Törökszentmiklós Városi Önkormányzat Képviselő-testületének Szociális, Egészségügyi és Sport Bizottsága megtárgyalta és egyhangúan elfogadta a

Közszolgálati Tisztviselők Napjának munkaszüneti nappá nyilvánításáról szóló rendelet-tervezet, melyet a Képviselő-testületnek elfogadásra javasol.

Erről értesül:

1. Markót Imre polgármester
2. Dr. Libor Imre jegyzőt helyettesítő aljegyző
3. Irattár

Dr. Bartáné Molnár Edit bizottsági tag elment az ülésteremből, így a bizottság létszáma 4 fő.

3. NAPIRENDI PONT

Törökszentmiklós Város Környezetvédelmi Programjának felülvizsgálata 2016-2020

Erdődi Péter környezetvédelmi főtanácsos tájékoztat, hogy a Környezetvédelmi Programot 2016. november 24-én tárgyalta legelőször a Képviselő-testület, melyet egybehangzóan felülvizsgálatra javasolták. Beépítésre kerültek azok a pontok és kérdések, amik akkor felmerültek a Képviselő-testületi ülésén.

Kérdés nem hangzik el.

Észrevétel

Kovács László a bizottság elnöke úgy gondolja, hogy egy kényes területről van szó. Minden rendelet, szabályzat annyit ér amennyit betartunk belőle. Kérése lenne a környezetvédelmi felelősöktől, hogy próbáljanak az abban foglaltaknak lehetőség szerint megfelelni. A fizikális szennyezések megtalálhatóak a város minden területén és ezt jó volna megszüntetni. Van olyan hulladék, amik beruházáskor ki kerülő termőföld, amik nem kerülnek vissza töltésre az hulladéknak számít. Enne az elhelyezésére több lehetőség van, és sajnos sokszor tapasztalja, hogy a határba kiszállítják, és ott hagyják. Kérdése lenne, hogy van-e erre valamilyen jogszabály? A határozat-tervezet elfogadja és támogatja.

Kányáné Buzás Mónika képviselő annyit fűzne hozzá, hogy annyit ér egy rendelet, amennyit be tudnak vele tartani. Sajnos az emberi kultúrával van a probléma, hogy nagyon sok helyen a városban leraknak, olyan illegális szemetet ahol ez tilos. Erre sajnos nincs megoldás és a kamera elhelyezésére nem igazán van lehetőség.

Erdődi Péter környezetvédelmi főtanácsos elmondja, hogy a hulladékszállítási engedélyeket az aktuális zöldhatóság adja ki, magán emberként is lehet bizonyos mennyiséget beszállítani a meghatározott telephelyekre illetve hulladék átvevő helyekre. Tájékoztat, hogy polgármester úrral megbeszélést tartottak ez ügyben, hogy az önkormányzat tulajdonában lévő Puskás Ferenc 12. szám alatti telephelyre kimondottan csak az önkormányzat által folytatott beruházásokra vonatkozik, mivel a környezetvédelmi hatóság nem engedte meg lakossági szinten a zöldhulladék begyűjtését illetve annak szállítását. Vizsgálni fogják elnök úr kérését és be fogják illeszteni a Környezetvédelmi Programba.

További kérdés, észrevétel nem hangzik el.

Kovács László a bizottság elnöke szavazásra teszi fel a határozat-tervezet.
Szavazás után megállapítja, hogy a bizottság jelen lévő 4 tagja 4 igen egyhangú szavazattal meghozta következő határozatát.

37/2017. (VI.28.) SZESB számú

Határozat

Törökszentmiklós Város Környezetvédelmi Programjának (2016-2020) felülvizsgálatáról

Törökszentmiklós Városi Önkormányzat Képviselő-testületének Szociális, Egészségügyi és Sport Bizottsága megtárgyalta és egyhangúan elfogadta a Törökszentmiklós Város Környezetvédelmi Programjának (2016-2020) felülvizsgálatáról szóló határozat-tervezet, melyet a Képviselő-testületnek elfogadásra javasol.

Erről értesül:

1. Markót Imre polgármester
2. Dr. Libor Imre jegyzőt helyettesítő aljegyző
3. Irattár

Kovács László a bizottság elnöke megköszöni a nyilvános ülésen való részvételt, az ülést bezárja.

K.m.f.

Nagy Dóra
Nagy Dóra
jegyzőkönyvvezető

Kovács László
a bizottság elnöke

Dr. Bartáné Molnár Edit
bizottsági tag
a jegyzőkönyv hitelesítője

JELENLÉTI ÍV

Készült: a Szociális, Egészségügyi és Sport Bizottság
2017. június 28. napján megtartott ülésén.

JELEN VANNAK:

1. Kovács László
2. Fejes Ferenc
3. Fejér Ilona
4. Kányáné Buzás Mónika
5. Dr. Bartáné Molnár Edit
6. Kiss Orsolya

SZOCIÁLIS, EGÉSZSÉGÜGYI ÉS SPORT BIZOTTSÁG

E L N Ö K É T Ő L

M E G H Í V Ó

Az SZMSZ. 50. § (7) bekezdésében biztosított jogkörömben eljárva a Szociális, Egészségügyi és Sport Bizottság ülését.

2017. június 28-án (szerda) 15,00 órára

összehívom.

Az ülés helye: **Polgármesteri Hivatal I. emelet 228-as tanácskozó terem**

Nyilvános napirendi pontok:

1.	**Orvosi ügyeleti ellátás megszervezésére kötött szerződés módosításáról**
	Előterjesztő: Markót Imre polgármester Szakelőadó: Pozderka Judit titkársági ügyintéző
2.	**A Közszolgálati Tisztviselők Napjának munkaszüneti nappá nyilvánítása**
	Előterjesztő: Dr. Libor Imre aljegyző Szakelőadó: Halászné Olcsák Andrea osztályvezető
3.	**Törökszentmiklós Város Környezetvédelmi Programjának felülvizsgálata 2016-2020**
	Előterjesztő: Markót Imre polgármester Szakelőadó: Erdődi Péter László környezetvédelmi főtanácsos

Zárt napirendi pont

1.	**Törökszentmiklósi Család- és Gyermekjóléti Központ igazgatói pályázatának elbírálásáról**
	Előterjesztő: Markót Imre polgármester Szakelőadó: Pozderka Judit titkársági ügyintéző

Tisztelettel kérem, hogy az ülésen **szíveskedjék pontosan megjelenni.** Amennyiben kötelezettségének nem tud eleget tenni, **kérem távolmaradását idejében jelezze.**

Törökszentmiklós, 2017. június 22.

Kovács László sk.
a bizottság elnöke

12.

TÖRÖKSZENTMIKLÓS VÁROS POLGÁRMESTERÉTŐL

ELŐTERJESZTÉS

A Képviselő-testület 2017. június 29. napján tartandó rendes nyilvános ülésére

Előterjesztő megnevezése:	Markót Imre polgármester
Iktatószám:	2-154/2017-F-1
Tárgy:	**Orvosi ügyeleti ellátás megszervezésére kötött szerződés módosításáról**
Előterjesztés jellege:	Rendelet-tervezet, **Határozat-tervezet**, Tájékoztató, Beszámoló
Döntéshozatal:	Egyszerű többség
Melléklet:	1 db **határozat tervezet**
Készítette:	Pozderka Judit titkársági ügyintéző
Véleményezte:	**Pénzügyi és Városfejlesztési Bizottság** **Szociális, Egészségügyi és Sport Bizottság**
Törvényességi véleményezésre bemutatva:	2017. június 23.

Tisztelt Képviselő-testület!

2005. október 1-én lépett hatályba az a szerződés, amelyben Törökszentmiklós, Tiszapüspöki, Tiszatenyő és Kengyel települések önkormányzatai megbízták a Sol Oriens Bt.-t (jelenleg Kft formájában működik a gazdasági társaság) a háziorvosi ügyeleti szolgálat működtetésével.

2017. februárjában Dr. Szalóki Árpád, a Sol Oriens Kft. ügyvezetője azzal kereste meg Törökszentmiklós Városi Önkormányzatát, hogy a korábban megállapított havi 100.000,- Ft működési hozzájárulást havi 160.000,- Ft-ra emelje. A Törökszentmiklós Városi Önkormányzat 2017. március 30-i testületi ülésén részletesen tárgyalta a Sol Oriens Kft. helyzetét és ügyvezető úr kérését. A Képviselő-testület a szerződés módosítását nem támogatta akkor hivatkozva arra, hogy a többi település kötelezettségei nincsenek tisztázva, és amíg az rendezésre nem kerül nem javasolt elfogadni a kérelmet. Ezt követően az ügyvezető úr személyesen kereste meg Tiszapüspöki és Tiszatenyő Önkormányzatát is, amelynek hatására az érintett települések képviselő-testülete tárgyalta ügyvezető úr támogatási kérelmét. Tiszatenyő képviselő-testülete 30.606,- Ft-tal, Tiszapüspöki képviselő-testülete 100.000,- Ft-tal támogatta a Sol Oriens Kft. orvosi ügyeleti ellátását. Ezt követően Törökszentmiklós Városi Önkormányzat Képviselő-testülete 2017. május 11-én döntött a szerződés módosításáról, amely szerint Törökszentmiklós 160.000,- Ft-tal támogatja az orvosi ügyelet ellátását. A szerződés módosítás mind három önkormányzat és ügyvezető úr részéről aláírásra került.

2017. június 23-án ügyvezető úr azzal kereste meg Törökszentmiklós Városi Önkormányzat Képviselő-testületét, hogy a májusban elfogadott 160.000,- Ft önkormányzati támogatást 2017. július 1-től 490.000,- Ft-ra emelje meg. Akkori számításainak megfelelően a legkisebb összeget kérte, amellyel még éppen működtethetőnek vélte az orvosi ügyeletet. Sajnos a közben a távozó könyvelője évekig hiányosan informálta a könyvelési-adózási szabályokról, az egyszerűsített foglalkoztatás utáni fizetési kötelezettségekről. Orvosai megtartása, új orvos esetleges felvétele miatt a foglalkoztatás módja ennek ellenére sem változtatható meg. Hogy az ügyeleti időszak le legyen fedve vállalkozó orvosok segítsége szükséges a hónap egy-egy hétvégéjén (óradíjuk 4000,- Ft-nál kezdődik). Ügyvezető úr ennek tudatában akkor tudja folytatni az ügyelet működtetését, amennyiben az önkormányzati támogatás jelentősen emelkedik.

Tisztelt Képviselő-testület!

A fentiek figyelembe vételével, kérem az előterjesztés megvitatását.

Törökszentmiklós, 2017. június 23.

Markót Imre
Polgármester

„A változat"

____/2017. (___) K. t.

Határozat

Orvosi ügyeleti ellátás megszervezésére kötött szerződés módosításáról

Törökszentmiklós Városi Önkormányzat Képviselő-testülete nem járul hozzá az orvosi ügyeleti ellátás megszervezésére kötött szerződés határozat melléklete szerinti módosításához.

Határidő: 2017. július 1.
Felelős: Jegyző

Erről értesülnek:
1. Markót Imre polgármester
2. Dr. Libor Imre aljegyző
3. Sol Oriens Egészségügyi Kft.
4. Közpénzügyi Osztály
5. Irattár

„B változat"

____/2017. (___) K. t.

Határozat

Orvosi ügyeleti ellátás megszervezésére kötött szerződés módosításáról

1. Törökszentmiklós Városi Önkormányzat Képviselő-testülete hozzájárul az orvosi ügyeleti ellátás megszervezésére kötött szerződés határozat melléklete szerinti módosításához.

2. Törökszentmiklós Városi Önkormányzat Képviselő-testülete felhatalmazza Markót Imre polgármestert arra, hogy a határozat mellékletének megfelelő szerződés módosítás aláírására.

Határidő: 2017. július 1.
Felelős: Jegyző

Erről értesülnek:
1. Markót Imre polgármester
2. Dr. Libor Imre aljegyző
3. Sol Oriens Egészségügyi Kft.
4. Közpénzügyi Osztály
5. Irattár

Melléklet a /2017.( ) Kt. sz. határozathoz

SZERZŐDÉS MÓDOSÍTÁS

mely létrejött:

Törökszentmiklós Városi Önkormányzat – képviseli Markót Imre polgármester, **Tiszapüspöki Községi Önkormányzat** – képviseli Bander József polgármester, **Tiszatenyő Községi Önkormányzat** – képviseli Kazinczi István polgármester – mint **Megbízók,** valamint

Sol Oriens Egészségügyi Szolgáltató Kft, - képviseli Dr. Szalóki Árpád ügyvezető – mint **Megbízott** között az alábbi feltételekkel:

1. A szerződés módosításának oka működési hozzájárulások emelése.

2. A szerződés 8. pontja az alábbiak szerint módosul:
   Törökszentmiklós Városi Önkormányzat a közigazgatási területén történő orvosi ügyelet ellátásáért 2017. július 1. napjától az alábbiak szerint nyújt működési hozzájárulást a Megbízottnak:
   Törökszentmiklós Városi Önkormányzat 490 000,- Ft

3. A szerződés további pontjai továbbra is változatlanok.

4. Tiszapüspöki Községi Önkormányzat, valamint Tiszatenyő Községi Önkormányzat a működési hozzájárulás módosítását külön szerződésben rögzítik a Megbízottal.

5. Ezen szerződésmódosítás a Felek aláírásának napján lép hatályba, de rendelkezéseit 2017. július 1. napjától kell alkalmazni.

Törökszentmiklós, 2017. június ….

Törökszentmiklós Városi Önkormányzat
Markót Imre polgármester

Sol Oriens Kft.
Dr. Szalóki Árpád

Tiszatenyő Községi Önkormányzat
Kazinczi István polgármester

Tiszapüspöki Községi Önkormányzat
Bander József polgármester

Dr. Libor Imre
Jogi ellenjegyző

Halászné Olcsák Andrea
Pénzügyi ellenjegyző

SOL ORIENS EGÉSZSÉGÜGYI KFT.
5200 Törökszentmiklós, Táncsics Mihály u. 17.

Törökszentmiklós Városi Önkormányzat
5200 Törökszentmiklós, Kossuth Lajos u. 135/a.
Markót Imre
Polgármester részére

179 | 2017 JÚN 23.

Tisztelt Polgármester Úr,
Képviselő Testület!

A Törökszentmiklósi Központi Háziorvosi Ügyeletet működtető Sol Oriens Egészségügyi Szolgáltató Kft. képviseletében az alábbi tájékoztatással, kéréssel fordulok Önökhöz.

2017. május 1-től a Képviselő Testület havi 160000 Ft. támogatást szavazott meg a kft. részére, az általam kért, akkori számításaimnak megfelelően legkisebb összeget, amellyel még éppen működtethetőnek véltem az orvosi ügyeletet. Sajnos „angolosan távozó" könyvelőm évekig hiányosan informált (az ügyelettel kapcsolatos) könyvelési-adózási szabályokról, az egyszerűsített foglalkoztatás utáni fizetési kötelezettségekről. Orvosaim megtartása, új orvos esetleges felvétele miatt a foglalkoztatás módja ennek ellenére sem változtatható meg. Vállalkozó orvosok óradíjai az ilyen lélekszámú ügyeleteken egyébként jóval magasabbak. Hogy az ügyeleti időszakot lefedjem, magam is vállalkozó orvos segítségére szorulok a hónap egy-egy hétvégéjén (óradíjuk 4000 Ft-nál kezdődik)... Törökszentmiklós lakosságszáma (és ezzel a finanszírozás) ismét csökkent, a NEAK-kal aláírt legújabb szerződésmódosítás szerint jelenleg 20563 fő. (Csökkenés: 234 fő). A csak a napokban tudomásomra jutott könyvelési buktatók, továbbá a bevételek, kiadások ismételt összesítése után derült fény arra, hogy az ügyelet működtetése az elmúlt 11 hónap során veszteséges volt, de több évre

visszamenően sem volt annyira produktív, hogy a befektetett munkát fedezze.

A napvilágra jutott adatok ismeretében, sajnos arra a megállapításra kellett jutnom, hogy a Sol Oriens Kft. kizárólag akkor tudja folytatni az ügyelet működtetését, amennyiben az önkormányzati támogatás jelentősen emelkedik.

Amint azt korábbi kérelmemben leírtam, a települési hozzájárulások mértéke az ország háziorvosi ügyeletein 50 Ft./lakos/hónap és 110 Ft./lakos/hónap között változik. Törökszentmiklós jelenleg 7.78 Ft./lakos/hónap támogatást nyújt a kft. részére, mely kérésem teljesülése esetén 23.82 Ft./lakos/hónapra emelkedne.

Tisztelettel arra kérem a Testületet, hogy a közelmúltban megszavazott 160000 Ft. önkormányzati támogatást 2017. július 1-től 490000 Ft-ra emelje.

Törökszentmiklós, 2017. június 23.

Sol Oriens Kft.
5200 Törökszentmiklós, Kossuth M. út 17.

Tisztelettel: .....

dr. Szalóki Árpád
ügyvezető

3.

TÖRÖKSZENTMIKLÓS VÁROS JEGYZŐJÉTŐL

E L Ő T E R J E S Z T É S

A Képviselő-testület 2017. június 29. napján tartandó **rendes nyilvános** ülésére

Előterjesztő megnevezése:	Dr. Libor Imre jegyzőt helyettesítő aljegyző
Iktatószám:	2-140/2017. F-1.
Tárgy:	**A Közszolgálati Tisztviselők Napjának munkaszüneti nappá nyilvánítása**
Előterjesztés jellege:	**Rendelet-tervezet**, Határozat-tervezet, Tájékoztató, Beszámoló
Döntéshozatal:	minősített többség
Melléklet:	▪ 1 db **hatásvizsgálati lap;** ▪ 1 db **rendelet tervezet;**
Készítette:	Halászné Olcsák Andrea Közpénzügyi osztályvezető
Véleményezésre megküldve:	a Képviselő-testület **Pénzügyi és Városfejlesztési Bizottsága** **Oktatási és Kulturális Bizottsága** **Szociális, Egészségügyi és Sport Bizottság** részére
Törvényességi véleményezésre bemutatva:	2017. június 13.

Tisztelt Képviselő-testület!

ÁLTALÁNOS INDOKLÁS

A Szociális Munka Napjának munkaszüneti nappá nyilvánításáról szóló 2016. évi CLXXX. törvény 2017. január 1-jei hatállyal módosította a közszolgálati tisztviselők jogállásáról szóló 2011. évi CXCIX. törvényt (a továbbiakban: Kttv.).

A módosítás során a Kttv. 93. § (2) bekezdésében foglaltak alapján a Közszolgálati Tisztviselők Napja július 1-je a továbbiakban már nem munkaszüneti nap a közszolgálati dolgozók számára. A szintén 2017. január 1. napján megváltozott (2) bekezdés, arról rendelkezik, hogy a helyi önkormányzat képviselő-testülete a Kttv. 232/A. §-ban foglaltak szerint egy további munkaszüneti napot állapíthat meg.

A Kttv. 232/A. § (1) bekezdése szerint a helyi önkormányzat képviselő-testülete - a (2) bekezdésben foglalt feltétellel - rendeletben rendelkezhet arról, hogy a képviselő-testület hivatala köztisztviselője számára a Közszolgálati Tisztviselők Napja, július 1-je, munkaszüneti nap. A (2) bekezdés szerint a helyi önkormányzat képviselő-testületének az (1) bekezdés szerinti rendelkezése esetén az azzal összefüggésben keletkező többletköltségek fedezetét a helyi önkormányzat saját bevétele biztosítja.

Itt említem meg, hogy az egészségügyi ágazatban dolgozók számára 2012. július 1-től a Semmelweis-nap is munkaszüneti nap, illetve a 2016. évi CLXXX. törvényben foglalt módosításoknak megfelelően 2017. január 1. napjától a Szociális Munka Napja – november 12-e – is munkaszüneti nap a szociális ágazatban dolgozók részére.

Az előzőekben összefoglaltakra tekintettel, valamint figyelembe véve azt is, hogy a köztisztviselőknek lassan egy évtizede nem rendezték érdemben a bérüket, igazságtalannak tartanám, ha a jövőben Törökszentmiklós közszolgái eddig megszerzett jogaikkal nem élhetnének.

Minden tisztelt Képviselő tisztában van azzal, hogy az önkormányzati köztisztviselők milyen szerepet töltenek be egy város életében és mennyi különféle elvárásnak kell megfelelniük nap, mint nap. A munkaszüneti nap törvényi szintű eltörlése érzékenyen érintette az ezen a területen dolgozókat. Ez az intézkedés az erkölcsi megbecsülésükkel kapcsolatos érzéseik terén további romboló hatás kiváltására alkalmas.

Tekintve, hogy a 2002 évtől a július 1-je munkaszüneti nap volt a köztisztviselők számára, javaslom a képviselő-testületnek, hogy alkosson rendeletet arról, hogy a Törökszentmiklósi Polgármesteri Hivatal köztisztviselői számára a Közszolgálati Tisztviselők Napja – július 1-je – továbbra is munkaszüneti nap legyen.

A rendelet megalkotásával a 2016-os évhez képest többletköltség nem jelentkezik. A Kttv. szerint a köztisztviselőt illetmény illeti meg a munkaszüneti nap miatt kiesett időre. A törvényi szinten szabályozott munkaszüneti napra eddig is járt a dolgozók részére illetmény. Rendeletalkotás hiányában július 1. napja munkanap maradna és a bér, mint költségelem ezen a napon is megilletné a köztisztviselőt.

Tisztelt Képviselő-testület!

Kérem a Tisztelt Képviselő-testületet, hogy hivatala köztisztviselői felé kifejezett megbecsülése érdekében az előterjesztés megtárgyalására és a rendelet-tervezet elfogadására.

Törökszentmiklós, 2017. június 13.

Dr. Libor Imre
jegyzőt helyettesítő aljegyző

RÉSZLETES INDOKLÁS

Az 1. §-hoz
A képviselő-testület kinyilvánítja, hogy a polgármesteri hivatal köztisztviselői számára a Közszolgálati Tisztségviselők Napja, július 1-je, munkaszüneti nap.

A 2. §-hoz
Hatálybalépést tartalmazza.

ELŐZETES HATÁSVIZSGÁLAT

A jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény (Jat.) 17. §-a alapján a költségvetési rendeletet előkészítő jegyző előzetes hatásvizsgálatot végzett, melyben felmérte a szabályozás várható következményeit.

A Közszolgálati Tisztségviselők Napjának munkaszüneti nappá nyilvánításáról rendelettervezet előzetes hatásvizsgálatának megállapításai a következők:

Társadalmi, gazdasági, hatások
A tervezetnek jelentős társadalmi, gazdasági hatása nincs. A város polgárai már hozzászoktak, hogy minden év július 1. napján a Polgármesteri Hivatal zárva van.

Környezeti és egészségügyi következmények
A rendeletben foglaltak végrehajtásának mérhető környezeti és egészségügyi követelményei nincsenek.

Adminisztratív terheket befolyásoló hatások
A tervezet többlet adminisztratív terhet nem keletkeztet.

A jogszabályok megalkotásának szükségessége, a jogalkotás elmaradásának várható következményei
A Közszolgálati Tisztségviselők Napjának, július 1-jének, hogy az elkövetkezőkben biztosítottá váljon, hogy munkaszüneti nap legyen a Törökszentmiklósi Polgármesteri Hivatal köztisztviselői számára, önkormányzati rendelet alkotása szükséges.

A jogszabály alkalmazásához szükséges személyi, szervezeti, tárgyi és pénzügyi feltételek
A jogszabály alkalmazásához szükséges személyi, tárgyi, szervezeti és pénzügyi feltételek rendelkezésre állnak. A munkaszüneti nappá nyilvánítással összefüggésben tárgyévben többletköltség nem keletkezik, mivel pihenőnapra esik július 1-je. Következő években a munkaszüneti nappá nyilvánítással összefüggésben keletkező többletköltségek fedezetét a helyi önkormányzat bevétele biztosítja.

TÖRÖKSZENTMIKLÓS VÁROSI ÖNKORMÁNYZATA KÉPVISELŐ-TESTÜLETÉNEK

..../2017. (...)

ÖNKORMÁNYZATI RENDELETE

A KÖZSZOLGÁLATI TISZTSÉGVISELŐK NAPJÁNAK MUNKASZÜNETI NAPPÁ NYILVÁNÍTÁSÁRÓL

Törökszentmiklós Város Önkormányzatának Képviselő-testülete az Alaptörvény 32. cikk (2) bekezdésében meghatározott eredeti jogalkotói hatáskörében, a közszolgálati tisztségviselőről szóló 2011. évi CXCIX. törvény 232/A. § (1) bekezdésében meghatározott feladatkörében eljárva a következőket rendeli el.

1.§

Törökszentmiklósi Polgármesteri Hivatal köztisztviselője számára a Közszolgálati Tisztviselők napja, július 1-je, munkaszüneti nap.

2.§

Ez a rendelet a kihirdetését követő napon lép hatályba.

Törökszentmiklós, 2017. június 29.

Markót Imre sk.
polgármester

Dr. Libor Imre sk.
jegyzőt helyettesítő aljegyző

Kihirdetési záradék.
A rendelet .....-én került kihirdetésre

6.

TÖRÖKSZENTMIKLÓS VÁROS POLGÁRMESTERE

E L Ő T E R J E S Z T É S

A Képviselő-testület 2017. június 29. napján tartandó **rendes nyilvános** ülésére

Előterjesztő megnevezése:	Markót Imre polgármester
Iktatószám:	2-143/2017. F-1.
Tárgy:	**Törökszentmiklós Város Környezetvédelmi Programjának felülvizsgálata 2016-2020.**
Előterjesztés jellege:	Rendelet-tervezet, **Határozat-tervezet**, Tájékoztató, Beszámoló
Döntéshozatal:	egyszerű többség
Melléklet:	1 db határozat tervezet 1 db környezetvédelmi program
Készítette:	Erdődi Péter László környezetvédelmi főtanácsos
Véleményezésre megküldve:	a Képviselő-testület **Pénzügyi és Városfejlesztési Bizottsága** **Szociális, Egészségügyi és Sport** részére
Törvényességi véleményezésre bemutatva:	2017. június 22.

Tisztelt Képviselő-testület!

A környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény (továbbiakban: Kötv.) 46. § (1) bekezdés b) pontja alapján a települési önkormányzat a környezetvédelme érdekében önálló települési környezetvédelmi programot dolgoz ki a 48/E. §-ban foglaltak szerint, amelyet a Képviselő–testület hagy jóvá.

A Kötv. 48/E. § (1) bekezdése értelmében a települési környezetvédelmi programnak a település adottságaival, sajátosságaival és gazdasági lehetőségeivel összhangban - a 48/B. § (2) bekezdésben foglaltakon túl - tartalmaznia kell:

a) a légszennyezettség-csökkentési intézkedési programmal, valamint a légszennyezéssel,
b) a zaj és rezgés elleni védelemmel, a külön jogszabály alapján stratégiai zajtérkép készítésére kötelezett települési önkormányzatok esetén a stratégiai zajtérképek alapján készítendő intézkedési tervekkel,
c) a zöldfelület-gazdálkodással,
d) a települési környezet és a közterületek tisztaságával,
e) az ivóvízellátással,
f) a települési csapadékvíz-gazdálkodással,
g) a kommunális szennyvízkezeléssel,
h) a településihulladék-gazdálkodással,
i) az energiagazdálkodással,
j) a közlekedés- és szállításszervezéssel,
k) a feltételezhető rendkívüli környezetveszélyeztetés elhárításával és a környezetkárosodás csökkentésével kapcsolatos feladatokat és előírásokat.

A Kötv. 48/E. § (2) bekezdése szerint az (1) bekezdésben foglaltakon túl a települési környezetvédelmi program - a település adottságaival, sajátosságaival és gazdasági lehetőségeivel összhangban – tartalmazhatja

a) a települési környezet minőségének, környezetbiztonságának, környezet-egészségügyi állapotának javítása, valamint a természeti értékek védelme és fenntartható használata érdekében különösen:
  aa) a területhasználattal,
  ab) a földtani képződmények védelmével,
  ac) a talaj, illetve termőföld védelmével,
  ad) a felszíni és felszín alatti vizek, vízbázisok védelmével,
  ae) a rekultivációval és rehabilitációval,
  af) a természet- és tájvédelemmel,
  ag) az épített környezet védelmével,
  ah) az ár- és belvízgazdálkodással,
  ai) az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentésével, az éghajlatváltozás várható helyi hatásaihoz való alkalmazkodással,
b) a környezeti neveléssel, tájékoztatással és a társadalmi részvétellel kapcsolatos feladatokat és előírásokat.

A 48/E. § (3) bekezdés értelmében a települési önkormányzat gondoskodik a települési környezetvédelmi programban foglalt feladatok végrehajtásáról, a végrehajtás feltételeinek biztosításáról, és figyelemmel kíséri a feladatok ellátását.

Törökszentmiklós város környezetvédelmi programját első alkalommal a Törökszentmiklós és Térsége Együttműködési Társulás megbízásából – a statisztikai kistérséghez tartozó 9 településsel együtt – 2001. évben készítette el a KEVITERV AKVA Mérnöki Vállalkozási Kft. (5001 Szolnok, Ságvári krt.4.). A program felülvizsgálata – és tisztázó jellegű elkülönítése a kistérségi települések együttes környezeti problémáitól – 2006. évben történt meg Törökszentmiklós vonatkozásában, a felülvizsgálat 2008-ig tartalmazta a feladatokat. Ezen dokumentációt a Nagyalföldi Környezetvédő és Térségfejlesztő Egyesület (5000 Szolnok, Szapáry út 19.) készítette el, melyet Törökszentmiklós Város Önkormányzat Képviselő – testülete a 81/2006. (VI.29.) K.t számú határozatával elfogadott.

A 2009. és 2010. évben a környezetvédelmi jogszabályok területén számos változás zajlott, illetve a Nemzeti Környezetvédelmi Program (2009-2014) és a Jász-Nagykun-Szolnok Megye Környezetvédelmi

Program (2009-2014) is ekkor készült el. Ezen programokkal a települési Környezetvédelmi Programnak összhangban kell lennie a 48/A. § (2) bekezdése értelmében:
„A tervezés során
a) az alacsonyabb területi szintű környezetvédelmi tervet a magasabb területi szintű környezetvédelmi tervekkel,
b) a tematikus és az egyedi környezetvédelmi terveket az adott területi szint átfogó környezetvédelmi tervével össze kell hangolni.

Mindezekre tekintettel a város 2011-2015 évre vonatkozó környezetvédelmi programja elkészült, melyet a Képviselő-testület a 32/2012. (III.29.) Kt. határozatával fogadott el. A program felülvizsgálata 2014. évben történt meg, a felülvizsgálatot a Képviselő-testület a 101/2014. (VI.26.) Kt. határozatával fogadta el.

Fentiekre tekintettel szükséges volt elkészíteni a város 2016-2020 évre vonatkozó környezetvédelmi programját, melyet Oláh Judit Környezetmérnök készített el, mely a jogszabályoknak megfelelően, mindenekelőtt szem előtt tartotta a város környezetvédelmi helyzetét, illetve annak jobbítására vonatkozó javaslatokat, elképzeléseket. A programot 2016. november 24-én tárgyalta a Képviselő-testület, mely akkor a program felülvizsgálatát javasolta.

Fentiekre tekintettel a program felülvizsgálatra került, aktualizálva azt. A felülvizsgálat során különös figyelemmel voltunk arra, hogy a program elfogadása során tett megjegyzéseket, felvetéseket megvizsgáljuk, és azt szükség szerint beleépítsük a programba.
A felülvizsgálat természetesen kiterjed arra is, hogy az elfogadott intézkedési terveket, javaslatokat kiegészítsük, újabbakkal bővítsük.

A felülvizsgálatot nem külön dokumentumban készítettük elő, hanem a már elfogadott környezetvédelmi programba építettük be, így kapunk egy teljesebb, pontosabb képet városunk környezeti helyzetéről, a ránk váró feladatokról.

A Környezetvédelmi Program az alábbiak szerint módosult:

11. oldal Felszín alatti vizek-vízföldtani adottságok rész átírásra, aktualizálásra kerültek.
19. oldal Kertépítészeti és mezőgazdasági emlékek átírásra, aktualizálásra kerültek
21. oldal Történelmi, hősi és helytörténeti emlékek felsorolása, aktualizálása részletesen megtörtént (Szabó Péter kérésének megfelelően)
23-24. oldal Környezeti helyzetértékelés című fejezetben a játszótéri helyszínek és azok darabszáma aktualizálásra kerültek
25. oldal Hulladékgazdálkodási részben a szervezett hulladékkezelési közszolgáltatást végző szolgáltató aktualizálásra került.
26-31. oldalon a monitoring kutakra vonatkozóan aktualizálásra került a szöveg és képi anyag.
33. oldal Zöldhulladék kezelés teljes egészében újraírásra került + az állati hulladékokkal kapcsolatosan 1 aktuális mondat került szerepeltetésre.
34. oldal utolsó bekezdése foglalkozik a közterületi fásítással
37-38. oldal levegővédelem és állattartási rész átszerkesztésre és pótlásra került.
42. oldal első bekezdése a zajmérésre vonatkozó rész aktualizálása.
52. oldal az első bekezdés kitér a Templom, Hoch és a Mészáros L. utak belvízkár elhárítására tett pályázat megvalósítására.
68-70.oldal a célkitűzések kibővítése megtörtént.

Tisztelt Képviselő-testület!

Kérem az előterjesztés megtárgyalását és a Környezetvédelmi Program felülvizsgálatának elfogadását.

Törökszentmiklós, 2017. június 22.

Markót Imre
polgármester

___ /2017. (___) K. t.

Határozat

Törökszentmiklós Város Környezetvédelmi Programjának (2016-2020) felülvizsgálatáról

Törökszentmiklós Város Képviselő–testülete a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény 46. § (1) bekezdés b) pontja alapján a határozat mellékletét képező Törökszentmiklós Város Környezetvédelmi Program (2016-2020) felülvizsgálatát megtárgyalta és az átdolgozott, javított változatot elfogadta.

Felelős: Dr. Libor Imre aljegyző
Határidő: folyamatos

Erről értesül:
1. Markót Imre polgármester
2. Dr. Libor Imre aljegyző
3. Hatósági Osztály
4. Műszaki Osztály
5. Irattár

Melléklet a ..... (.....) Kt. sz. határozathoz

TÖRÖKSZENTMIKLÓS VÁROS KÖRNYEZETVÉDELMI PROGRAMJA

TÖRÖKSZENTMIKLÓS VÁROSI ÖNKORMÁNYZAT

2016-2020

Tartalomjegyzék

Bevezetés 5

TÖRÖKSZENTMIKLÓS BEMUTATÁSA 7

A VÁROS FEKVÉSE 7
A TELEPÜLÉS TÖRTÉNETE 7
TALAJTANI ADOTTSÁGOK 8
Szolnok-Túri sík természetföldrajzi adottságai 8
VÍZRAJZI ADOTTSÁGOK 9
Felszíni vizek 9
Pityóka 9
Felső-tó 10
Fehértó-ér 10
Alsó tó 10
Csónakázó-tó 10
Galambos-tó 10
Bicskás-tó 10
Csala-tó 11
Szajoli-I. csatorna (Tinóka-ér) 11
Az Andrássy-mellékcsatorna 11
Felszín alatti vizek-vízföldtani adottságok 11
NÖVÉNYZET 11
TÖRÖKSZENTMIKLÓS TÁRSADALMI, GAZDASÁGI ÉS TURISZTIKAI ADOTTSÁGAINAK BEMUTATÁSA 12
Demográfiai helyzet 12
MEZŐGAZDASÁG 12
Ipari tevékenységek 13
TURISZTIKAI ADOTTSÁGOK 13
Kunhalmok 14
TÖRÖKSZENTMIKLÓS KULTÚRTÖRTÉNETI EGYEDI TÁJÉRTÉKEI 16
Országosan védett, helyi védelem alatt álló épített örökség 16
Vallási (szakrális) emlékek 18
Határjelek, birtokjelek 19
Temetkezési emlékek 19
Ivóvízkutak 19
Kertépítészeti és mezőgazdasági emlékek 19
Tájépítészet-történeti emlékek 19
Közúti közlekedési emlék 19
Vasúti közlekedéssel kapcsolatos emlékek 20
Agrártörténeti emlékek 20
Ipartörténeti emlékek 20
Bányászati emlék 20
Vízgazdálkodási emlékek 20
Régészeti lelőhelyek 23

KÖRNYEZETI HELYZETÉRTÉKELÉS 23

TELEPÜLÉSI KÖRNYEZET ÉS KÖZTERÜLETEK TISZTASÁGA 23
Közterületek állapota 24
HULLADÉKGAZDÁLKODÁS 25
ILLEGÁLIS HULLADÉK HELYZETE 31
VESZÉLYES EREDETŰ HULLADÉKOK HELYZETE 32
ZÖLDFELÜLET-GAZDÁLKODÁS 33
LEVEGŐSZENNYEZETTSÉG 35
ZAJSZENNYEZETTSÉG 39
Törökszentmiklós 4. számú és 46. számú közúti közlekedésének zajtérképe 39

TALAJSZENNYEZETTSÉG, VÍZSZENNYEZETTSÉG 42
Kármentesítés *43*
Carrier CR Magyarország Kft. (LEHEL) gyárterületének kármentesítése 43
Törökszentmiklósi Logisztikai Kft. telephely kármentesítése 45
VÍZGAZDÁLKODÁS 47
Belvízvédelmi helyzet *47*
Törökszentmiklós város négy belvízvédelmi öblözet 48
64/a Fegyverneki belvízöblözet 48
64/b Óballai belvízöblözet 48
64/c Szajoli belvízöblözet 48
63/b Szenttamási belvízöblözet 48
Törökszentmiklóshoz tartozó bokor – tanya települések: 49
A belvizek által veszélyeztetett területek: *50*
Csapadék rendszer fő paraméterei 51
Törökszentmiklós helyivízkár-elhárítási terv 51
Árvízvédelem *52*
SZENNYVÍZKEZELÉS 52
VÍZMŰ 53
TERMÉSZETVÉDELEM 55
Táji értékek *55*
Természetvédelmi területek *55*
Közép-Tiszai Tájvédelmi Körzet 55
Országos jelentőségű védelem alatt álló értékek 58
Helyi védelem alatt álló értékek 58
Biodiverzitás *58*
KÖZLEKEDÉSI HELYZETKÉP 59
„ZÖLD" BERUHÁZÁSOK 59
KATASZTRÓFAVÉDELEM 62
Jellemző, feltárt veszélyeztető hatások, kockázati tényezők ismertetése *62*
Ár- és belvíz 62
Közlekedés 63
Migrációs veszélyeztetés 63
Rendkívüli időjárás okozta veszélyeztetés 63
Járványok kialakulásának veszélye 64
Nagy kiterjedésű tüzek, illetve üzemi- vagy lakókörnyezetben bekövetkező robbanás miatt kialakuló veszélyhelyzet 64
Földrengés okozta veszélyeztetettség 64
Veszélyes hulladékok 64
Kritikus infrastruktúra elemeinek sérülékenysége. 64
A településen a következő sérülékeny infrastruktúrák találhatók: 64
Nukleáris és sugárbalesetek okozta veszélyeztetés 64
Műholdak, űrjárművek okozta veszélyeztetettség 65
Terrorfenyegetettség 65
Légi járművek balesete 65
SWOT-ELEMZÉS **66**
CÉLKITŰZÉSEK **68**
A CÉLKITŰZÉSEK MEGVALÓSÍTÁSÁNAK LEHETSÉGES ÚTJAI **70**
LEVEGŐMINŐSÉG JAVÍTÁSA 70
Biológiai allergének *71*
ZAJTERHELÉS CSÖKKENTÉSE 72
IPARI (ÜZEMI) ZAJFORRÁSOK 72
Közlekedési eredetű zajforrás *72*
KÖRNYEZET ÉS EGÉSZSÉG 73
ZÖLDFELÜLETEK VÉDELME 74
TERMÉSZET- ÉS TÁJVÉDELEM 74
A természeti táj és értékek védelme *75*
TALAJOK VÉDELME ÉS FENNTARTHATÓ HASZNÁLATA 76
Fenntartható -terület és földhasználat *76*
Talajok védelme és fenntartható használata 76
VIZEINK VÉDELME 77
HULLADÉKGAZDÁLKODÁS (HELYI SZINTEN VALÓ FEJLESZTÉSE) 78
KÖRNYEZETI KÁRMENTESÍTÉS ÉS KÁRMEGELŐZÉS 78

ENERGIATAKARÉKOSSÁG 79
KÖRNYEZETTUDATOS SZEMLÉLET ÉS GONDOLKODÁSMÓD ERŐSÍTÉSE 79
MEGVALÓSÍTÁS FORRÁSAI 81

Bevezetés

A környezetvédelem országhatárokat átívelő fogalom, amely a XIX. században kialakuló természettudományok fejlődésével, virágzásával egyidejűleg jelenik meg. Környezetét, környezeti képét az ember tevékenységével egészen a középkor első időszakáig nem változtatta meg jelentősen. Azonban az egyre gyarapodó népesség, a termelés fejlődésével, a természettől elkobzott területek elhódításával háttérbe szorult természetünk védelme, környezetünk megóvása. Napjainkban környezetünk, nemzetünk sajátosságait, valamint a világban általánossá váló globális problémákat tükrözi. Környezetünk, valamint az ember és természetének megóvása érdekében Magyarország Alaptörvénye, és a környezetvédelméről szóló 1995. évi LIII. törvény egységesen szabályozza természeti örökségünk, a környezeti értékek, s a nemzeti vagyon részeinek megóvását, amelyeknek megőrzése és védelme, minőségének javítása alapfeltétel az élővilág, az ember egészsége, életminősége szempontjából. A környezetvédelméről szóló 1995. évi LIII. törvény célja az ember és környezet közti harmonikus kapcsolat kialakítása, a környezet egészének, valamint elemeinek és folyamatainak magas szintű, összehangolt védelme, a fenntartható fejlődés biztosítása. A környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény a települési önkormányzatok részére előírja a környezetvédelmi program készítését, illetve az elkészített programok megvalósításának időszakos felülvizsgálatát.
Törökszentmiklós Városi Önkormányzat a 2016-2020-ig terjedő időszakra elkészítette települési szintű Környezetvédelmi Programját. A települési környezetvédelmi programnak kettős szerepet kell betöltenie:

- egyfelől olyan tevékenységeket kell előirányoznia, amelyek megvalósításával aktívan hozzájárul az országos és a regionális szinten prioritásnak tekintett környezeti problémák megoldásához,
- másfelől hatékony eszköznek kell lennie a Törökszentmiklós Városi Önkormányzat, Törökszentmiklós lakossága, valamint a civil szervezetek által legfontosabbnak tekintett helyi problémák kezelésére.

Az Önkormányzat céljai közé tartozik, a környezet és az emberek közötti összhang megteremtése, az eljövendő generációk számára a fenntartható fejlődésének és a lakosság számára kedvezőbb életfeltételek és életminőség biztosítása. Törökszentmiklós Városi Önkormányzat a település adottságai és ismert problémái alapján meghatározza a szükséges beavatkozások, s megoldási lehetőségek tárházát. A Környezetvédelmi Programban a város környezeti helyzetértékelésén túl érvényre jut mindazon cél és stratégiai szempontú program, amely a város fenntartható fejlődésének biztosításában kulcsfontosságú szereppel bír.

Törökszentmiklós Város Környezetvédelmi Programja tartalmazza a környezetvédelméről szóló 1995. évi LIII. törvény - 48/B§ (2) bekezdésén túl - 48/E § (1) bekezdése értelmében:
(2) Az átfogó környezetvédelmi terv tartalmazza:
a) a légszennyezettség-csökkentési intézkedési programmal, valamint a légszennyezéssel,
b) a zaj és rezgés elleni védelemmel,
c) a zöldfelület-gazdálkodással,
d) a települési környezet és a közterületek tisztaságával,
e) az ivóvízellátással,
f) a települési csapadékvíz-gazdálkodással,
g) a kommunális szennyvízkezeléssel,
h) a településihulladék-gazdálkodással,
i) az energiagazdálkodással
j) a közlekedés- és szállításszervezéssel,
k) a feltételezhető rendkívüli környezetveszélyeztetés elhárításával és a környezetkárosodás csökkentésével kapcsolatos feladatokat és előírásokat.

(2) az (1) bekezdésben foglaltakon túl a települési környezetvédelmi program - a település adottságaival, sajátosságaival és gazdasági lehetőségeivel összhangban - tartalmazhatja

a) a települési környezet minőségének, környezetbiztonságának, környezet-egészségügyi állapotának javítása, valamint a természeti értékek védelme és fenntartható használata érdekében különösen:

aa) a területhasználattal,

ab) a földtani képződmények védelmével,

ac) a talaj, illetve termőföld védelmével,

ad) a felszíni és felszín alatti vizek, vízbázisok védelmével,

ae) a rekultivációval és rehabilitációval,

af) a természet- és tájvédelemmel,

ag) az épített környezet védelmével,

ah) az ár- és belvízgazdálkodással,

ai) az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentésével, az éghajlatváltozás várható helyi hatásaihoz való alkalmazkodással,

b) a környezeti neveléssel, tájékoztatással és a társadalmi részvétellel kapcsolatos feladatokat és előírásokat.

Törökszentmiklós Városi Önkormányzat gondoskodik a települési környezetvédelmi programban foglalt feladatok végrehajtásáról, a végrehajtás feltételeinek biztosításáról, és figyelemmel kíséri a feladatok ellátását. A Környezetvédelmi Programban meghatározott feladatokat 2 évente szükséges aktualizálni, felülvizsgálni az adott év kiértékelését követően.
Törökszentmiklós Környezetvédelmi Programját először Törökszentmiklós és Térsége Együttműködési Társulás megbízásából - a statisztikai kistérséghez tartozó 9 településsel együtt - 2001. évben készítette el a KEVITERV AKVA Mérnöki Vállalkozási Kft. A program első felülvizsgálata – és tisztázó jellegű elkülönítése a kistérségi települések együttes környezeti problémáitól – 2006 évben történt meg. 2011-2015 évekre kiterjedően a város Környezetvédelmi Programját a Nagyalföldi Környezetvédő és Térségfejlesztő Egyesület készítette el, melyet Törökszentmiklós Városi Önkormányzat Képviselő - testülete a 81/2006. (VI.29.) K.t számú határozatával fogadott el. A Környezetvédelmi Program minden évben felülvizsgálatra került.

Jelen Környezetvédelmi Program 2016-2020-ig terjedő időszakra tartalmaz átfogó stratégiai feladatokat, elérendő célokat.

A Környezetvédelmi Program tartalma az alábbiakban felsoroltak figyelembe vételével, azokkal összhangban került kidolgozásra:

- IV. Nemzeti Környezetvédelmi Program,
- Törökszentmiklós Város Integrált Településfejlesztési Stratégia,
- Local Agenda 21.,
- Kvassay Jenő Terv,
- Vízgyűjtő-gazdálkodási Terv,
- Törökszentmiklós Város Településszerkezeti Terve,
- Törökszentmiklós Környezetvédelmi Programja 2009-2015.,
- Törökszentmiklós Város Fenntartható Fejlődés Helyi Programja 2014.

Törökszentmiklós bemutatása

Törökszentmiklós az Alföld szívében, a Szolnok - Túri sík természetföldrajzi kistájon elterülő, síkvidéki település. A síkság a 80-105 m közötti tengerszint feletti magasságban, részben folyóvízi hordalékon, részben löszös üledéken fekszik. A termékeny táji adottságokból eredően a település elsődleges megélhetése sokáig mezőgazdasági munkákon alapult. Az ipar a XIX. század második felétől történő megjelenése - elsősorban a mezőgazdaságot kiszolgáló, s az ehhez kapcsolódó tevékenységekre alapozva - gazdagította a település megélhetésének körét, amely mellett nem elhanyagolható mennyiségben megkezdődött a gyümölcs, s zöldség termelés is. Azonban a külterület jelentős részét ma is mezőgazdasági területek borítják.

A város fekvése

Törökszentmiklós Jász-Nagykun-Szolnok Megyében, Szolnoktól 20 km-re keletre a Nagykunság szélén fekszik. Északról természetes határként a Tisza, valamint annak fegyverneki holtága határolja. Törökszentmiklós magában foglalja a korábban önálló falvakat: Balla, Barta, Szakállas, Surjány, Szenttamás, amelyek napjainkban a város szerves részét képzik. Törökszentmiklós a Fegyvernek, Kengyel, Kétpó, Kuncsorba, Örményes, Szajol, Tiszabő, Tiszapüspöki és Tiszatenyő községeket magában foglaló járás központja.

A település története

Területét ősidők óta változatos népcsoportok lakták, akiknek megtelepedésében meghatározó szerepet játszott a Tisza és mellékágai, az általuk létrejött mocsaras ártéri részek. A rézkorban itt élő népcsoportok látványos emlékeket hagytak maguk után, a kunhalmokat, amelyeknek ma 17 fennmaradt példánya található Törökszentmiklós környékén, a többi a mezőgazdasági művelésnek esett áldozatul. A bronzkorból egy település maradványait, a vaskorból egy temetőt sikerült feltárni. A honfoglalás korának leghíresebb környékbeli lelete a kétpói ezüstcsésze. A tatárjárás után az elnéptelenedett területekre kun népcsoportokat telepítettek. A törökszentmiklósi határ településnevei Luxemburgi Zsigmond idejében kezdenek feltűnni az oklevelekben. Törökszentmiklóst 1399-ben említik először Zenthmyclos alakban. Az első azonosítható birtokosa a Bala család volt, erről a családról kapta a nevét, sokáig Balaszentmiklós néven emlegették. Szentmiklós a török korban a viszonylag magas jövedelmű helységek közé tartozott, köszönhetően többek között a rajta átmenő, Budáról Debrecenbe és Erdélybe vezető kereskedelmi útnak. 1685 és 1720 között a terület jobbára lakatlan puszta volt. 1720-tól gyors ütemben betelepült, főleg Szabolcs és Békés megyéből jöttek letelepülők. Ma Törökszentmiklóson jó néhány család él, akinek családneve olvasható az akkori „népesség nyilvántartási" jegyzékeken. Az első hullámban reformátusok, később északról (Heves megye) katolikusok érkeztek. 1738-ban földesúri támogatással Török Szent Miklós néven mezővárosi rangot kapott. Az 1848-as szabadságharc bukását követő önkényuralom idején Törökszentmiklós városi rangját megtarthatta, sőt, átmenetileg járási székhellyé is vált (2014. évben ismételten járási székhellyé vált).

1. ábra Törökszentmiklós (Forrás: hu.wikipedia.org)

Ebben a korszakban következett be az iparosodás terén is jelentősebb előrelépés. A városban a modern gyáripar kezdetei a 19. század közepére nyúlnak vissza, amikor is 1848-ban Lábassy János alapította ekéket, ekekapákat, boronákat, gyűrűshengereket gyártó műhelyét. E műhelyből fejlődött ki az 1950-es években a mezőgépgyár és öntödéje.

2. ábra Törökszentmiklós Első Gőzmalom Részvénytársaság malomtelepe
(Forrás:http://postcards.hungaricana.hu/hu/search/results/?query=SZO%3D(%22G%C5%91zmalom%22)&page=2&per_page=50)

Az 1850-es években kezdődött meg a település határának ármentesítése. 1857-ben megnyitották a várost érintő Szolnok-Debrecen vasútvonalat, amely elősegítette a mezőgazdaság árutermelővé válását, felgyorsította az ipar és kereskedelem fejlődését. Az 1870-1880-as években több üzem is létesült. Megkezdte működését az Első Törökszentmiklósi Gőzmalom. A gazdasági fejlődés ellenére 1872. július 27-én visszaminősítését kérte a város nagyközséggé. 1890-ben megkezdte működését a Hoffmann rendszerű téglagyár. Az épületegyüttes első részét az első kéménnyel lebontották, a kelet felőli rész a másik kéménnyel együtt már 2 éve nem üzemel. A két világháború után, amely a település felett sem múlt el nyomtalanul, sor került a földosztásra. 1950-re azonban államosították a földeket és az ipari üzemeket. A település várossá nyilvánítása 1952-ben történt.

A városban két mezőgazdasági szövetkezet működött, de a kárpótlásokkal és a lehetetlen feltételek következtében a termelőszövetkezeti tulajdon átalakult egyéni és vállalkozói földtulajdonná. A földeken búzát, árpát, kukoricát, cukorrépát, zöldséget, napraforgót, repcét termesztenek. Az ipar 1960-ban történő betelepülését követően az 1990-es évek után indult fejlődésnek több cég közreműködésével. A cégek 1999-ben konzorciumot hoztak létre, és Ipari Parkká alakították az ipari övezetet.

Talajtani adottságok

A felszín közeli üledék a Tisza mentén elsősorban öntésiszap, öntésagyag, a távolabb fekvő vidékeken jellemzően löszös agyag, lösziszap. Talajadottságait tekintve is strukturált, mivel amíg a Tisza mentén elsősorban a nyers-, illetve a réti öntéstalajok dominálnak, addig a Szolnok-Túri síkon megjelennek a magas mezőgazdasági potenciálú réti csernozjomok. A településre jellemző a szikes foltok előfordulása. Törökszentmiklós kiemelkedő mezőgazdasági adottságokkal rendelkezik az eredeti ármentesítési célnak megfelelő szántóművelési szempontból. Összességében a jó értéken belül a talajainak 57%-a kiváló és jó termőképességű. Az átlagos földminőség 22,6 AK (AK: aranykorona). A Törökszentmiklósi kistérségben erdősítés szempontjából kedvező adottságú talajok találhatók, ennek ellenére a városban az erdősültség aránya nagyon alacsony.

Szolnok-Túri sík természetföldrajzi adottságai

Az Északi-középhegységből lefutó patakok hordalékkúpja a pleisztocén korban (i.e.:2,588 – 0,0117 millió évvel ezelőtt) befedte a kistájat, s összességében 150-170 m vastag, többnyire finomszemű üledék akkumulálódott. A felszínen a pleisztocén kor végétől 8-10 m vastag, egészen finomszemű folyóvízi üledék rakódott le, amely löszösödött. A felszín legnagyobb

részét ez a löszös anyag, lösziszap borítja, hozzá igen jelentős tégla-agyagkészletek kapcsolódnak. Nagyobb területeket borít - főként a mélyebb, rossz lefolyású felszíneken - a holocén korabeli réti és lápi agyag. A legidősebb képződmény a Tisza holocénbeli letaroló tevékenysége következtében szigetszerűen megjelent löszös homokkal fedett futóhomok. Szolnok Túri-sík földrajzi kistáj 80 és 105 m (Király-halom) közötti térszín feletti magasságú, lösszerű üledékekkel fedett hordalékkúp-síkság. A felszín több mint 80%-a az alacsony ármentes síkság, 25 % - 25 % az enyhén hullámos síkság (a Ny-i részen), ill. az ártéri szintű síkság (peremeken) orográfiai domborzattípusába sorolható. A kistáj képében csak a szórványosan megjelenő, a Zagyva és a Tarna hordalékkúp-anyagából felépülő, 1-5 m magas,

löszös homokkal fedett homokbuckák, a kistáj D-i felében mindenfelé megjelenő, kusza hálózatot alkotó elhagyott folyómedrek, morotvák, valamint a kunhalmok jelentenek némi változatosságot. A zömmel löszös üledékeken 9 talajtípus alakult ki. A legnagyobb kiterjedésűek a kedvező mezőgazdasági adottságú alföldi mészlepedékes és a réti csernozjomok. Vályog és agyagos vályog mechanikai összetételű változataik termékenysége II. és IV. között váltakozik. Felszíntől karbonátos és kilúgozott változataik egyaránt előfordulnak. A mélyben sós réti csernozjomok 4%-ot, a mélyben szolonyeces réti csernozjomok pedig 2%-ot tesznek ki. A talajvízhatás alatti mélyebb fekvésű területek kiterjedt (15 %) talajtípusát az agyag, vagy agyagos vályog mechanikai összetételű réti talajok és kisebb kiterjedésben (3 %) a fiatalabb, kisebb humusztartalmú réti öntés talajok képviselik. A réti talajok termékenységi besorolása a szervesanyag-tartalomban meglevő különbségek ellenére egységesen a VI. talajkategória. A réti talajok csökkent termékenységét valószínűleg erősen savanyú kémhatásuk indokolja, ami miatt meszezésük szükséges. A táj csernozjomokhoz kötődő jelentős mezőgazdasági potenciálja a szikes talajok meliorációjával és a réti talajok meszezésével növelhető.

Vízrajzi adottságok

Törökszentmiklós közigazgatási területe a 2.82 számú Fegyvernek - Mesterszállási ártéri öblözetben található, a település területén a 10.06 számú Cibakházi - Pityókai árvízvédelmi szakasz fővédvonala húzódik. A Tisza folyó szabályozása előtt a terület mintegy fele az árvizektől veszélyeztetett, vízjárta táj volt. Tiszapüspöki-Törökszentmiklós-Fegyvernek vonaltól Északra, a Tiszáig nagykiterjedésű, állandó vízborítású mocsár alakult ki, amelyet a Három „fok"-on keresztül táplált a folyó árvize. A fokokon kilépett víz az egykori Décsei – ér medrén keresztül a Törökszentmiklós melletti mély fekvésű lapályon nyílt vizű tóvá egyesült, amelyet végül a Tinóka-ér csapolt meg és vezetett vissza a Tiszába.

Felszíni vizek

A folyó mentén a holtágakból több helyen halastavak alakultak ki, a hullámtéri kubikgödrök nagy többsége az ártéri társulásokba illeszkedő vizes élőhely. A Tisza-parti értékes hullámterek a kistáj területén meglehetősen keskeny sávban maradtak meg, azonban a kisebb mocsárrétek,lápok, tocsogós erdők, holtágak így is értékes növény- és madárvilágot rejtenek.

Pityóka

Törökszentmiklóstól Északra a Balla pusztai határ ártéri külterületén található a Pityóka nevű kopolya, ami természetes vagy részben természetes úton, kimosódással keletkezett hullámtéri vízállás. A Pityóka a Közép-Tisza legfiatalabb holtága, melyet a XX. század elején vágtak le, gyakran nevezik Tengerszemnek. A 2,8 ha területű - a Tisza által elhagyott - ősmeder a Tisza bal part 104+900tkm-105+200tkm közötti hullámtéri területen húzódik. A partszegélyeket, parti területeket a hullámtérre jellemző elegyes erdőtársulás - kőris, nyár, fűz - alkotják. A holtág megközelítése szilárd burkolatú üzemi úton lehetséges, mely Törökszentmiklóstól Óballa zsáktelepülés mellett megtalálható gátőrházig illetve az árvédelmi töltés rámpa van kiépítve. A

vízterület kedvelt horgászhely ahol több horgászállás és horgászcsónak található. Tájesztétikai szempontból a Közép-Tisza egyik legszebb vizes élőhelye, rekreációs terület.

Felső-tó

A Tisza szabályozása előtt a törökszentmiklósi árvízi öblözet egyik legnagyobb morotva tava volt. A vízgyűjtővonala egyben közös határt képezett Tiszapüspökivel, ezért csak keleti és az északkeleti fele tartozott Törökszentmiklóshoz. Mélysége elérte az 5 métert, szélessége pedig a 2000 méter hosszúságot. Napjainkban nagyobb esőzések, belvizek esetén Karancs északi csücskénél megtelik vízzel.

Fehértó-ér

Egy ma is élő vízfolyás, amely 1853 előtt a Fehér-tó vizének 80 %-át, 1853 óta pedig a Fehér-tó kiszáradt medrének a belvizét vezette el. Karancs sziget északi csücskétől indul déli irányba, 1800m hosszú, amelynek befogadója a Tinóka-ér.

Alsó tó

Törökszentmiklós 1130 hrsz-ú területén található, amely tó régebben a város szennyvizének befogadójaként funkcionált. Az új városi szennyvíztisztító telep megépülésével az 1980-as évek második felétől a tóba a szennyvízbevezetést megszüntették, a tó területe lassan kiszáradt, jelenleg nincs víz benne. A tó teljes területe náddal benőtt.
A mesterséges tó vízfelülete 7,3 ha, tározókapacitás üzemvízszintnél 95.000 m^3.
Vízbevezetés: szivattyús átemelővel a tó keleti oldalán, az 1-0-0 csatornából
Leürítése: gravitációsan a Szajoli-I. belvízcsatorna 15+270 cskm szelvényébe vagy a Csónakázó tóba.

Csónakázó-tó

Törökszentmiklós 1133/2 hrsz területén helyezkedik el a régi anyaggödörből kialakult tó. Jelenleg a Törökszentmiklóson üzemelő strand vizei kerülnek bevezetésre a tóba, amely azonban víztáplálást nem kap máshonnan. A Csónakázó tó kiépített leürítési útvonallal rendelkezik a Szajoli-I. csatornába, tiltós műtárgyon keresztül. A tó jelenlegi hasznosítását tekintve a lakosság csónakázó tóként (vízi biciklizésre), valamint horgászati céllal veheti igénybe.

Galambos-tó

Glaser, később Galambos család a mai Hunyadi útról helyezte át gőzmalmát a mai Alatkai útra 1890 körül. Ez volt a második gőzmalom Törökszentmiklóson, Galambos Mór vállalkozását fia tökéletesített. Ő építette fel az ipari épületeket. A malom tavát először Fehérló-tónak, majd később Galambos-tónak nevezték. Sajnos 1980 körül betemették és a malmot is 3 szintesről 2 szint magasságúra bontották vissza. A Galambos-tó 2,7 ha zöldterülete jelen pillanatban a szabadtéri városi rendezvények színtere is egyben.

Bicskás-tó

Az Alatkai út és a Herman Ottó utca kereszteződésében található meg a Bicskás-tó, amelynek területe „volt" állatvásártérként is szolgált. Az északnyugati városrész jelentős részének csapadék- és belvizeit a Bicskás-tó fogadja be, vízelvezetését a tótorkolatában üzemelő átemelő biztosítja, mely a Szajoli-I. csatornába emeli a csapadékvizeket.

Csala-tó

Természeti örökségünk jelenleg magántulajdonban van.

Szajoli-I. csatorna (Tinóka-ér)

A Szajoli-I. csatorna (Tinóka-ér) befogadója a Tisza folyó. A csatorna a tiszai torkolattól a 11+871 cskm szelvényig a Tinóka-érben halad, majd a Törökszentmiklós város belterületén át a 15+293 cskm szelvényben ér véget. A 14+447–15+300 cskm szelvények között vezértöltés épült az alacsony terepszint miatt.
A Szajoli-I. főcsatorna vize oxigén és tápanyag háztartási jellemzők, valamint egyéb paraméterek szerint V. osztályú (erősen szennyezett), szerves és szervetlen mikro szennyezők alapján II. osztályú. Törökszentmiklós város csapadékvizének befogadója, a városi csapadékvíz átemelő telepen keresztül az összegyűjtött csapadékvíz a csatorna 13+525 cskm szelvényébe kerül bevezetésre. Öntözővíz felhasználás céljából a főcsatorna vize nem alkalmazható, mivel a víz magas só és nátriumtartalma másodlagos szikesedést, a művelés alá vont földek termőértékének csökkenését eredményezi.

Az Andrássy-mellékcsatorna

Az Andrássy-mellékcsatorna hossza 3 900 m, a Fadrusz utcánál indul, a vasúttal párhuzamosan halad és az Andrássy-csatorna 0+790cskm szelvényébe csatlakozik be. A csatorna földmedrű, több helyen nagyobb bevágási mélységgel (> 4,0 m) került kialakításra.

Felszín alatti vizek-vízföldtani adottságok

A térségre jellemző, hogy a talajvíz mélysége Fegyvernektől D-re Mezőtúr-Mesterszállásig 6 m alatt, Karcag-Kisújszállás-Túrkeve körzetében 2-4 m között, máshol 4-6 m között található. A rétegvizek mennyisége nem jelentős, az ártézi kutak mélysége nem haladja meg a 200 m-t, melyek vízhozama mérsékelt.
Törökszentmiklós területe a felszín alatti vizek védelméről szóló 219/2004. (VII.21.) Korm. rendelet értelmében, az **ÉRZÉKENY** szennyeződés-érzékenységi besorolásban szerepel.

Éghajlati adottságok

Meteorológiai viszonyok alapján elmondható, hogy a város mérsékelten meleg-száraz éghajlatú terület, különösen a D-i részei. Az évi napfénytartam 1920 és 1960 óra között változik (a D-i részen több), a nyári évnegyedben 760-770, a téliben 175-180 óra. Az évi középhőmérséklet 10,1-10,3°C között változik, az alacsonyabb értékek az É-i részen jellemzők. A vegetációs időszak átlaghőmérséklete 17,3°C. A fagymentes időszak kb. 195 napig tart, ápr. 9-10. körül kezdődik és okt. 22. körül ér véget. Az évi abszolút hőmérsékleti maximumok és minimumok átlaga 34,0-34,5 °C, ill. -16,0 és -16,5°C. A csapadék éves mennyisége 520-540 mm, de D-en csak 510-520 mm. A vegetációs időszak csapadéka 300-310 mm.

Növényzet

A Tisza mentén fűz és nyárerdők húzódnak, más részein vakszíkfoltok, szikes mocsarak és hernyó-pázsitos rétek találhatók.
A Tiszántúli flórajárásba (Crisicum) tartozó kistáj potenciális erdőtársulásainak a fűz-nyár-éger ligeterdők (Salicetumalbae-fragilis), a tölgy-kőris-szil ligeterdők (Querco-Ulmetum hungaricum), a sziki tölgyesek (Pseudovino-Quercetumroboris) és a tatárjuharos lösztölgyesek (Acereitatarici-Quercetum) tekinthetők. Gyakoriak a szikes mocsarak (Bolboschoenetummaritimi), a sós sivatagi társulások (Saedetummaritimae; Salsoletumsodae), a vakszikfoltok (Lepidio-Camphorosmetum), a hernyópázsitos rétek (AgrostiBeckmannietum). A lágyszárú fajok között megtalálható pl. a süntök (Echinocystisechinata), a farkasfog (Bidenstripartitus) vagy a magyarsóballa (Suaedapanilonica). A jelentéktelen kiterjedésű erdőgazdasági területeket fiatal- és középkorú, zömében keménylombos erdők borítják.

Törökszentmiklós társadalmi, gazdasági és turisztikai adottságainak bemutatása

Demográfiai helyzet

Törökszentmiklós népességének alakulását évtizedes távlatban gyorsuló csökkenés jellemzi, az állandó népesség 1999-ben csökkent 24 ezer fő alá, 2007-ben már a 23 ezret sem érte el, 2011-re már kevesebb, mint 22 ezer, napjainkra 20625 fő lakja a várost. Törökszentmiklóson az élve születések halálozásokhoz viszonyított aránya 15 éves visszatekintésben stagnálva nagyjából 2/3-os. A város népsűrűsége a 2015. évi népszámlálási adatok alapján 111,3 fő/km2, ami 2001. évi 123 fő/km2népsűrűségi számadathoz képest csökkenést mutat. A népességcsökkenés mögött két tényező együttes hatása áll. Egyrészt a természetes szaporodás évek óta negatív, a csökkenés üteme 1990. évek óta egyre nagyobb mértékű, ami abból adódik, hogy a születések száma sokkal gyorsabb ütemben csökken, mint a halálozásoké. Másrészt a vándorlási különbözet is negatív, azaz többen hagyják el a várost, mint ahányan beköltöznek. Az elvándorlás folyamatára jellemző, hogy a minimum szakképzettséggel rendelkező fiatalok a jobb megélhetés reményében külföldön (elsősorban nyugati EU országokban) vállalnak munkát és a többség tartósan le is telepszik. Számos fiatal, miután a felsőfokú végzettséget szerzett, már nem tér vissza a városba, hanem kedvezőbb lehetőségeket kínáló régiókban és külföldön keresi a boldogulást.

Mezőgazdaság

Törökszentmiklós, a maga 18.516 ha területével a Szolnok-Túri sík kistájon található, amely kistáj kiváló talajtani és domborzati viszonyainak köszönhetően remek alapot nyújt a mezőgazdasági szektor számára. Ezt a tényt támasztja alá, hogy a kistérség teljes területének 86%-a mezőgazdasági terület, 80%-án pedig szántóföldi gazdálkodás zajlik.

A mezőgazdasági ágban tevékenykedők között egy darab szövetkezet, 43 vállalkozás működik, melyeken kívül közel kilencszáz regisztrált mezőgazdasági termelő (közte földműves) van jelen a városban. A tulajdoni összetételt említve, a földek 58%-án 28 darab nagybirtok terül el, a középbirtokok száma 144 darab, a kisbirtokoké 4128 db. Ez a fajta jelenlegi földstruktúra a térség adottságainak függvényében kiegyensúlyozatlan, jellemző a nagybirtokok aránya és velük kapcsolatban a gyengébb termőképességű földek szántóföldi bevonása. A javarészt csak öntözéssel fenntartható szántóterületek művelési ágának megváltoztatására volna szükség, elsősorban régi-új erdők, legelők, illetve a vízvisszatartást szolgáló mesterséges vízfelületek kialakítása lenne kívánatos. A jelenlegi termelési struktúra, a földméretek és a domináns növénykultúrák arányai nem járulnak hozzá kellő mértékben a lakosság megélhetéséhez és a gazdaságos, hatékony termeléshez sem. A lakosság szélesebb körű bevonásához elmozdulást kellene elérni a nagyobb élőmunka-igényű ágazatok, kimondottan a zöldség- és gyümölcstermesztés irányába, melyekhez a termőföldi adottságok megfelelőek. A gyengébb termőképességű talajokon felül kellene vizsgálni a gyepterületek kialakítását és legelőként való hasznosításukat. Természetesen a jó és kiváló termőképességű talajokon a szántóföldi termesztés fenntartása indokolt, azonban itt erdősorok kiváltásával csökkenteni lehetne az eróziót és az erdősávok által nyújtott ökológiai folyosókkal ellensúlyozni valamelyest a monokulturális gabonatermesztés környezetében csökkenő biodiverzitást. Jelentős állattenyésztés is kötődik a jellegzetes mezővároshoz: sertés, szarvasmarha és baromfi a meghatározó. Itt működik az ország korábban egyik legjelentősebb malom és takarmányüzeme, a mai Alföldi Gabona Rt. Az állattartást tekintve, mindegyik haszonállatfajtánál csökkenő állományszámot láthatunk. A településen méhészetek is működnek, amelyek közül több telep jelentősebb méhcsaládszámmal rendelkezik.

Ipari tevékenységek

Törökszentmiklós gazdasági életében egészen a XIX. század közepéig a mezőgazdaság és élelmiszeripar (malom és baromfi ipar) dominált. Az itt elterülő földeken főként búzát, árpát, kukoricát, cukorrépát, zöldségfélét, napraforgót és repcét (emellett: a rizs és szőlő is megjelent) termesztettek.
A törökszentmiklósiak méltán büszkék eleik gazdasági tevékenységére, hiszen Lábassy János a városban alapította meg 1848-ban az ekéket, boronákat, gyűrűshengereket gyártó műhelyét. A műhelyből épült ki az ötvenes években a mezőgépgyár és öntöde. Az ipari ágazatban az elmúlt évek is látványos fejlődést hoztak, itt telepedett le a Claas Hungária Kft., a Videoton Holding Rt. a Radar Holding Rt valamint a Semecs Kft. E cégek konzorciumot hoztak létre, és ipari parkká alakították a 23 hektár területű ipari övezetet. A szekunder szektor értéktermelésében a legmeghatározóbb ágazat a mezőgazdaság és ipari munkát segítő gépek, eszközök gyártása. Meghatározó a vasipari gyártó és szolgáltató ágazat, építőipar, amelyben több kisebb üzem, vállalkozás működik.

Turisztikai adottságok

Az Ipolyi Arnold Könyvtár, Múzeum és Kulturális Központ Helytörténeti gyűjteménye az Almásy úton egy szép polgári házban kapott otthont, gyűjtőkörébe a város és környékének története, néprajza tartozik, gazdag kiállítási anyaggal. A gyűjtemény felöleli a város régészeti emlékeit az őskortól a török korig. A helyi lakosok által 1966-ban létrehozott gyűjteményben mintegy 5 ezer dokumentum és tárgyi emlék szerepel.
A város templomai szépségükkel, egyházi és kulturális rendezvényeikkel sok érdeklődőt vonzanak, jelentős turisztikai, idegenforgalmi vonzerő.

A Szentháromság Római Katolikus Főtemplom kereszt neo-román-gót stílusban az elpusztult török vár helyén épült. A millennium évében ünnepelte 100 éves jubileumát, ekkorra teljesen felújították az előtte lévő Ipolyi Arnold térrel együtt, mely szabadtéri rendezvényeknek is otthont ad.
A kéttornyú, háromhajós, félköríves szentélyű csarnoktemplomot Aigner Sándor tervezte. 58 méteres tornyával, gyönyörű belső festményeivel a Közép-Tiszavidék egyik legimpozánsabb temploma. Akusztikája miatt kiválóan alkalmas zenei hangversenyek rendezésére.

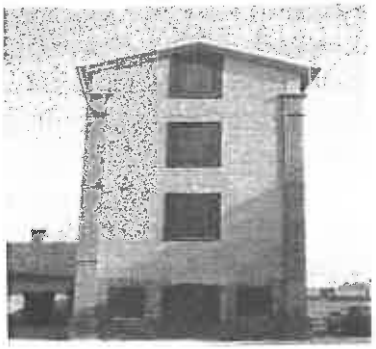
3. ábra Szentháromság Római Katolikus Templom

A Kálvária Kápolnát 1756-1761 között építtette III.Almásy János a fájdalmas szűz tiszteletére a Kálvária-dombon. A kápolna 1948-ban vált állandó misés hellyé. Törökszentmiklós legrégebbi épülete barokk stílusban épült, 2011-ben 250 éves lett a mű. A város legrégebbi épülete, amelynek belső falfestése kalocsai mintájú.

4. ábra Kálvária Kápolna

A Törökszentmiklósi Önkéntes Tűzoltótestület - országosan is az elsők egyikeként-1875. január 15-én alakult meg. Az 1896-ban épült Tűzoltótorony tűzoltó- és ipartörténeti műemlék épülete 2007-re teljesen megújult és a Köztestületi Tűzoltóságnak ad otthont.

5. ábra Törökszentmiklósi Tűzoltótorony

Ezen épületek/építmények kívül az Almásy – kastély (a hozzá tartozó 11,5 ha os parkkal), valamint a Református templom is turisztikai látványosságot nyújt. Az Almásy-kastély előre történő bejelentkezéssel látogatható csak.

Törökszentmiklós egyik gyönyörű természeti adottságokkal rendelkező zöldövezeti területén található a 2001. év végétől már minősített gyógyvízzel rendelkező városi strand és háromcsillagos kemping, melynek jó levegője és mikroklímája, illetve a hozzá kapcsolódó horgásztó várja az átutazó és gyógyulni vágyó vendégeket. A strand közel 4 hektáros területen fekszik, ligetes környezetben, lakóterület szélén. A fürdő területén található kemping nyolc új faházzal rendelkezik, de a pihenőpark lakókocsival érkező, illetve sátras vendégeket is fogad.
A fürdőben egész évben gyógymedence üzemel, ahol szauna, masszázs, szolárium szolgáltatás vehető igénybe. 2010-ben megújult strandfürdő új medencékkel is várja a látogatókat.

Kunhalmok

A kunhalmok az alföldi táj közel sík, vagy éppen hullámos felszínéből kiemelkedő kör vagy enyhén ovális alaprajzú, néhány méter magas kúp, vagy félgömb alakú kiemelkedései, az alföldi táj sajátos kultúrtörténeti emlékei. Vitatható ezen, az alföldi tájra jellemző sajátos formakincsek elnevezésének helytállósága, keletkezésük, földrajzi elhelyezkedésük rendszere, vagy éppen rendszertelensége. Alakjukat tekintve több funkcióra lehet következtetni, mint telephely, őrhely, vallási hely, temetkezési hely, stb. Nálunk leggyakrabban két típusát találjuk meg, amelyek alakjukban is különböznek egymástól: ez a lakhely, vagy települési helyek és a temetkezés célját szolgáló kunhalmok. A lakhely, illetve a település célját szolgáló kunhalmok nagyobb átmérőjűek, elnyúltabbak és laposabbak, még a temetkezési vagy szakrális célt szolgáló kunhalmok kisebb átmérőjűek, csúcsosabbak, hegyesebbek. A kunhalmok előfordulási helye hazánkban jórészt a Nagyalföldre korlátozódik, azon belül is a legnagyobb számban, a Nagykunságban, Csongrád megye Tiszántúli részén, Békésben és a Hajdúháton fordulnak elő.

3. ábra Pozderka-halom és Földvár-halom (Forrás: VOLVO ADVENTURE Nemzetközi program „Mentsük meg a Kunhalmokat")

4. ábra A kunhalmok elhelyezkedésének átnézeti térképe (Forrás: VOLVO ADVENTURE Nemzetközi program „Mentsük meg a Kunhalmokat")

Jelmagyarázat:

●: (P) nem azonosítható, elhordott halom helyek

: (S) nyilvántartás alapján fellelt halom testek

●: (Z) szintvonalak alapján fellelt beazonosított halom teste

	Halom neve	Koordináták	Állapot	Felszíne	Környezete	Botanikai érték
S1.	Tere-halom	N 47°13'47.74 E 20°28'45.96	Roncsolt halom test	Részben szántott	Szántó-út tanyacsokor	Nincs
S2.	„Surjányi-halom"	N 47°12'39.87 E 20°28'48.33	Megbontott halom test	Bolygatott	Kert-erdősített terület-gödör	Nincs
S3.	„Sűrűdűlői I. halom"	N 47°09'23.80 E 20°27'40.13	Ép halom test	Részben szántott	Szántó	Nincs
S4.	„Sűrűdűlői II. halom"	N 47°9'00.24 E 20°28'39.67	Roncsolt halom test	Részben szántott	Szántó	Nincs
S5.	Pozderka-halom	N 47°07'07.93 E 20°29'08.69	Megbontott halom test	Részben szántott	Szántó-erdő-kert-tanya-út	Nincs
S6.	Földvár-halom	N 47°08'38.29 E 20°23'33.74	Ép halom test	Részben szántott	Szántó	Nincs
S7.	„Vasutas-halom"	N 47°09'06.48 E 20°20'19.65	Roncsolt halom test	Csonkított	Szántó-erdő-út-vasút-gödör	Nincs
Z1.	„Házas-halom"	N 47°11'35.73 E 20°27'56.17	Ráhordott halom test	Bolygatott	Szántó-erdő-kert-tanya-főút	Nincs
Z2.	„Ikerhalom"	N 47°09'06.19 E 20°30'41.68	Ép halom test	Teljesen szántott	Szántó-erdő	Nincs
Z3.	„Földvár dűlői halom"	N 47°07'53.74 E 20°24'13.60	Ép halom test	Teljesen szántott	Szántó	Nincs
Z4.	„Mária-halom"	N 47°07'07.60 E 20°22'02.87	Ép halom test	Részben szántott	Szántó	Nincs
Z5.	„Átvágott halom"	N 47°06'36.85 E 20°21'29.71	Roncsolt halom test	Teljesen szántott	Szántó-út	Nincs
Z6.	„Szolnoki úti halom"	N 47°06'16.1 E 20°21'33.45	Ép halom test	Teljesen szántott	Szántó	Nincs
Z7.	Beszélő-halom	N 47°06'16.1 E 20°21'33.45	Roncsolt halom test	Részben szántott	Szántó-út	Nincs
Z8.	Godó-halom	N 47°07'24.96 E 20°20'47.16	Ép halom test	Részben szántott	Szántó	Nincs
Z9.	Tenyői-halom	N 47°08'30.95 E 20°17'57.16	Ép halom test	Részben szántott	Szántó-mű és föld út-MOL bázistelep tartályai	Nincs
Z10.	„Határvölgy-halom"	N 47°09'49.04 E 20°20'33.91	Ép halom test	Teljesen szántott	Szántó-műtárgy-vasúti pályatest	Nincs

1. táblázat Törökszentmiklósi Kunhalmok

Kunhalmok megmentésének lehetőségei:

- Társadalmi szemlélet befolyásolása: Első lépés mindenképpen az lenne, hogy megismertessük az emberekkel, mik is azok a kunhalmok. Ezt talán legkönnyebben úgy lehetne elérni, ha helyi kiadványokban bemutatásra kerülhetne a kunhalmok fontossága, valamint a helyi örökség védelme. A másik nagyon fontos tényező, hogy az iskolai oktatás folyamán is szót kell ejteni a kunhalmokról és iskolai terepgyakorlat alatt ezen halom helyeket fel kell kutatni. pl Föld napja alkalmából.
- Nemzeti Parkok szerepe: Magyarország területének földrajzi adottságai miatt jórészt a Tiszántúlon található a kunhalmok többsége. Ezen területen a Hortobágyi és a Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatósága működik. Azokkal a halmokkal, amelyek a nemzeti parkok védett területein és tulajdonában vannak igazából nincs gond, mert nem veszélyezteti őket szinte semmi káros hatás. Más a helyzet azokkal a halmokkal, amelyek magántulajdonban vannak. A nemzeti parkok egyik célirányú terve az, hogy hosszú távon kivonják a művelés alól, és felvásárolják azokat a kunhalmokat és a hozzájuk tartozó területeket, amelyeken értékes élőhelyek találhatóak, vagy kultúrtörténeti szempontból, illetve régészetileg fontosak. A kunhalmokra vonatkozóan a nemzeti parkoknak elővásárlási joga van.

Törökszentmiklós kultúrtörténeti egyedi tájértékei

Országosan védett, helyi védelem alatt álló épített örökség

A kulturális örökség védelme közérdek, megvalósítása közreműködési jogosultságot és együttműködési kötelezettséget jelent az állami és önkormányzati szervek, a nemzetiségi szervezetek, az egyházi jogi személyek, a civil és gazdálkodó szervezetek, valamint az állampolgárok számára. Az építészeti örökségünk helyi, önkormányzati védelem alatt álló épületei szerves részét képezik egy országos, többszintű értékvédelmi rendszernek. A helyi védelem az építészeti örökség mindazon elemeire kiterjed, amely külön jogszabályok alapján nem áll védelem alatt, és amelyet önkormányzati rendelet helyi települési, táji, természeti, építészeti, néprajzi, képző- vagy iparművészeti, ipartörténeti, régészeti értékként védetté nyilvánít.
A helyi védelem kiterjedhet:
- a település és környezetének egészére vagy annak összefüggő részére *(helyi területi védelem)*,
- valamint egyes építményeire, és ezek részleteire *(helyi egyedi védelem)*.

A helyi védelem célja egy adott településnek és környezetének, az ott megtalálható értékes építészeti, táji, valamint az épített környezettel összefüggő természeti jellegzetességek minél hitelesebb és teljesebb megőrzése. A fennmaradt és védelemre méltó épületek, épületegyüttesek mind történeti, mind pedig művészettörténeti szempontból jelentős értéket képviselnek, ugyanakkor az adott közösség önmeghatározásának is fontos pillérei. Fenntartásuk és méltó hasznosításuk tehát gazdasági, kulturális, végső soron településpolitikai érdek. A védetté nyilvánítás előkészítése az önkormányzati főépítész feladata.

A helyi védelem fajtái:

A helyi területi védelem:
- a településszerkezet (utcahálózat, telekszerkezet, beépítési mód, az építési vonal, településszerkezeti szempontból jelentős zöldterület vagy növényzet);

- a településkép (külső településkép, belső településkép, utcakép);
- a település táji környezete (a település megjelenése a tájban, hagyományos művelési mód, növényzet és természetes környezet);
- a településkarakter (a településszerkezet, a településkép elemei, formái, anyagai, színvilága együttesen) védelmére terjed ki.

A helyi egyedi védelem:

- az építmény (épület és műtárgy) vagy ezek együttese egészére vagy valamely részletére (anyaghasználat, szerkezet, színezés stb.);
- az építményhez tartozó földrészletre és annak jellegzetes növényzetére;
- szobor, képzőművészeti alkotás, utcabútor védelmére;
- és az egyedi tájérték védelmére terjedhet ki.

Törökszentmiklós Város Önkormányzatának az épített és a természeti környezet értékeinek helyi védelméről szóló 35/2000. (X. 17.) számú rendelete értelmében

Országosan védett objektumok (műemlék jellegű épületek) a

Református templom
Cím: 5200 Törökszentmiklós, Kossuth Lajos utca, hrsz. 3576.
Azonosító szám: 6090.
Törzsszám: 3980.
Védettség státusza: Műemléki védelem

Készítette: Gazsó Ádám (2016.)

Almásy kastély
Cím: 5200 Törökszentmiklós, Imre-major,
Hrsz: 0115/1. és 0115/4.
Azonosító szám: 6091.
Törzsszám: 9139.
Védettség státusza: Műemléki védelem

Forrás:http://szenttamas.5mp.eu/web.php?a=szenttamas

Helyi védelem objektumai (az épület utcai homlokzatára vonatkozó védelem) a

Galambos villa
Cím: 5200 Törökszentmiklós, Alatkai út 3.
Hrsz: 54/1.
Azonosító szám: 3761.
Védettség státusza: Helyi védelem

Forrás:http://www.muemlekem.hu

Idősek otthona
Cím: 5200 Törökszentmiklós, Almásy út 23.
Hrsz: 3981.
Azonosító szám: 3762.
Védettség státusza: Helyi védelem

Forrás:Gazsó Ádám (2016.)

Családsegítő, Nevelési Tanácsadó
Cím: 5200 Törökszentmiklós, Almásy út 25.
Hrsz: 3980.
Azonosító szám: 3763.
Védettség státusza: Helyi védelem

Forrás:Gazsó Ádám (2016.)

Helyi védelemben részesülő természeti értékek (faegyedekre vonatkozó védelem) a
- 4 db Nyugati ostorfa (Celtis occidentalis) 5200 Törökszentmiklós, Kossuth tér, hrsz:3582/1.
- 4 db Kocsányos tölgy (Quercus robur) 5200 Törökszentmiklós, Wesselényi u. 51. hrsz:1134/5.
- 1 db Fekete nyár (Populus nigra) 5200 Törökszentmiklós külterület, hrsz:0353/5., illetve
- 1 db Törökmogyoró (Coryllus colurna) 5200 Törökszentmiklós külterület, hrsz:0643/114.

Vallási (szakrális) emlékek

A településen összesen 31 vallási emlék található, melyből feszület: az Alatkai-kereszt, a Bakos-kereszt, a Győrteleki-kereszt, a Líbor-kereszt, a Markóth-kereszt, az Óballai-temető kereszt, az Oláhkereszt, a Subicz-kereszt, a Szécsi-kereszt, a Takács-kereszt, a Temetői nagykereszt (1827), a Temetői újkereszt, az 1802-ben állított Törökszentmiklósi északi kereszt (a város legrégebbi útszéli feszülete), a Vajzer-kereszt, a Kovacsoczy-kereszt és a Ballai úti kereszt. A vallási emlékek közül 3 védőszent szobor, a Szent Vendel szobor, a Nepomuki Szent János szobor és a Szűz Mária szobor. A területen 3 templom található, melyek közül a legrégebbi az 1761-ben épült Kálvária Kápolna kegytemplom, építtetője III. Almásy János volt. A Szentháromság templom 1898-1900 között épült, kevert neo-román-gót stílusban, a környékben egyedülálló méretekben, magassága 58 m a kereszt csúcsáig, hossza pedig 50 m. A Szentháromság római katolikus főtemplomot Aigner Sándor budapesti építész tervezte, s Vaskovics Antal ceglédi építőmester építette 1898-1900 években. A településen megtalálható 4 harangláb közül a Temetői harangláb vasból, az Óballai harangláb, a Szenttamási harangláb és a Szakállasi harangláb pedig fából készült. Ezek közül legrégebbi az Óballai harangláb, amit 1870-ben állíttattak az óballai hívek. Ezenkívül megtalálható még egy Baptista imaház, mely 1900-1905-ben épült.

Határjelek, birtokjelek

A település határát jelző elemek között található egy határvölgy, ami Törökszentmiklós és Szajol határát jelzi. Kettő határdomb, az egyik Törökszentmiklós és Szajol határán, a másik Törökszentmiklós és Tiszapüspöki határán. Ezen kívül a vasúttól délre, Tiszatenyő irányába vasbetonból és kőből készült birtokjelek találhatóak, amelyeket határjelző fákkal is kiegészítettek.

Temetkezési emlékek

A területen összesen 5 temetkezési emléket vettünk kataszterbe, van köztük kripta, síremlék, sírkő, régi Zsidó I. és II. temető. Lábassy János kriptája *„Lábassy János 1902-ben hunyt el, hamvai a helyi katolikus temetőben nyugszanak - a családi kripta jelenleg a ravatalozó funkcióját tölti be,amely építmény északi oldalfalán tábla őrzi Lábassy János emlékét"*[1]. 1895-ben épült, korábban ravatalozóként használták, az új ravatalozó 2014. év vége óta rendelkezik használatbavételi engedéllyel. Kiss István, egykori főjegyző síremlékét Törökszentmiklós közössége és Hoffmann György emelte 1922-ben. Kuncze Imre, szintén egykori főjegyző, síremléke, melyet 1913-ban emeltek. A nyughely emléket állít Kuncze Imre felesége, lánya ás veje számára is. Ezenkívül Galambos Mór, helyi malomtulajdonos síremléke 1912-ből.

Ivóvízkutak

A településen fellelhető 4 régi közhasználatú kút közül 3 temetőben helyezkedik el. Az Óballai temetői kút pumpás, a Református temetői kút és a Katolikus temetői kút. A Hunyadi téri Ivókút egy bazalt nagykockakőből kialakított alapon elhelyezett csiszolatlan gránittömb, melyből vízcsap nyúlik ki.

Kertépítészeti és mezőgazdasági emlékek

A településen fellelhető kertépítészeti emlék közül 6 fasor: mely a Kapisztrán utcában (japánakác fasor), a Kölcsey Ferenc utcában (platán fasor), a külterületi Határvölgyi úton (eperfasor), a Pánthy Endre úton (vadgesztenye fasort), a Petőfi Sándor utcában (japánakác fasor), valamint az Almásy úton (fekete fenyő fasor) található. A településen egy emlékfa (A Császár fája) is megtalálható, melyet Albert Flórián, az egyetlen magyar aranylabdás válogatott labdarúgó ültetett. A Kossuth téren a 20'-as évek végén kialakított, jelen pillanatban is a park fő formáját és küllemét alkotó fásítás történt, melyet túlnyomó többségében ostorfák alkotnak. A városba Mezőtúr felől érkezők legelőször a városhoz tartozó szenttamási (Imre majori) Almásy – kastéllyal találkozhatnak, melynek 11,5 hektáros védett parkja az 1730-as években került kialakításra, és amelyre a tájképi parképítészeti stílus a jellemző. Műalkotások közül ebbe a kategóriába említendő a 2004-ben állíttatott „Az élet kútja" című köztéri szobor, a Kossuth téren található kút, valamint az a bronz napraforgó, melyet a Törökszentmiklósi Mezőgazdasági Zrt. állíttatott 2014-ben.

Tájépítészet-történeti emlékek

Tájépítészetileg fontos értéket képviselnek a településen telepített mezővédő erdősávok, melyekből kettő található a településen. Ezeknek a sávoknak nagy szerepe van az ökológiai állapotok javításában, a szélsebesség mérséklésében, valamint tájképileg is meghatározó elemek.

Közúti közlekedési emlék

A Szolnoki úton, a Tinóka-ér felett átvezető, téglából rakott közúti híd, amely illeszkedik a település építészetéhez a jellegzetes anyaghasználat révén.

---

[1]/file://ibm-systemx/PH_users/olah_judit/Dokumentumok/Downloads/junius2.pdf/

Vasúti közlekedéssel kapcsolatos emlékek

Törökszentmiklóson a vasúti közlekedéssel kapcsolatos emlékek közé tartozik a Barta vasúti megállóhely, mely Bartapuszta ma már nem működő állomása, illetve mellette található a Barta vasúti lakó őrház 1908-ból. Az 1857-ben épült régi vasútállomás épületének korabeli elnevezése Indóház. Eredetileg innen történt a forgalomirányítás. Az új vasútállomás épülete az Almássy út lezárásában álló egyszintes téglaépület. A vasúti raktár épülete kétszintes téglaépület, régen mezőgazdasági termékek raktározására szolgált, ma sajnos nagyon rossz állapotban van.

Agrártörténeti emlékek

Törökszentmiklóson két gémeskút található, egy a Szolnoki úti lovardában, egy pedig az Arany János utcában, egy magán tulajdonban lévő lakóház udvarán. A lovardában álló gémeskútnak az ág, az ostor és a gém része is megtalálható, azonban a kolonc már nem. Az Arany János utcai gémeskútnak a gém része és a kútkáva is áll, eredeti funkcióját nem tölti be. Agrártörténeti emléknek számít még a Nagy- morotvában található törökmogyoró fa, melyet a terület művelésbe vonásakor hagytak meg és jelen pillanatban térképészeti pont. A Szenttamási magtár hosszú, istállóépületre emlékeztető téglaépület, mely jelenleg elhagyatott, funkcióját vesztett. A Szabó rektor úti fa kukoricagóré (amely a településben megmaradtak közül jellemző építmény) jelenleg hasznosítatlanul áll. A 46-os út Törökszentmiklósra belépő szakaszán a körforgalom középpontjában, egy mai mezőgazdasági jelkép kombájn cséplőrésze (vágóasztala) került elhelyezésre.

Ipartörténeti emlékek

A településen korábban két malom működött. A nagy Gőzmalom, valamint a Galambos malom, mely épületek jelentős átalakításon mentek keresztül és eredeti funkciójukat is elvesztették. A város téglagyárát 1890-ben létesítették, mely fontos szerepet töltött be a város életében, azonban 2013-tól a téglaégetés gazdasági okok miatt megszűnt a városban.

Bányászati emlék

A Csala-tó bányászati emléket képvisel, mivel innen termelték ki többek között a vasútépítéshez felhasznált nyersanyagokat. Vízfelülete kb. 1,65 ha.

Vízgazdálkodási emlékek

Vízgazdálkodási emlékekben bővelkedik a település, melyek nagy részben a Tiszához kapcsolódnak. Az óballai településrészen található egy gátőrház, valamint egy szivattyútelep csőzsilippel. A csőzsiliphez egy több km hosszú csatorna is tartozik, mely a terület öntözésében kapott nagy szerepet. A töltés mentén nyugat felé a Pityókai gátőrház található, amely valószínűleg (az óballai gátőrházzal együtt) az 1879-es nagy árvíz után épült. Szenttamáson egy jelenleg is működő szivattyútelep található. A Kossuth téren lévő víztorony jelen pillanatban használaton kívüli állapotban van, mely helyi védelemre érdemes építmény.
A Tinóka-ér az egykor hajózható méretű Tinóka-patak maradványa, amely Törökszentmiklós északi határán folyik keresztül.

Történelmi, hősi és helytörténeti emlékek

Forrás kút: A Kossuth téren álló kút a megye legrégebbi közkútja. Törökszentmiklós főterének felújítása alkalmával 2013 nyarán adták át a megújult kutat is, amelynek közepén Györfi Sándor szobrászművész Forrás című alkotása látható. A nyolcszögletű mészkő medence szélén vízre szomjazó galamb, és ugrándozó békák láthatók.

Tulipános ivókút: A Kossuth téren 2014. szeptember 15-én avatták fel, mely Brzózka Marek Szegeden élő szobrászművész alkotása.

Napraforgó szobor: A törökszentmiklósi mezőgazdaságot Brzózka Marek szoborkompozíciója hivatott bemutatni. Törökszentmiklós városképét bemutató talapzatra helyezett napraforgó részleteiben bemutatja a Törökszentmiklósi Mezőgazdasági Zrt. szolgáltatási divíziót, a leveleken látható domborművek formájában. A jelképet félkör alakban különböző formára csiszolt kövek veszik körül, melyeken kilenc kun város (Kenderes, Túrkeve, Karcag, Kunmadaras, Kisújszállás, Mezőtúr, Berekfürdő, Kétpó) térképe látható.

II. Almásy János félalakos bronz szobra: A Kossuth téren 2014. augusztus 19-én avatták fel II. Almásy János, a város újra alapítójának félalakos bronz szobrát. Zsadányi és törökszentmiklósi Almásy (II.) János (Gyöngyös, 1691. december 16. - Gyöngyös, 1765. április 4.) nádori (jászkun) főkapitány és hétszemélyes táblaülnök volt, aki a török dúlást követően a település újjáalapításának vezéralakja volt.

Szent Vendel szobra: Törökszentmiklós határában, a 4-es számú főközlekedési út mellett található. A szobor fiatal pásztort ábrázol, akinek lábainál egy anyajuh fekszik, a pásztor imára kulcsolt karjaival pásztorbotot tart, szeme hittel tekint a távoli jövő felé.

Emléktábla: A Törökszentmiklósi Városvédő és -Szépítő Egyesület és a Római Katolikus Egyházközség közös szervezésében került sor (2007. szeptember 30-án) a régi katolikus templom 200 évvel ezelőtti felszentelésének emlékezetére készült műalkotás felavatására. Az Ipolyi Arnold téren, a Szentháromság Római Katolikus Főtemplom homlokzatán elhelyezett emléktáblát Mile Ibolya keramikus készítette, Menyhárt József főesperes szentelte fel.

Újratelepítési emlékmű: Az Újratelepítési emlékművet 1996. július 28-án avatták. Az alkotó, Lelkes Mária belsőépítész. A tartó-pilléreken, és az emlékmű feliratos tábláin az adakozók neve olvasható. Az emlékműről semmiféle dokumentumot nem találtam. Törökszentmiklós újbóli betelepítésének 275. évfordulójára emlékeztek így a helyiek.

1848–49-es emlékmű: A római katolikus temető végében álló emlékmű, Eigner Nándor akkori törökszentmiklósi katolikus káplán kezdeményezésére közadakozásból épült sóskúti kőből. A kivitelező a Gerendai Antal és Fia cég volt. A síremlék alatt 46 honvéd alszik örök álmot, köztük egy olasz katona is nyugszik. Az emlékművet a Törökszentmiklósi Városvédő- és Szépítő Egyesület újította fel 2009-ben, társadalmi munkában, illetve támogatók segítségével. Ezért a tevékenységükért 2010-ben Podmaniczky-díjat kaptak.

Székács Elemér-mellszobor: Székács Elemér magyar növénynemesítő, gazdasági író, mezőgazdász mellszobrát 1962. november 24-én avatták fel, mely a nevéről elkeresztelt mezőgazdasági középiskola udvarában található.

Országzászló: 2010. június 4-én a trianoni békediktátum 90. évfordulójának alkalmából, a Hunyadi téren került felavatásra az Országzászló Emlékmű.

Bethlen Gábor emléktábla: A Bethlen Gábor Református Általános Iskola épületén lévő, 1997-ben elhelyezett domborműves emléktáblán, A 110x80 cm nagy, tardosi vörös márványlapon Bethlen Gábor bronz domborművét láthatjuk, mely 90x60 cm-es.

Nepomuki Szent János szobor: A hajósok, hídnak, vizek védőszentjének Nepomuki Szent Jánosnak (törökszentmiklósi) szobrát Líbor János készíttette 1778-ban. A szobor felállítási helye (Kossuth Lajos utca 4051. hrsz-ú helyszíne) arra a helytörténeti feltevésre utal, hogy a Kossuth utca északi oldalán egykor (a Tisza egyik mellékága) a Tinóka folydogált.

Wass Albert-szobor: A református templom kertjében látható, terméskő talapzaton álló bronz mellszobrot, a Wass Albert Polgári Kör Törökszentmiklósi Egyesületének kezdeményezésére állították fel 2010 június 7.-én.

Anya gyermekével szobor: A Városi Önkormányzat Egyesített Gyógyító Megelőző Intézete előtti parkban található, melyet Pató Róza törökszentmiklósi születésű szobrászművész alkotott.

Mindszenty József bíboros, prímás, érsek szobra: mely a hercegprímásról elnevezett emlékparkban látható. A szobrot Törökszentmiklós Város Önkormányzata 1998-ban állíttatta a azon a helyen, ahol 1948. május 7-8-9-én a bíboros szabadtéri misét tartott.

Szűz Mária-szobor: Törökszentmiklós legrégibb köztéri szobra, mely eredetileg a Szentháromság római katolikus plébániatemplom előtti téren állott, majd a két világháború között a plébánia kertjébe került. 2008 június 18-ra, Törökszentmiklós millenniumi napjára (restaurálva) állították vissza eredeti helyére, az átalakított és megszépített templomtérre.

'56 Életfa: Az 1956-os forradalom és szabadságharc emlékműve, andezit, gránit, mészkő és bronz felhasználásával készült, mely valódi fát imitál. A 3 m magas 1956-os törökszentmiklósi emlékművet az 50. évfordulón állították fel a város legfőbb útvonalának számító Kossuth Lajos utca mellett, igen szép, tágas térbeli elhelyezéssel, a mentőállomás előtti füves területen.

Bercsényi Miklós dombormű: A Bercsényi Miklósról elnevezett törökszentmiklósi gimnázium homlokzatának falán, a főbejárattól jobbra található a Györfi Sándor által készített, 1996-ban elhelyezett, 110x90 cm-es mészkőlapra fektetett, 90x70 cm méretű bronz dombormű.

Szentháromság-szobor: A katolikus templom előtti téren látható szobrot 1860. szeptember 10-én állították, melyet Pánthy Endre egri kanonok szentelt fel.

Élet kútja:Gácsi Barna Ferenc pirogránit zsánerszobrát a Törökszentmiklósi Városvédő és - Szépítő Egyesület állíttatta fel közadakozásból, a városban született szobrász ajándékaként, a felállítás helyszínéül szolgáló kis tér egyidejű megújításával 2004.évben.

Hősök szobra:Székely Károly művét, mely annak az I. világháborúban elesett 925 katonának állít emléket, akiket Törökszentmiklósról soroztak be 1928-ban állították fel a Kossuth téren.

Kossuth Lajos teljes alakos szobra: Horvay János klasszikus törökszentmiklósi Kossuth-szobrát 1904. október 23-án állították fel az akkori Népkertben, a helytörténeti irodalom szerint hatalmas népünnepély keretében, mint a város első világi szobrát. Ez volt az akkori Szolnok megye legelső Kossuth-szobra.

Fáy András mellszobra:A szobor a Fáy András lakótelepen található.

Ezen a műalkotásokon kívül a református temetőben egy **II. világháborús emlékmű**, valamint egy **Szovjet emlékmű**, a Tenyői úton lévő zsidó temetőben egy **Holokauszt emlékfal**, a katolikus temetőben az **1848-49-es szabadságharcról egy homokkő síremlék**, az Almásy út 6.szám alatti ingatlan házfalán **Dr. Bárándy György emlékére készült dombormű** található. 2017. június 4-én a **Trianoni emlékmű** felavatására került sor.

Régészeti lelőhelyek

A térség régészeti leletek tanúsága szerint ősidők óta lakott hely. A Kr.e. VI-V. évezredben már termelő-gazdálkodó népesség lakott a környéken. Szajol határában bukkantak a régészek a Körös-kultúrának nevezett népesség nyomaira (cölöpös szerkezetű házak, háztartási eszközök, termékenység istennő agyagszobra, edénytöredékek, stb.) A környéken előkerült még római kori pénz, szarmata hombáredény. A szkíta kor egyik legjelentősebb lelőhelyének számít a Surjányban feltárt temető (82 darab sír), a Fegyverneken talált eszközök, vagy a Kengyelen található gepida település. A legkorábbi magyar leletek Kétpó környékén kerültek elő: egy törzsfői sírban talált arany övveret és egy palmetta díszes ezüst csésze. Feltételezések szerint Óballán volt Géza fejedelem egyik szállása.
A terület jellegzetes régészeti örökségei a kunhalmok, melyek régészeti és természetvédelmi védettséget egyaránt élveznek. A város közigazgatási területén a bronzkorból is maradtak régészeti leletek az utókor számára. A nyilvántartott régészeti lelőhelyek mellett kiemelkedő jelentőségű az egyedi régészeti védettséget élvező bronzkori telepnyom, a Tere-halom. Surjány területén pattintott követ, obiszidiánt, kaparót, pengét, vaskori cserépmaradványokat, edénytöredékeket, ékszereket, használati tárgyakat találtak a régészek. Ugyanitt Árpád-kori leletek is előkerültek. A középkori vár(ak) a mai Ipoly Arnold tér helyén álltak, többször elpusztultak az évszázadok és a harcok során.

Környezeti helyzetértékelés

Települési környezet és közterületek tisztasága

Törökszentmiklós Város környezeti és közterületi tisztaságát a közösségi együttélés alapvető szabályairól és ezek megszegésének következményeiről szóló 14/2015. (V.29.) önkormányzati rendelet megalkotásáról rendelet gondoskodik. A település közterületeinek ellenőrzéséről, azok tisztaságának meglétéről a közterület felügyelők gondoskodnak, a fent említett két önkormányzati rendelet együttes alkalmazásával. A Törökszentmiklósi Kommunális Szolgáltató Nonprofit Kft. (székhelye: 5200 Törökszentmiklós, Puskás Ferenc út 12.), mint Törökszentmiklós Város közszolgáltatója, valamint Törökszentmiklós Városi Önkormányzat közfoglalkoztatás keretén belül látja el a városra vonatkozó szükséges településtisztasági feladatokat.

Belterületi kiépített közutak út	90,575 km
Gyalogút és járda	95,586 km
Külterületi kiépített utak hossza	4,216 km
Bel- és külterületi utak hossza összesen	94,791 km
Kerékpár út	14 km

2. táblázat Út adatok

Törökszentmiklós, mint ahogy a bevezetésben is kitértünk erre, az Alföld szívében található település, s mezőváros révén állandó ütemezést kíván az önkormányzati kezelésű utak tisztántartása. Ezen feladatok ellátása között sorolható fel az utak tisztítása, por- és síkosság mentesítése, hűtése. Ezen településtisztasági feladatokon belül jelenik meg a járdák és a kerékpár utak tisztántartási kérdése is. Törökszentmiklós város önkormányzati tulajdonú belterületi közútjain, kerékpárútjain a téli forgalombiztosítási feladatainak, valamint a közterületek lakosság, intézmények ill. vállalkozások kezelésére nem kötelezett önkormányzati járdák téli

takarítási, a téli hónapokban kialakuló szélsőséges időjárás okozta síkos utak, valamint hótorlaszok miatt szükséges készenlétet a Törökszentmiklósi Kommunális Szolgáltató Nonprofit Kft. látja el. A síkosság mentesítést a Szolgáltató fűrészporalapú anyaggal valósítja meg, amely anyag összetételét tekintve biológiailag lebomló, természet közeli anyag, nem roncsolja sem a közterületek burkolt felületét, sem pedig természetes környezetét.
Védekezési fokozatok és azok jellemzői, általános feladatok: a készültségi fokozatok egymásra épülnek. A feladatok megkezdéséről I.fokozat esetében a szolgálatvezető rendelkezik, II.és III. fokozatot az ügyvezető rendeli el.

- I. Készültségi fokozat: a burkolatok jegesedése a lehullott hó nem éri el az 5 cm-t
- II. Készültségi fokozat: 5 cm-t meghaladó lehullott hó vastagság kialakulása esetén
- III: Készültségi fokozat: 15 cm-t elérő, vagy maghaladó hó vastagság, folyamatos hóesés
- Rendkívüli állapot:25 cm-t meghaladó hó vastagság, erős hófúvás valamint tartós ónos eső esetén áll elő

Törökszentmiklósi Kommunális Szolgáltató Nonprofit Kft. Törökszentmiklós közigazgatási területén található 13 darab játszótér, 65 darab játékeszközének ellenőrzését, felülvizsgálatát, a játszótéri területek tisztán tartását, valamint a közterületen található 164 pad karbantartását látja el. Magyarországon 2000. év végén kezdődött el az a szakmai munka, amely előkészítette a 78/2003. (XI.27.) GKM a játszótéri eszközök biztonságosságáról szóló rendelet megjelenését. Biztonságos játszótéri eszközök fogalma alatt, az (MSZ) EN 1176-(1-7) és az (MSZ) EN 1177 szabványokban meghatározott biztonságtechnikai követelményeknek megfelelő eszközöket kell érteni. A település játszóterein használt eszközök felülvizsgálata, valamint karbantartása folyamatos.
A város közigazgatási területén található játszóterek helyszíneit, valamint játszótéri eszközeit az alábbi 3.számú táblázat szemlélteti.

Törökszentmiklós	Petőfi lakótelep	5 db játszótéri eszköz
Törökszentmiklós	Béla király út	6 db játszótéri eszköz
Törökszentmiklós	Fáy lakótelep	11 db játszótéri eszköz
Törökszentmiklós	Táncsics ltp. IV.-V. épület	5 db játszótéri eszköz
Törökszentmiklós	Hunyadi tér	4 db játszótéri eszköz
Törökszentmiklós	Galambos - tó	8 db játszótéri eszköz
Törökszentmiklós	Somogyi Béla út 43	8 db játszótéri eszköz
Törökszentmiklós	Városi Strandfürdő	4 db játszótéri eszköz
Törökszentmiklós-Surjány	Közösségi ház,játszótér	5 db játszótéri eszköz
Törökszentmiklós-Szakállas	Játszótér	4 db játszótéri eszköz
Törökszentmiklós-Óballa	Fő út 7.	1 db játszótéri eszköz
Törökszentmiklós	Biztos Kezdet Gyerekház	3 db játszótéri eszköz
Törökszentmiklós	Szemere Bertalan utca	1 db extrém sportpálya

Közterületek állapota

Az intenzív mezőgazdasági tevékenység következtében időszakosan jelentős mértéket ölt a lakott területű utakra, járdákra történő beporzás - a szél, a csapadék és a járművek sárfelhordása által. A levegőminőségre is negatív hatást gyakorol az utakra kerülő por, amely a járművek okozta felverődés következtében növeli az egészségre ártalmas szállópor koncentrációját. A por megkötése érdekében az önkormányzat a forgalmasabb utak mentén új területek fásítását, valamint az elöregedett fás szárú növények cseréjét hajtja végre a levegő tisztaságának javítása érdekében. Az önkormányzati utak tisztítását, pormentesítését, síkosság mentesítését, a közterületi hulladékgyűjtők ürítését, közúti tartozékok valamint a zöldfelületek, a

belvízelvezető-rendszer és utcabútorok karbantartását a Törökszentmiklósi Kommunális Szolgáltató Nonprofit Kft. szerződés alapján végzi, valamint időszakosan a közfoglalkoztatásban résztvevő személyek is mozgósíthatóak az önkormányzat által. A síkosság mentesítés során a szolgáltató az előírt környezetkímélő anyagokat alkalmazza.

Hulladékgazdálkodás

A településtisztasági feladatok között megjelenik a közterületeken kihelyezett hulladékgyűjtő edényzetek ürítése, karbantartása, tisztítása. A közterület tisztaságának megóvása érdekében a Törökszentmiklósi Kommunális Szolgáltató Nonprofit Kft. folyamatosan végzi a szemétgyűjtésre kihelyezett edények karbantartását, amely kihelyezett edényzetek száma 2015. évben elérte a 179 darabot, ezekből 112 db hulladékgyűjtő edényzetet gyalog, a fennmaradó 67 db edényzetet járművel ürítik.

Törökszentmiklóson a szervezett hulladékkezelés ellátását (gyűjtés, elszállítás, átmeneti tárolás) a 100%-os önkormányzati tulajdonban álló Törökszentmiklósi Kommunális Szolgáltató Nonprofit Kft. végezte 2016. augusztus 18. napjáig. Ezt követően a város hulladékszállítását az NHSZ Szolnok Közszolgáltató Nonprofit Kft. látta el 2016. december 31-ig. 2017. január 1-től a hulladékszállítást (önkormányzattal kötött szerződés értelmében) ismét a Törökszentmiklósi Kommunális Szolgáltató Nonprofit Kft. végzi.

A Törökszentmiklósi Kommunális Szolgáltató Nonprofit Kft. Törökszentmiklóson kívül, 2012. január 1-jétől Tiszapüspöki és Tiszatenyő községek hulladékkezelési közszolgáltatásának ellátásáért is a cég felel. A szolgáltató alapfeladatai mellett a tevékenységi körébe tartozik a zöldfelületek rendben tartása, valamint az út- és járdafelületek tisztítása is. A Kft. hatásköre kiterjed a települési nem veszélyes szilárd hulladékokra, azonban a folyékony, illetve veszélyes hulladékok kezelése nem feladata. A hulladék összegyűjtését a település belterületi útjai, utcái mentén végzik részben kukás-konténeres, részben zsákos rendszerben.

Hulladék megnevezése	EWC kód	Mennyisége (kg)
Papír és karton csomagolási	150 101	68 504
Műanyag csomagolási	150 102	72 856
Vegyes összetételű kompozit	150 105	4 506
Vegyes üveg	150 107	44 641
Beton 20 cm alatti	170 101	231 020
Beton 20 cm feletti	170 101	77 280
Téglák	170 102	67 520
Beton, tégla 20 cm alatt	170 107	417 740
Beton, tégla 20 cm felett	170 107	12 200
Föld és kövek 20 cm alatt	170 504	1 063 600
Föld és kövek 20 cm felett	170 504	3 180
Kevert építési	170 904	103 160
Biológiailag lebomló (közület)	200 201	293 650
Biológiailag lebomló (lakosság)	200 201	437 470
Egyéb települési (közület)	200 301	1 074 060
Egyéb települési (lakosság)	200 301	4 464 930
Lom	200 307	48 820
Begyűjtött hulladékok összesen:		8 485 157

4. táblázat Törökszentmiklóson a 2015. évben begyűjtött össezs hulladék mennyisége (Forrás: Törökszentmiklósi Kommunális Szolgáltató Nonprofit Kft.)

A szelektív hulladékgyűjtő szigeteket fokozatosan építették ki. Először 10 db sziget jött létre, melyek a város forgalmasabb helyein, így pl.: nagyobb üzletek, iskolák, lakótelepek közelében kerültek elhelyezésre, napjainkban pedig már 24 darab szelektív hulladékgyűjtő terület (üveggyűjtő) szolgálja a település lakosságát – az általuk lefedett terület adottságaiból adódóan eltérő kapacitással. A hulladék újrahasznosítás kiterjesztése, a szigetek rongálásából adódó károk

és a nem megfelelő használat visszaszorítása érdekében, a családi házas városrészekben 2015. január 1-jétől bevezetésre került a kötelező, házhoz menő szelektív gyűjtés. A gyűjtés keretében díjmentesen biztosít a szolgáltató a háztartások számára egy új gyűjtőedényt, amely a papír, műanyag, fémdoboz és papírdoboz elhelyezésére szolgál. A szelektív hulladékgyűjtésbe csatlakozott családi házak száma 2015. évben 6134 db, lakásszövetkezeti társasházak és magán társasházi lakások száma 1243 db. Eddig kiosztott szelektív edények száma 4489 db. A házhoz menő szelektív gyűjtés nem terjed ki az üveg hulladékokra, a vegyes öblösüvegek változatlanul a szelektív szigeteken lévő gyűjtőkonténerekbe helyezhetők el. A hulladékgyűjtés hatóköre 2015. évben csupán 158 lakatlan telekre nem terjedt ki.

A hulladékkezelés témakörének legfontosabb elemét képező ártalmatlanítást 2007. január 1-től a Kétpói Regionális Hulladéklerakó üzemeltetője, az NHSZ Kétpó Kft. végzi. A hulladéklerakón túlmenően a városi hulladékudvar üzemeltetését is ez a cég végzi. A kétpói lerakó a jelenleg hatályos jogszabályoknak megfelelően, gazdaságos és hatékony módszerek figyelembevételével valósult meg európai normáknak megfelelő, ártalommentes hulladék elhelyezést biztosítva. A lerakót megközelítőleg 20 éves lerakási időhöz építették ki, amely kb. *260.000 m^3* éves hulladékmennyiség lerakását biztosítja. A hulladék bomlása során keletkező gázokat gázkutak gyűjtik össze, amennyiben a bomlásból származó gázok kellő mennyiségben rendelkezésre állnak energiatermelésre (fűtésre stb.) is használhatók, a hulladéklerakóhoz tartozó komposztáló lehetővé teszi a begyűjtött szerves hulladékok újrahasznosítását, biológiai semlegesítését.
A regionális hulladéklerakó megnyitását követően a városi települési szilárd hulladéklerakó (2110/3. hrsz) telephely bezárásra került, a rekultiváció ezt követően 2009-ben kezdődött el, a műszaki átadás átvétel pedig 2011. június 16-án történt meg. A 16,5631 hektár kiterjedésű terület önkormányzati tulajdonban maradt. A becslések alapján az egykori lerakó kb. 700 ezer tonna kommunális és ipari hulladékot foglal magában megközelítőleg 9 hektáron. A rekultiváció során a hulladékot nem távolították el, mivel az agyagos vízzáró rétegek biztonságos tárolást nyújtanak a felhalmozott szemétnek. A felszínrendezést követően geotextil és bentonit vízzáró réteget kapott a lerakó, illetve talajvíz-monitoring rendszer került kialakításra.

A Közép – Tisza - vidéki Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség 2009. március 2-án kelt 149-4/2009. számú határozatában (mely határozat időközben, a Jász – Nagykun – Szolnok Megyei Kormányhivatal Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főosztály 2016. augusztus 31-én kelt JN/KTF/01889-06/2016. számú határozat jogerőre emelkedésével hatályát vesztette) Törökszentmiklós Város Önkormányzata részére előírta, a terület (a 2110/3. hrsz. alatt szerepeltetett rekultivált települési szilárd hulladéklerakó hrsz-a, az időközben elvégzett és szükségszerű megosztás miatt, a 2110/15. hrsz-ra módosult, mely megosztás a rekultivált hulladéklerakó depóniaterét és annak közvetlen környezetét természetben nem érintette) 2022. december 31-ig tartó utógondozását. A határozat értelmében – *hivatkozva a hulladéklerakással, valamint a hulladéklerakóval kapcsolatos egyes szabályokról és feltételekről szóló 20/2006. (IV. 5.) KvVM rendelet 3.számú mellékletében foglalt tartalmi kötelezettségre* -, a rekultivált területen a mechanikai változások káros hatásainak elkerülése érdekében, valamint a depónián megtalálható növényzet karbantartásával kapcsolatosan, rendszeres ellenőrzéseket kell végezni.
Az ellenőrzések a területen eredetileg elhelyezésre/kiépítésre került talajvíz minőségének ellenőrzésére szolgáló *monitoring kutak* (5 db kút), valamint (a hulladékvastagság miatt szükségessé vált) *kiszellőztető kutak* (10 db) vizsgálatát is érintették.
A vizsgálat során megállapításra került, hogy az **A-1** monitoring kút (Közép – Tisza – Vidéki Környezetvédelmi Felügyelőség által 2002. december 3-án kelt 3966-6/2002. számú

szakhatósági állásfoglalásában megjelölt) EOV koordinátái és a helyszíni felkutatás során regisztrált EOV koordinátái a valóságban eltérő azonosíthatóságot mutattak, valamint a kút műanyag csővezetéke, valamint az azt körbevevő betonkoszorú is jelentős mértékben sérült (töredezett). A kút felújítása 2017. március 22-én megtörtént.
A kút ellenőrzés során regisztrált felújítás előtti műszaki állapotát, valamint a felújított kutat, az alábbi fényképfelvételek szemléltetik.

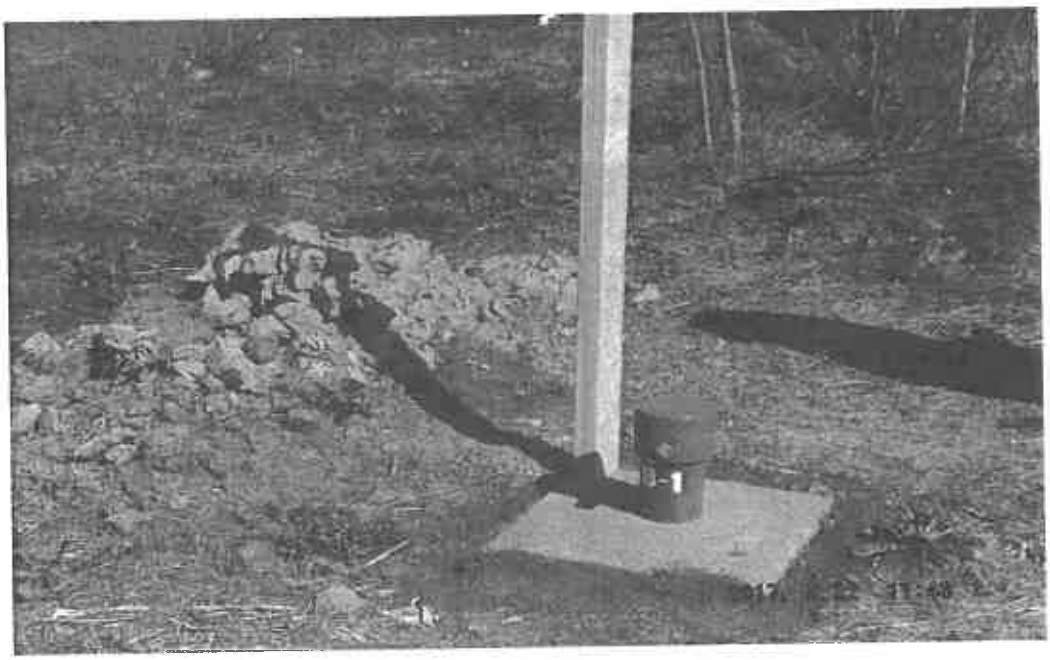

A **<u>B-1</u> monitoring kút** (Közép – Tisza – Vidéki Környezetvédelmi Felügyelőség által 2002. december 3-án kelt 3966-6/2002. számú szakhatósági állásfoglalásában megjelölt) EOV koordinátái és a helyszíni bejárás során regisztrált EOV koordinátái a valóságban ennél a műtárgynál is eltérő azonosíthatóságot mutattak, valamint a kút műanyag csővezetéke, valamint az azt körbevevő betonkoszorú itt is jelentős mértékben (feltételezhetően a 0445/15.hrsz-ú, magántulajdonban lévő, szántó művelési ágú, 5494 m^2 földterület műveléséből adódóan) sérült.
A kút felújítása 2017. március 22-én megtörtént.
A kút ellenőrzés során regisztrált felújítás előtti műszaki állapotát, valamint a felújított kutat, az alábbi fényképfelvételek szemléltetik.

A **B-3 monitoring kút** (Közép – Tisza – Vidéki Környezetvédelmi Felügyelőség által 2002. december 3-án kelt 3966-6/2002. számú szakhatósági állásfoglalásában megjelölt) EOV koordinátái szerinti fellelhetőségével kapcsolatosan megállapításra került, hogy a műtárgy feltételezett helye, a H-Beton Építőipari és Szolgáltató Kft. (5200 Törökszentmiklós, Kossuth Lajos út 19.szám alatti) telephelyén belül, magántulajdonú területen található.

A helyszíni bejárás során a telephelyen belül, a rendelkezésünkre álló és ismert EOV koordináták alapján a műtárgy feltételezett helyszíne (kikarózással) megjelölésre került, azonban a műtárgy nem volt fellelhető és regisztrálható, ezért annak **műszaki állapota teljesen ismeretlen** volt.

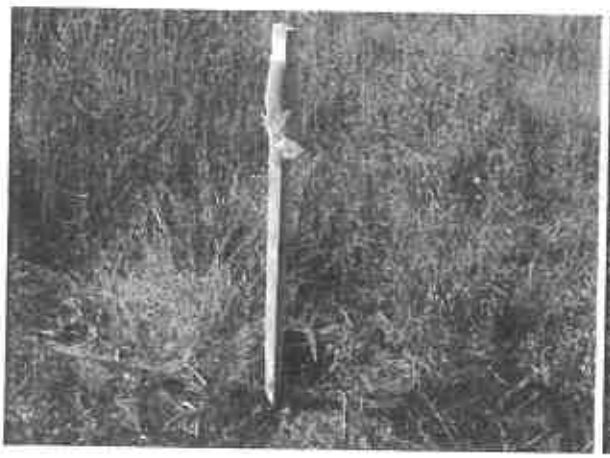

Mivel egyértelműen nem volt meghatározható a műtárgy „elvesztésének" időpontja és körülménye, ezért a műtárgy **újbóli feltárása és újbóli kialakítása lett indokolt és szükségszerű**.

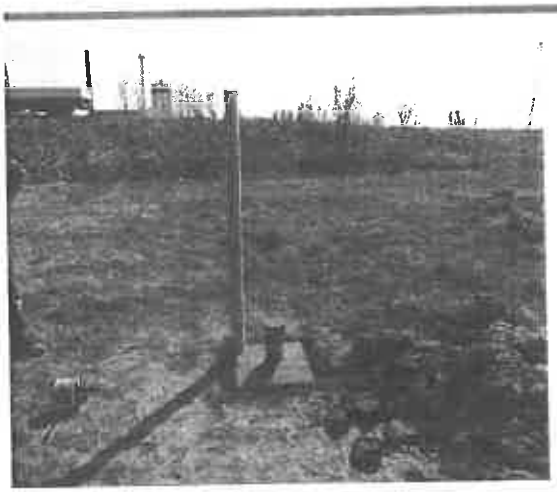
A monitoring kút új helyszínre történő kialakítása 2017. március 22-én megtörtént, melyet az alábbi fényképfelvétel is szemléltet.

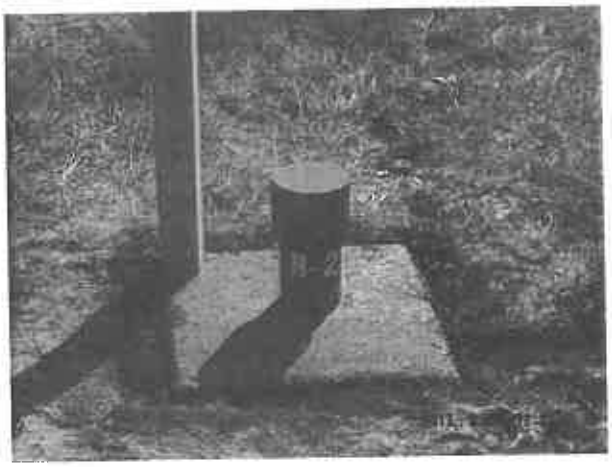

A **B-2 monitoring kút** (Közép – Tisza – Vidéki Környezetvédelmi Felügyelőség által 2002. december 3-án kelt 3966-6/2002. számú szakhatósági állásfoglalásában megjelölt) EOV koordinátái és a helyszíni bejárás során regisztrált EOV koordinátái a valóságban ennél a műtárgynál is eltérő azonosíthatóságot mutattak. A műtárgy szemrevételezése során megállapításra került, hogy a kút talajfelszín feletti műanyag csővezetéke sérült.
A kút felújítása 2017. március 22-én megtörtént.
A kút ellenőrzés során regisztrált felújítás előtti műszaki állapotát, valamint a felújított kutat, az alábbi fényképfelvételek szemléltetik.

A **D-1 monitoring kút** (Közép – Tisza – Vidéki Környezetvédelmi Felügyelőség által 2002. december 3-án kelt 3966-6/2002. számú szakhatósági állásfoglalásában megjelölt) EOV koordinátái és a helyszíni bejárás során regisztrált EOV koordinátái a valóságban ennél a műtárgynál is eltérő azonosíthatóságot mutattak, azonban a kút talajfelszín feletti fém csővezetéke, valamint az azt körbevevő betonkoszorú is megfelelő műszaki állapotban volt megtalálható (a legjobb műszaki állapotban lévő kút az összes közül), ezért ezen műtárgy újbóli feltárása és újbóli kialakítása nem szükségszerű. A kút felújítása 2017. március 22-én megtörtént.

A kút ellenőrzés során regisztrált felújítás előtti műszaki állapotát, valamint a felújított kutat, és a régi és új kút egymáshoz viszonyított helyzetét, az alábbi fényképfelvételek szemléltetik.

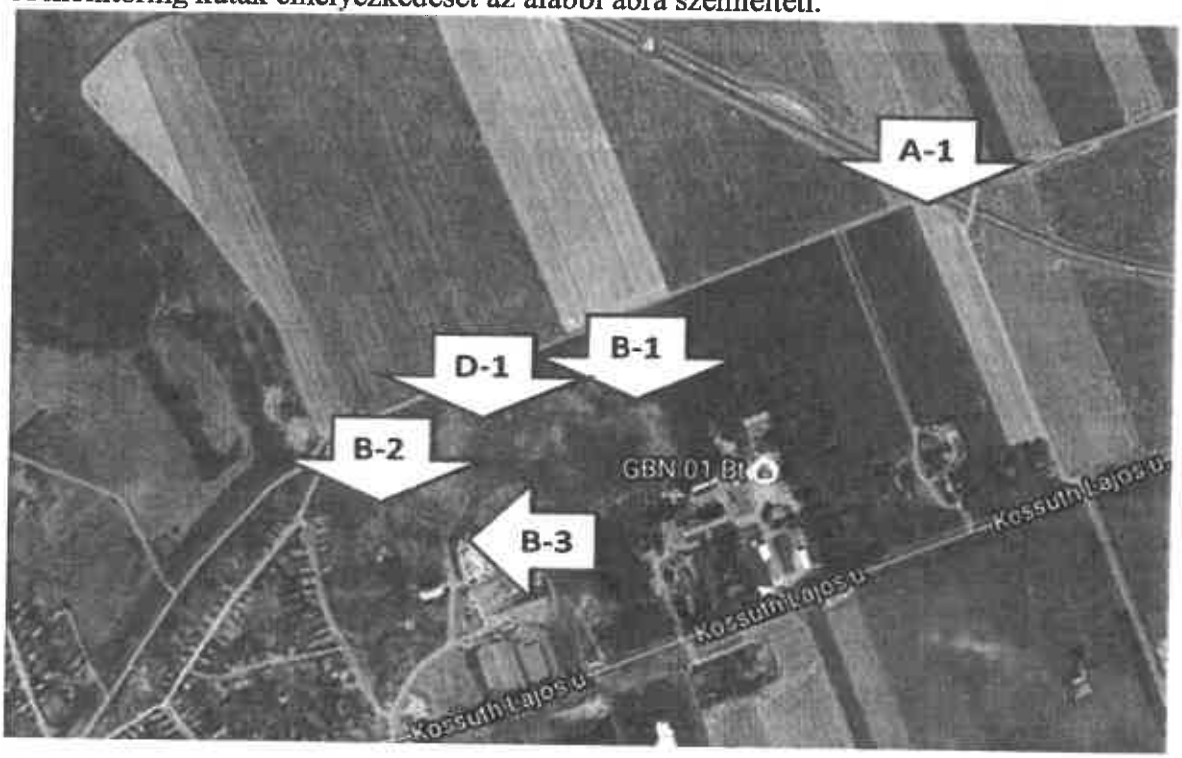

A monitoring kutak elhelyezkedését az alábbi ábra szemlélteti.

A helyszíni bejárás alkalmával a KEVITERV PLUSZ KOMPLEX VÁLLALKOZÁSI KFT. által (mint a Szolnok Megyei Jogú Város Önkormányzatának közbeszerzési pályázatán nyertes, a hulladéklerakó felülvizsgálatát, rekultivációs tervét, illetve tendertervét elkészítő szolgáltató) 2006.évben elkészített 05-1020-02 munkaszámú „Tervezett állapot helyszínrajza-Törökszentmiklós" című terven szereplő 10 db ***kiszellőztető kút*** (tervekben meghatározott EOV koordinátái alapján történő) megjelölése is megtörtént.
A talajvíz figyelő kutak újbóli kialakítását és mintavételezését, valamint a kiszellőztető kutak mintavételezését az önkormányzatunkkal kötött megbízási szerződés értelmében az **IMSYS Mérnöki Szolgáltató Kft.** (1033 Budapest, Mozaik utca 14/a.) végzi.

Illegális hulladék helyzete

Az illegális hulladéklerakók potenciális szennyező-és fertőzőforrások, számuk évről-évre, s időről-időre növekszik. Törökszentmiklós illegális hulladéklerakóinak száma nincs felbecsülve. 2015. évben Törökszentmiklós Városi Önkormányzat a város három pontján számolta fel az illegálisan lerakott hulladék pontokat. A lakosság által illegális lerakott kommunális jellegű

hulladékokon kívül, egyre nagyobb gondot okoz a települési hulladék mellett megjelenő veszélyes hulladék gyarapodása, annak ellenére, hogy a városban hulladékgyűjtő udvar üzemel.

Veszélyes eredetű hulladékok helyzete

Az NHSZ Kétpó Kft. által üzemeltetett Törökszentmiklós 2110/14hrsz-ú ingatlanán megtalálható 4. számú hulladékudvar (5200 Törökszentmiklós, Kossuth Lajos utca) a megfelelő gyűjtőhelyek és gyűjtőedényzetek kialakításával térítésmentesen átveszi. A hulladékgyűjtő udvarba magánszemélyeknek naponta a felsorolt hulladékokból 100 kg-ot, a gumiabroncsból 200 kg mennyiséget számítanak be térítésmentesen.

13 02 Olajhulladékok és folyékony üzemanyagok hulladékai (kivéve az étolajokat, valamint a 05, 12 és 19 fejezetekben felsorolt hulladékokat)
13 02 05* ásványolaj alapú, klórvegyületet nem tartalmazó motor-, hajtómű- és kenőolajok
13 02 06* szintetikus motor-, hajtómű- és kenőolajok
13 02 07* biológiailag könnyen lebomló motor-, hajtómű- és kenőolajok
15 Hulladékká vált csomagolóanyagok; közelebbről nem meghatározott abszorbensek, törlőkendők, szűrőanyagok és védőruházat
15 01 csomagolási hulladékok (beleértve a válogatottan gyűjtött települési csomagolási hulladékokat)
15 01 01 papír és karton csomagolási hulladékok
15 01 02 műanyag csomagolási hulladékok
15 01 03 fa csomagolási hulladékok
15 01 04 fém csomagolási hulladékok
15 01 07 üveg csomagolási hulladékok
15 01 10 veszélyes anyagokkal szennyezett csomagolási hulladékok(pl: üres festékes doboz, üres olajos kanna)
16 A jegyzékben közelebbről nem meghatározott hulladékok
16 06 03 gumiabroncs (1 m átmérő alatti)
17 Építési és bontási hulladékok (beleértve a szennyezett területekről kitermelt földet is)
17 04 fémek (beleértve azok ötvözeteit is)
17 04 01 vörösréz, bronz, sárgaréz
17 04 02 alumínium
17 04 05 vas és acél
20 Települési hulladékok (háztartási hulladékok és az ezekhez hasonló, kereskedelmi, ipari és intézményi hulladékok) beleértve az elkülönítetten gyűjtött hulladékokat is
20 01 elkülönítetten gyűjtött hulladék frakciók (kivéve 15 01)
20 01 01 papír és karton
20 01 02 üveg
20 01 21 fénycsövek
20 01 23* klór-fluor-szénhidrogéneket tartalmazó kiselejtezett berendezések
20 01 25 étolaj és zsír
20 01 31* citotoxikus és citosztatikus gyógyszerek
20 01 32 gyógyszerek, amelyek különböznek a 20 01 31-től
20 01 33* elemek és akkumulátorok, amelyek között 16 06 01, 16 06 02 vagy a 16 06 03 kódszám alatt felsorolt elemek és akkumulátorok is megtalálhatók
20 01 34 elemek és akkumulátorok, amelyek különböznek a 20 01 33-tól
20 01 35* veszélyes anyagokat tartalmazó, kiselejtezett elektromos és elektronikus berendezések, amelyek különböznek a 20 01 21 és 20 01 23 kódszámú hulladékoktól 20 01 36 kiselejtezett elektromos és elektronikus berendezések, amelyek különböznek a 20 01 21, 20 01 23 és 20 01 35 kódszámú hulladékoktól
20 01 39 Műanyagok
20 01 40 Fémek

3. táblázat NHSZ Kétpó Kft. törökszentmiklósi hulladékudvaron átadható hulladékok köre

20 02 01 Biológiailag lebomló hulladék

Zöldhulladék kezelés

A hulladékgazdálkodási közszolgáltatás körébe tartozó hulladékkal kapcsolatos közegészségügyi követelményekről szóló 3/2017. (VI. 12.) EMMI rendelet 4.§ (1) bekezdése értelmében a közszolgáltatónak a vegyes hulladékot és a biohulladékot, zöldhulladékot legalább az 1. mellékletben meghatározott gyakorisággal kell elszállítania az ingatlanhasználótól, mely április 1-től október 31-ig terjedő időszakra vonatkozóan az OTÉK szerint ***nagyvárosias, kisvárosias, kertvárosias lakóterület esetében legalább hetente egyszer; településközpont és intézményi vegyes, falusias, üdülőházas, hétvégi házas és az OTÉK szerinti egyéb területek esetében legalább kéthetente egyszer kell hogy megtörténjen.***

November 1-től március 31-ig terjedő időszakra vonatkozóan a ***nagyvárosias, kisvárosias, kertvárosias lakóterület esetében legalább kéthetente egyszer; településközpont és intézményi vegyes, falusias, üdülőházas, hétvégi házas és az OTÉK szerinti egyéb területek esetében legalább havonta egyszer kell hogy megtörténjen.***

Állati eredetű hulladékok lakosságtól történő átvételének lehetőségét az önkormányzat vizsgálja. 2017.évben ezen szolgáltatás kialakításának tervezése megtörténik.

Zöldfelület-gazdálkodás

A települések környezetállapotának megítélése a város zöldterületeinek és a zöldterület növényzetének (faállomány, virággal ellátott részei, növényzetei) esztétikai, valamint környezeti látványának értékelésén alapszik. A településen élő és azt felkereső ember közérzetét naponta jó vagy rossz irányba befolyásolja környezetének látványa, annak esztétikai, városképi vonatkozása. A látvány visszahat a településsel kapcsolatos értékítéletére, a településhez való kötődésére. A közösségek egyre inkább igénylik településük történelmi, táji arculatának megóvását, a helyi értékek védelmét. A települések környezetállapotának egyik meghatározó része a növényzet, a faállomány, amely szinte minden vonatkozásban javítja a települési környezet állapotát.
A zöldfelületek önmagukban fontos szerepet töltenek be a település életében, nem csak díszítenek, hanem a település klímájára, környezeti minőségére valamint a téralakulásra is hatást gyakorolnak. A város vonzerejének megítélése is javarészt a zöldfelületek állapotától, esztétikai megjelenésétől függ. A növényzettel borított területek vonatkozásában Törökszentmiklós város bővelkedik kifejezetten nagy, összefüggő zöldfelületekkel, amelyen belül alkalmazási céljaikat tekintve megkülönböztethetünk gazdasági és kondicionáló célú zöldfelületeket.

Funkcionalitásuk szerint a városban megjelennek a zöldterületek, mint közparkok, közkertek, temetők, sportpálya és az oktatási intézmények zöldterületei. Ezen zöldterületek összefüggővé alakításával egy kvázi zöldgyűrű kialakítására kerülhet sor. Zöldgyűrűk olyan övezetek
Törökszentmiklós város belterületén két temető, a település nyugati részén a katolikus temető a 46. számú főút mentén pedig a református temető terül el. A katolikus temető bejáratainál fasor teszi ünnepélyesebbé a belépést a temető területére, ahol a terebélyes lombhullató és örökzöld fák gazdagítják a változatos növényállományt. Az eredetileg egységes református temetőt a 46. számú főút szeli ketté. A főközlekedési út mentén lekerítésre került református temető, szegélyei mellett nem került rendezésre a növényállomány, a vadon nőtt lícium, s vadrózsa bokrok mutatják a temető határait. A település északi részén található a sporttelep, amely területnek sem esztétikai sem védelmi célzattal kialakított növényállománya nincs.
A Törökszentmiklósi Kommunális Szolgáltató Nonprofit Kft. által üzemeltetett strand és kemping növényzete gazdag, az odalátogatók részére a dús zöldfelület látványa kiemelkedő esztétikai élményt nyújt, ugyanakkor a strand klímáját meglehetősen befolyásoló dús lombkoronaszint jótékony hatást gyakorol a nyári hőségérzetre.

A közterületi játszótereken gondosan kialakított zöldterületek a nyári hőségérzet csökkentésén, esztétikai élmény nyújtásán túl, a környezet és ember közti harmonikus együttélést hivatottak visszacsempészni a szabadidejüket töltő gyermekek világába. A zöldellő gyeppel rendelkező, fákkal szegélyezett játszótereken, a természet közelsége, a szabad környezetben eltöltött idő során szükséges kialakítani a környezet szeretetét a gyermekek világában, hogy felnőttként tiszteljék, s óvják a természetet. Mint arra a bevezető részben is kitértünk, a mezőgazdasági munkákat a városba betelepülő ipar egészíti ki. A városban a nagyobb cégek mellett több száz kis-és közepes vállalkozás működik elsősorban a kereskedelemben, a mezőgazdaságban, valamint a szolgáltatásban. Az ipari területek közvetlen környezetében elvárható, hogy megjelenjenek a vonalas jellegű zöldfelületek, amelyek nem csupán esztétikai szempontból szükségesek, hanem kielégítik a zajvédelemmel, levegővédelemmel szemben támasztott igényeket. Jelenleg Törökszentmiklóson a Mezőtúr irányába vezető út mellett egy nyárfasor, valamint az ipari park területén a lakóterületektől 1,15 ha összterületű vegyes fafajú növények képviselik az iparterületi fásítást. A fő utca (Kossuth L. utca) és a jelentősebb utak mellett kifejlett fasorok találhatók. A település utcáin a fasorok nagy része vegyes állományú/vegyes telepítésű. A főút település-szegélyekhez közeli részein az út menti zöldsáv kiszélesedik, a jelenleg kihasználatlan, gyepes zöldsáv lehetőséget teremt a jelenlegi változatos állományú, kétoldali egyszeres fasor mellett egy út menti második, egységes telepítésű fasor kialakítására. A jelenlegi változatos állományú, csaknem minden telek előtt más fajból telepített fasorban, pl. akác, gömbakác, japánakác, platán, vérszilva, kőris található. Az Almásy út mellett meghatározó jelentőségű fasor húzódik, amely a településképben is fontos szerepet tölt be, hiszen az utca a vasútállomástól a városházáig vezet. Kedvezőbb lenne, ha az utcafásítás egyetlen faj egységes telepítésével valósult volna meg. Jelenleg azonban az út északi végén változatos fasor található, majd folytatásában dél felé, az út nyugati oldalán, tájidegen erdei fenyő-sort telepítettek, míg a másik oldalon vegyes állományban folytatódik a fasor.
Az intézményi zöldfelület gazdálkodásról is szükséges említést tenni, hiszen a kertek, a változatos növények betelepítése emeli városunk arculatának esztétikai színvonalát. Intézményeink „virágos kertje" sajnos nem mondható impozánsnak vagy dúsnak.

Törökszentmiklós Város Önkormányzata, a városi főkertész szakmai közreműködésével és segítségével előirányozta a város zöldterületeinek, elsősorban a közterületek fásítási állapotának felülvizsgálatát. A felülvizsgálat során tett szakmai megállapítások és javaslatok figyelembevételével kezdődik meg 2017. év őszén a közterületi fasorokkal kapcsolatos fejlesztés, melynek során előtérbe kerül a fasorokat alkotó fás szárú növények aszerinti vizsgálata, hogy a növények az adott közterületi utcaképbe illenek-e vagy sem. Felülvizsgálatra kerül ezen kívül azok egészségi állapota, a közszolgáltatási tevékenységek akadályozása, stb. Cél: egységes utcakép kialakítása, figyelembe véve az ingatlantulajdonosok, közszolgáltatók igényeit is.
A minden évben kötelezően elvégzésre került E-ON gallyazások, melyek a növények esztétikai és díszítőértékét, valamint termésbeérését is teljesen figyelmen kívül hagyják, kedvezőtlen irányba befolyásolják az egységes utcakép kialakítását, valamint annak megtartását. Éppen ezért a városi főkertész szakmai felügyeletével a fák nyugalmi időszakában (lombhullás után, de még lombfakadás előtt) megkezdődnek a szakszerű, önkormányzatunk által elvégzésre kerülő gallyazási munkálatok.

Levegőszennyezettség

A város földrajzi elhelyezkedése, a domborzati nyitottság és az átlagos szélerősség következtében a levegőben lévő szennyezőanyagok gyorsan elhagyják a város légterét. A város geográfiai elhelyezkedéséből adódóan a levegőben lévő szennyező anyagok koncentrációját elsősorban a helyi emissziók határozzák meg. A legjelentősebb helyi kibocsátások az alábbi tevékenységi körökből származnak:

- Ipari, mezőgazdasági és szolgáltatói tevékenységek emissziói,
- Lakossági - elsősorban fűtési eredetű - légszennyezés,
- Közlekedés
- Természetes eredetű légszennyezés

Törökszentmiklós város levegő minőségének, szilárd részecske (PM) szennyezettségének (levegőjét minőségben meghatározó) meghatározásában döntő jelentőségűek a gépjárművekből származó gázok. A közúti gépjárművek égéstermékei között szerepelnek nitrogén-oxidok (NOx), szén-monoxid (CO), szén-dioxid (CO_2), nem-metán szénhidrogének (NMHC), kéndioxid (SO_2), formaldehid (HCHO) és egyéb aldehidek, benzol, toluol, peroxi-acetil-nitrát (PAN), akrolein, ammónia, hidrogén-cianid, hidrogén-szulfid, metán és metanol. Az égéstermékek emberi egészségre gyakorolt káros hatásai igazán csak az utóbbi két évtizedben jellemzőek. Azonban a település mezőváros jellege miatt a levegő szálló por szennyeződése a város körül elterülő, művelésbe vont földekről eredeztethető, amely port az Észak, Észak-Kelet-i szélirány a város centrumába tereli. Minél kisebb részecskék alkotják a szálló port, annál nagyobb lehet az egészségkárosító hatása, így okozva gyulladást és légúti megbetegedéseket.

A városban tapasztalható ipari termelés csökkenésével, jelentősen mérséklődött az üzemek légszennyező anyagkibocsájtása is Az ipari telepek a legkülönfélébb tevékenységet (folyamatosan vagy csak időszakosan/szakaszosan) végzik, ezáltal minden telepnek más és más a kibocsátásra kerülő szennyezőanyag összetétele/koncentrációja, valamint annak mennyisége. A településen mért összes szennyezőanyag-kibocsátás az elmúlt tíz évben csökkenést mutat: különösen nagy a visszaesés a szén-monoxid, a kén-dioxid és a szilárd anyagok kibocsátása terén. A bejelentett adatok alapján a levegőbe jutó szén-monoxid és a kén-oxidok kibocsátásának közel teljes egészét az ipar, azon belül is a téglagyártással foglalkozó Referencia Kft. termelte, míg a szilárd anyag és a nitrogén-oxid kibocsátást illetően az összes városi kibocsátás kb. harmadát okozta. 2015. évben a téglagyártással foglalkozó Referencia Kft. működése leállt, a telephely felszámolása folyamatban van, mindezek mellett a Kft. által hátrahagyott bányagödrök rekultivációja kérdéses. A levegőbe kerülő szilárd anyag elsősorban a kisméretű részecskék révén hordoz egészségügyi kockázatokat: a légzőszervekbe kerülve köhögést, nehézlégzést válthat ki, állandósulása növeli az asztma, a krónikus légcsőhurut, tüdőrák kialakulásának veszélyét.

Szennyező pontforrások	Kibocsájtott szennyezőanyag
FGSZ Földgázszállító Zrt.	Szén-monoxid, Nitrogén oxidok
Radar Holding Zrt.	Aceton, METOXI PROPIL-(2)-ACETÁT
CLASS Hungária Zrt.	Hexanolok, Trimetil-benzolok, Propil-alkoholok, Szén-monoxid, Etilén-glikol
Alox Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	Sósav és egyéb szervetlen gáznemű klór vegyületek
Univer-Product Termelő és Kereskedelemi Zrt.	Szén-monoxid, szén-dioxid
Szem-Ma Gyártó, Szolgáltató és Kereskedelmi Kft.	Propil-benzol, Izo-butil-acetát
SZIGMA B. Acélszerkezetgyártó, Szolgáltató és Kereskedelmi Kft.	Propil-benzol, Izo-propil-benzol, kumol, etanol
G.T.P. Kabin Ipari, Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	Toluol, Aceton, Butil-acetát, Szén-dioxid
Carrier Magyarország Hűtőberendezéseket Forgalmazó és	Vinilklorid, Tatraklór-etilén

Gyártó Kft.	
Vogel&Noot Talajtechnikai Kft.	Butil-alkohol, Hexán, Paraffin-szénhidrogének C9-től
Agro-Contakt 2000 Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	Etil-acetát/ecetészter/ ecetsav-etil-észter, Izo-butil-acetát
Mar-Ne-Váll Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	Szén-monoxid, Nitrogén-oxidok
Natural Meat Élelmiszeripari-Feldolgozó és Kereskedelmi Kft.	Szén-monoxid
Lindström Szolgáltató Kft.	Szén-monoxid
Dahlander Termelő-Szolgáltató És Kereskedelmi Betéti Társaság	Formaldehid

4. táblázat 2014-ben levegőszennyező pontforrások Törökszentmiklós területén

A nitrogén-oxidok emisszióját illetően a CLASS (19%) a legnagyobb önálló aránnyal, ugyanakkor kiemelendő, hogy a nitrogén-dioxid legfőbb forrása mégis a közlekedés. Habár nem szokás a légszennyező anyagok közé sorolni, de itt tárgyaljuk a településen működő telephelyek szén-dioxid-kibocsátását. A CO_2 az általunk belélegzett levegő természetes alkotóeleme, jelenléte többek között a Föld vulkáni működésének, széntartalmú anyagok bomlásának és égésének köszönhető. A jelenlegi levegőben mért térfogatszázalék-aránya az üvegházhatás növekedése szempontjából jelent problémát. Az üvegházhatást a metán és a dinitrogén-oxid, valamint legnagyobb mértékben a CO_2 képes fokozni, ami globális éghajlatváltozást okoz, közvetett módon pedig a szélsőséges időjárás gyakoriságát növeli.

Törökszentmiklós Város közigazgatási területén a dokumentáció felülvizsgálatakor (2017. június 19.) összesen 306 db telepengedéllyel rendelkező és/vagy regisztrált vállalkozás működik.

A légszennyezettség kapcsán fontos kiemelnünk, hogy az előzőekben feltüntetett adatok csak a telephelyszerű emissziós pontok kibocsátását tükrözik, mindazonáltal a közlekedés és lakosság részéről érkező szennyezésről azonban nem állnak rendelkezésre folyamatosan mért adatok. Mindenképpen meg kell jegyezni, hogy ezek volumene és összetétele komolyabban befolyásolhatja a városi levegő minőségét - kimondottan a téli fűtési szezonban a vegyes tüzelés, mint a technológiai fejlesztéseket végrehajtó, elenyésző számú ipari szereplő. A szálló por kialakulása azonban sokkal jelentősebb a főbb közlekedési útvonalak mentén, valamint a téli időszakban a lakossági széntüzelés esetén. Gáztüzelés esetén a füstgázok kedvező légszennyezőanyag kibocsátása mellett igen fontos, hogy nem keletkezik a vegyes tüzelésre jellemző salak és hamu, mely kiporzása révén, illetve hulladékként (elhelyezési problémák) okoz zavaró hatást. A fűtési emisszió nem elhanyagolható – főként a nitrogén-oxidok esetében. Ezért elsősorban a fűtési idényben jelentkező levegőminőség romlás a jellemző, mely a légszennyező anyagok feldúsulásának kedvező időjárási és mikro klimatikus viszonyok (inverziós jelenségek) miatt akár érzékszervileg is észlelhető. A lakossági egyedi fűtőberendezések nem kötelezettek bejelentésre, a megfelelő környezetvédelmi előírásokat a tüzelő berendezések gyártóinak kell betartaniuk.
Azonban sajnos az is előfordul, hogy a vegyes tüzelésű kazánokban olyan hulladék anyagokat, égetnek el (pl. műanyag flakon, fáradt olaj, gumi, stb.), amelyek vagy önmagukban is veszélyesek, vagy égéstermékük toxikus. Ugyanakkor a gázfűtésre való áttérés környezeti és elsősorban környezet-egészségügyi hátrányai is láthatóak: Az egyébként környezetbarátnak titulált gázfűtés előnyei akkor érvényesülnek, ha az égéstermékeket kéményen vezetik el. A gázfűtés széleskörű elterjedésében az elmúlt tíz-tizenöt évben nagy szerepet játszó „parapet"

gázkonvektorok azonban az égéstermékeket általában az ablakok alatt vezetik ki a szabadba. Az ilyen készülékekkel ellátott többszintes lakóépületeket főként nitrogén-oxidból és szén-monoxidból álló "szennyezőanyag burok" veszi körül, amely fűtési időszakban lehetetlenné teszi a normális szellőztetést – növelve a beltéri légszennyező anyagok koncentrációját. Ezzel kapcsolatban kell megemlíteni a belsőtéri légszennyezettség problémáját is, aminek egyre nagyobb jelentőséget tulajdonítanak a szakemberek az allergiás betegségek kialakulásában. Viszont ez a legösszetettebb és legkevésbé feltárt problémakör a légszennyezés és az emberi egészség vonatkozásában. További hátrányként említhető még, hogy a gáztüzelésre való áttérés környezeti hatása–elsősorban a falusias jellegű kertes családi házas övezetekben - ugyanakkor kettős. Egyrészt a fűtési eredetű légszennyezés káros összetevőinek összes kibocsátása csökken, ill. összetétele megváltozik. Másrészt a hagyományos, természet-közeli falusi életmódból eredő hasznosításra való törekvés – vagyis a hulladékképződés tradíciókon alapuló minimalizálása – visszaszorul, majd eltűnik. Így ami különösebb környezeti veszélyeztetés nélkül a falusi tűzhelyben elégethető volt (pl. papír), az most a kommunális szilárd hulladék közé kerül, növelve annak elszállítandó mennyiségét – ami a közlekedési eredetű légszennyezés növekedéséhez járul hozzá.

A kommunális eredetű légszennyezések között meg kell említeni a kerti hulladékok égetését és a parlagterületek, tarlók felgyújtását, mely számos kellemtelenséget okoz a közvetlen és tágabb környezetüknek. Jelentős egészségügyi kockázatot jelentenek továbbá a lakosság által egyedi fűtésű berendezésekben és nyílt téren elégetett műanyag, gumi és egyéb (laminált lemez, pozdorja bútorelemek, stb.) hulladékokból felszabaduló toxikus és rákkeltő anyagok.
A levegő védelméről szóló 306/2010. (XII.23) Korm. rendelet 4.§ értelmében "Tilos a légszennyezés, valamint a levegő lakosságot zavaró bűzzel való terhelése, továbbá a levegő olyan mértékű terhelése, amely légszennyezettséget okoz".
A 34.§ (1) bekezdés értelmében „A területi környezetvédelmi hatóság vagy a járási környezetvédelmi hatóság a levegővédelmi követelményt megsértő természetes és jogi személy, vagy jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet részére, a jogsértő tevékenység megszüntetésére, illetve a mulasztás pótlására való kötelezéssel egyidejűleg, - ha jogszabály másként nem rendelkezik - levegőtisztaság-védelmi bírságot szab ki, mely a rendelet 9.számú mellékletének 18. pontja alapján 100.000,-Ft-ig terjedhet.

A bizonyító erejű lakossági bejelentések esetében (nyílt téri hulladék, kerti hulladék vagy avar égetésére vonatkozóan) a szükséges hatósági eljárást a területi környezetvédelmi hatóság vagy a járási környezetvédelmi hatóság haladéktalanul elindítja.

A város egyes területein, - melyek között falusias, kertvárosias és nagyvárosias beépítésű lakóterület is van időszakosan kifejezetten zavaró állattartási eredetű bűz érezhető. Általában a lakossági panaszbejelentések egyik forrása, a rossz állattartási gyakorlat miatt bekövetkező egymás szomszédságában lakó/élő személyek konfliktusa.
Azt is el kell fogadni, hogy a bűz mértéke és zavaró hatása is eléggé szubjektív fogalom. Ami egy településközpontban/városközpontban élő embernek akár zavaró is lehet, az egy működő és élő falusias jellegű élettérben - ahol állatot is tartanak - természetes környezeti állapotként elfogadható, amennyiben az állategészségügyi és közegészségügyi alapfeltételeket betartják.

Korábban hazánkban az önkormányzatok helyi rendeletben szabályozhatták a településen a haszonállattartást. Az élelmiszerláncról és hatósági felügyeletéről szóló 2008. évi XLVI. törvény módosítása értelmében azonban a haszonállatok tartását korlátozó, megtiltó önkormányzati rendelkezéseket – például állattartási övezetekre vonatkozó előírások, tartható állatok száma - hatályon kívül kellett helyezni. Így tehát önkormányzati rendelet ezentúl nem korlátozhatja egyebek mellett sertés, szarvasmarha vagy ló tartását sem. Az intézkedés célja volt az állattenyésztés, illetve a növénytermelés egyensúlyának helyreállítása, a korábbi falusi állattartás

hagyományainak felélesztése, a mezőgazdasági munka szerepének erősítése, a háztáji állattartás növelése.

Mindez azonban nem jelent feltételek nélküli állattartást: az állatok tartása ugyanis nem veszélyeztetheti az emberek és állatok egészségét, jólétét, és nem károsíthatja a környezetet. A jövőben ugyanúgy be kell tartani az állategészségügyi, közegészségügyi, állatjóléti, környezetvédelmi, illetve természetvédelmi szabályokat, előírásokat, ahogy eddig. Csak épp nem tiltható meg a baromfitartás valakinél azért, mert a háza egy város turisztikailag kiemelt övezetében van. Haszonállat tartással kapcsolatban fajtól függően több törvény és rendelet van, melyek aktuális tartalmát a jogkövető állattartóknak ismerniük kell, melynek megismerésében igény szerint az önkormányzat megpróbál segítséget nyújtani.
Az állatok tartása során biztosítani kell

– Az egymásra veszélyt jelentő, egymást nyugtalanító állatok elkülönítését.

– Az állattartónak gondoskodnia kell az állat igényeinek megfelelő rendszerességű, de legalább napi egyszeri ellenőrzéséről.

– Szintén az állattartó kötelessége, hogy biztosítsa az állat megfelelő és biztonságos elhelyezését, szakszerű gondozását, valamint hogy megakadályozza az állat szökését. A megkötve tartott vagy mozgásában egyéb módon korlátozott állat számára is meg kell teremteni azonban a zavartalan pihenés és a sérülésmentes mozgás lehetőségét.

– A kedvtelésből tartott állat ürülékét az állattartó a közterületről köteles eltávolítani.

– Az ember környezetében tartott állat tartásával felhagyni nem szabad. Tilos az állatot elűzni, elhagyni vagy kitenni.

– Az állattartás céljára szolgáló létesítmények építésére és karbantartására az építésügyi, az állat-egészségügyi, a környezet- és természetvédelmi, valamint a közegészségügyi jogszabályok rendelkezései az irányadók.

Állattartás kapcsán is érvényesülnek a Polgári Törvénykönyv szomszédjogra vonatkozó előírásai. A tulajdonos az állattartás során is köteles tartózkodni minden olyan magatartástól, amellyel másokat, különösen szomszédait szükségtelenül zavarná, vagy amellyel jogaik gyakorlását veszélyeztetné. Egyes személyek fokozott érzékenysége nem járhat azzal a következménnyel, hogy a szomszéd az államigazgatási hatóság által engedélyezett és ellenőrzött állattartói tevékenység megszüntetésére kényszerüljön. Olyan kertes, családi házakkal beépített környezetben, ahol az állattartás megengedett és szokásos, a haszonállattartás, például a csirkenevelés önmagában nem kifogásolható.

Az állattartás azonban nem lehet olyan mértékű, hogy azzal a szomszédos ingatlan tulajdonosait szükségtelenül zavarjuk. Aki állatot tart, az általános szabályok szerint felel azért a kárért, amelyet az állat másnak okoz.

Zajszennyezettség

A zaj az emberi szervezetre különböző hatásokat gyakorol. Ezek függenek fizikai paramétereitől, (hangnyomásszintje, időbeni lefutása, stb.) információtartalmától, de az egyének érzékenységétől, lelki és fizikai állapotától is.

A zaj hatásait 4 fő csoportra lehet osztani:

- -30 dB fölött pszichés
- -65 dB fölött vegetatív idegrendszeri
- -90 dB felett hallószervi
- -120 dB felett a - fájdalomküszöb fölött - fizikai fájdalmat okozó hatásairól beszélhetünk.

Az emberben feszültségérzet alakul ki, hamarabb elfárad, reakcióideje megnő. A 35-38 dB-es zajban az emberek túlnyomó részénél az alvás felületesebbé válik. a „REM" fázisok nem kellően mélyek, esetenként felébredés is bekövetkezhet. A 60-70 dB-es zaj vegetatív idegrendszeri hatásokat okoz. Gyakori a fejfájás, megnő a vérnyomás, pulzusszám, emésztési- keringési zavarok léphetnek fel, de előfordulhat végtag zsibbadás is. A 70 dB-es zaj hatására az emberek 33 %-a felébred. A 85 dB fölött, hosszabb behatási időt követően a fenti tüneteken kívül maradandó halláskárosodás is bekövetkezhet. Természetesen, fenti adatok tájékoztató jellegűek, mivel a zaj meglehetősen egyénfüggő. Ugyanaz a zaj az egyik embernél okoz valamilyen károsodást, a másiknál nem. Az emberi szervezet képes valamilyen szinten alkalmazkodni, különösen igaz ez az állandó zajokra. Különösen alkalmas a nyugalom megzavarására az a –nem kívánt- hangjelenség, amelynek információtartama is van (pl. szórakozóhely környezetében az utcán beszélgetés). A helyi zajszennyezés kibocsátói között elvétve szerepelnek ipari, illetve kisipari, szolgáltató tevékenységet bonyolító telephelyek, mindössze a Kossuth Lajos utca 87. szám alatt működő TM Öntöde az, amelynek egyes termelési szakaszai nagyobb zajhatást váltanak ki. Ennek az üzemnek az Ipari Parkba történő áthelyezése továbbra is napirenden van, hiszen lakóövezeti ingatlanok közé ékelődve működik a nehézipari üzem.

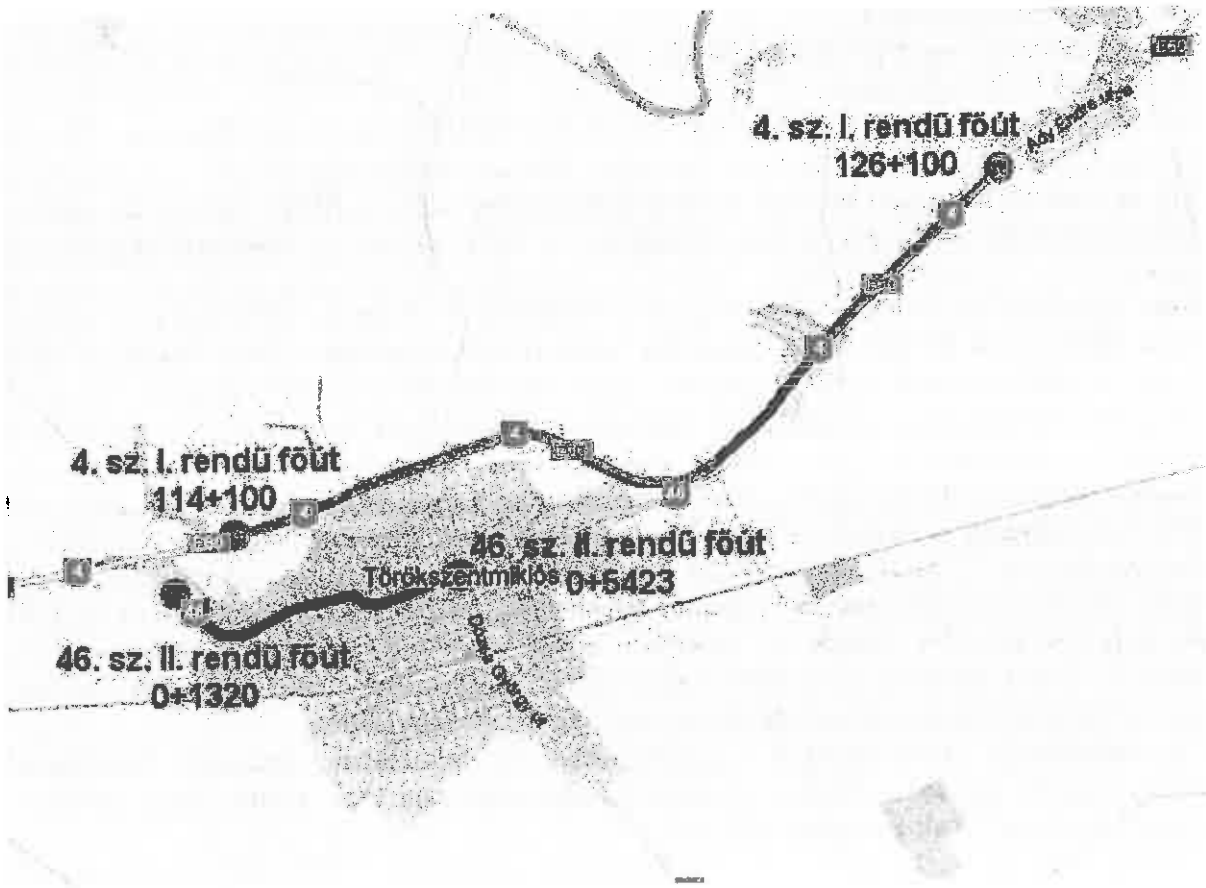
A mezőgazdasági tevékenységek zajkibocsátásával fokozottan érdemes számolnunk Törökszentmiklós esetében, habár a termelő berendezések zaja csak elvétve okoz panaszt a termelés külterületi lokalizációjából adódóan.

Törökszentmiklós 4. számú és 46. számú közúti közlekedésének zajtérképe

Törökszentmiklós településén érintett útszakaszok4. számú közút I. rendű főút 114+100 km szelvénytől 126+100 km szelvénytől (11,569 km hosszú) és 46. számú közút II. rendű főút 0+1320 km szelvénytől 0+5423 km szelvénytől (3,849 km hosszú) útszakaszok zajtérképe

Érintettség adatok -Lden mutató - azon személyek becsült teljes száma (100-ra kerekítve), akik olyan lakóépületekben élnek, ahol a legzajosabb homlokzatot érő zajterhelés 4 m-rel a talajszint fölött meghatározott Lden értéke a következő sávok valamelyikébe esik: 55-59, 60-64, 65-69, 70-74, >75 dB.

Érintettség	Lakosságszám	Iskolák, óvodák száma	Kórházak száma
55-59 dB	500	0	0
60-64 dB	200	2	1
65-69 dB	2900	4	1
70-74 dB	0	1	0
≥75 dB	0	0	0

8. ábra Zajtérképezett útszakasz (Forrás: web.kvvm.hu/zajterkepek/)

Érintettség adatok -Léjjel mutató - azon személyek becsült teljes száma (100-ra kerekítve), akik olyan lakóépületekben élnek, ahol a legzajosabb homlokzatot érő zajterhelés 4 m-rel a talajszint fölött meghatározott Léjjel értéke a következő sávok valamelyikébe esik: 50-54, 55-59, 60-64, 65-69, >70 dB.

Érintettség	Lakosságszám	Iskolák, óvodák száma	Kórházak száma
50-54 dB	200	1	0
55-59 dB	1900	2	1
60-64 dB	1100	4	1
65-69 dB	0	0	0
≥70 dB	0	0	0

Érintettség adatok - csendes homlokzat és fokozott zajszigetelés - Lden mutató - ahol az információk rendelkezésre állnak, meg kell adni, hogy a felsorolt zajtartományokon belül hányan laknak olyan lakásokban, amelyek rendelkeznek

a) a zaj elleni fokozott hangszigeteléssel, ami az épületnek a környezeti zajok egy vagy több típusa elleni fokozott hangszigetelését jelenti, olyan szellőző vagy légkondicionáló berendezésekkel, amelyek mellett a környezeti zaj elleni fokozott hangszigetelés biztosítható. Fokozott hangszigetelésűnek kell tekinteni azokat a homlokzatokat, ahol a meghatározott stratégiai küszöbértéket vagy környezeti zajterhelési határértéket meghaladó zajterhelés miatt, zajvédelmi intézkedés hatására olyan nyílászárókat építettek be, amelyekkel a helyiségekben a belső téri zajterhelési határértékek teljesülnek;

b) csendes homlokzattal, ami a lakóépületnek azon homlokzatát jelenti, ahol az adott típusú zajforrás által kibocsátott zaj Ldenértéke a talajszint felett 4 méterrel és a homlokzat előtt 2 méterrel mérve több, mint 20 dB-el kisebb a legzajosabb homlokzatot érő zajterhelésnél.

c)

Érintettség	Csendes homlokzat	Fokozott hangszigetelés
55-59 dB	0	n.a.
60-64 dB	0	n.a.
65-69 dB	1600	n.a.
70-74 dB	0	n.a.
≥75 dB	0	n.a.

Érintettség adatok – csendes homlokzat és fokozott zajszigetelés–Léjjel mutató - ahol az információk rendelkezésre állnak, meg kell adni, hogy a felsorolt zajtartományokon belül hányan laknak olyan lakásokban, amelyek rendelkeznek

a) a zaj elleni fokozott hangszigeteléssel, ami az épületnek a környezeti zajok egy vagy több típusa elleni fokozott hangszigetelését jelenti, olyan szellőző vagy légkondicionáló berendezésekkel, amelyek mellett a környezeti zaj elleni fokozott hangszigetelés biztosítható. Fokozott hangszigetelésűnek kell tekinteni azokat a homlokzatokat, ahol a meghatározott stratégiai küszöbértéket vagy környezeti zajterhelési határértéket meghaladó zajterhelés miatt, zajvédelmi intézkedés hatására olyan nyílászárókat építettek be, amelyekkel a helyiségekben a belső téri zajterhelési határértékek teljesülnek;
b) csendes homlokzattal, ami a lakóépületnek azon homlokzatát jelenti, ahol az adott típusú zajforrás által kibocsátott zaj Ldenértéke a talajszint felett 4 méterrel és a homlokzat előtt 2 méterrel mérve több, mint 20 dBlel kisebb a legzajosabb homlokzatot érő zajterhelésnél.

Érintettség	Csendes homlokzat	Fokozott hangszigetelés
50-54 dB	0	n.a.
55-59 dB	1300	n.a.
60-64 dB	400	n.a.
65-69 dB	0	n.a.
≥70 dB	0	n.a.

Érintett terület, lakóépület és lakosságszám adatok
Az Lden>55, 65, illetve 75 dB zajterhelésű terület teljes (km^2-ben kifejezett) nagysága. Minden ilyen területre meg kell adni az ott lévő lakóépületek és az ezeken élő emberek becsült teljes számát (100-ra kerekítve).

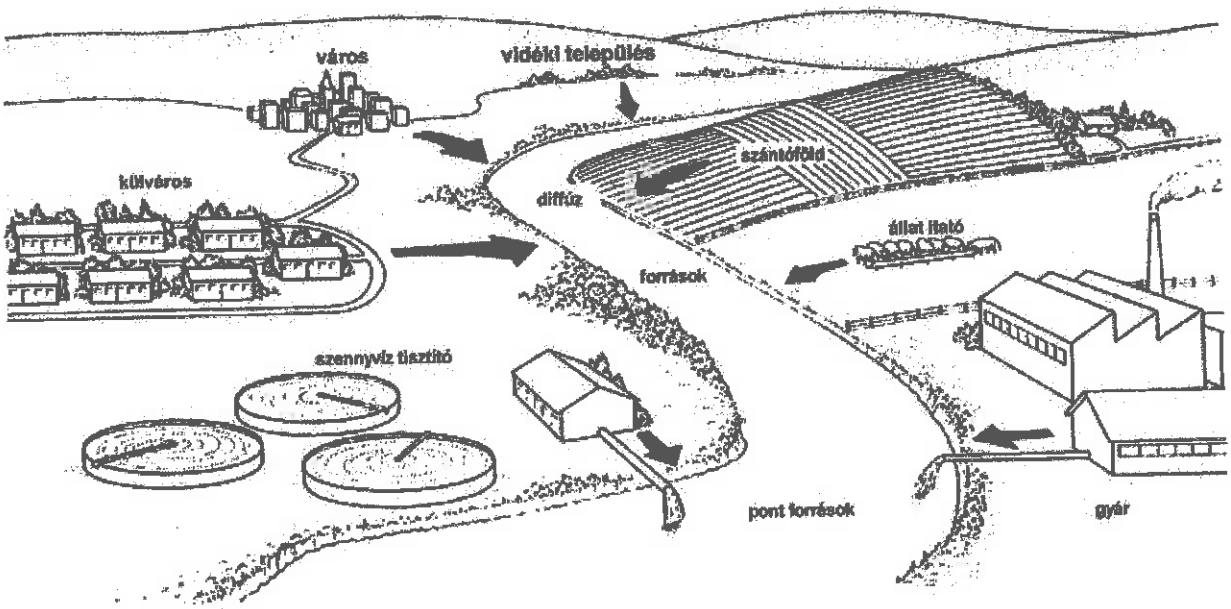
Érintettség	Terület km^2	Lakosságszám	Lakóépületek
55 dB	4,906	3600	300
65 dB	1,156	2900	200
75 dB	0,179	0	0

Kimondott zajterhelést a lakott területre a terménységállítás, a munkagépek földekre történő ki- és befelé irányuló forgalma, valamint a lefejtés-átfejtés folyamata jelenthet. A közúti forgalom zaja a korábban említetteknél egyenletesebb és volumenét tekintve erősebb hatásnak teszi ki a lakosságot. A közúti zajszennyezés által érintett sávok a főutak és a vasúti fővonal által szegélyezett területeken találhatóak. Ugyan a 4-es főút már északról elkerüli a várostestet, de mivel a 46-os főutat nem érinti, annak teher- és személygépjármű forgalma kénytelen igénybe venni a belterületi utakat, jelentős zajterhelést okozva a Dózsa György és Kossuth Lajos utcákon. A probléma feloldása érdekében az M4-es autóút tervezett helyi szakaszának megépüléséhez kapcsolódva szükséges rendezni a 46-os út fogalmának városon kívüli elvezetését, mivel az út forgalmának növekedése várható a várostól délre eső térség autó-út kapcsolatának létrejöttével.

A lakott területek egyik zavaró zajcsoportját a különböző szórakoztató létesítmények is jelenthetik (éttermek, sörözők, presszók, szabadtéri rendezvények), azonban az elmúlt 5 évben jelentős mértékben (30%-al) lecsökkent ezen szabadidős létesítmények száma, melyek a rendeltetésszerű használaton túlmenően a közönségforgalomból adódó zajjal is terhelték a környezetüket.
Az elmúlt 3 évet figyelembe véve megállapításra került, hogy a Törökszentmiklós Város Polgármesteri Hivatala által 2004. évben beszerzésre került CEL-490 C1/K1. zajmérő készülék, valamint a hozzá tartozó CEL-110/1. akusztikus kalibrátor, jegyzői utasításra történő alkalmazása nem volt szükségszerű, mivel lakossági panaszbejelentés az üzemi és szabadidős létesítményektől származó zajterheléssel kapcsolatban nem érkezett.

A környezeti zaj és rezgés elleni védelem egyes szabályairól szóló 284/2007. (X.29.) Korm. rendelet 4.§ (1) bekezdésének értelmében – zaj és rezgésvédelmi ügyekben az elsőfokú hatósági jogkört a települési önkormányzat jegyzője gyakorolja.

Talajszennyezettség, vízszennyezettség

9. ábra Vízszennyezések (Forrás: THYLL 1998)

A talajt szennyező kibocsátások feltárása és megszüntetése, a talajok minőségének – és ezzel összefüggésben a termőképességük – megtartása kiemelten fontos feladat, hiszen mint a korábbiakban elemeztük, a termőföld a várostérség legfontosabb természeti erőforrása, a helyi agrárgazdálkodás alapegysége. A Törökszentmiklóst körülölelő csernozjom talajok kiváló- és jó termőképességgel rendelkeznek, ugyanakkor foltokban megtalálhatóak a belvíz és a magas talajvízszint által fenyegetett szolonyeces talajok, melyeken kockázatokat rejt a szántóföldi művelés fenntartása. A talajszennyezés forrásai lehetnek a mezőgazdasági területek esetében az intenzív művelésből adódóan a szükségesnél nagyobb mértékben kihordott növényvédő szerek, műtrágyák, illetve a nem megfelelően használt állati trágyák. Az ezeket alkotó anyagokat az esővízből, vízelöntésből fakadó beszivárgó vizek képesek a talajvízig eljuttatni, onnan pedig részt vesznek a talajban zajló anyagfolyamatokban, szállítódásban. A szennyező források tágabb környezettükben is képesek így átalakítani – kibocsátási koncentrációjuk tükrében – a földfelszín legfelső rétegének biológiai-fizikai-kémiai összetételét, rosszabb esetben az egészségre fokozottan káros anyagok (pl. nehézfémek) területi feldúsulását idézhetik elő. A megváltozó

talajösszetétel hatással van a kémhatásra (pl. savanyodás), ezáltal a termőképességre. A mezőgazdasági használat alatt álló területek talajszennyezése veszélyezteti a helyi táplálékláncot is: a növények és állatok szervezetén, majd a megtermelt élelmiszer útján az emberi szervezetbe is eljuthatnak a változatlan összetételű, vagy időközben átalakuló vegyi alapanyagok.

Lakott területen belül a lakosság részéről főleg a szakszerűtlenül kialakított, rendszeres elszállítás nélkül használt emésztőgödrök, űrgödrös kerti vécék (kórokozó fertőzés) és az illegális hulladéklerakás okoz közegészségügyi és talajszennyezési problémákat. A csatornahálózaton kívül eső, vagy az arra rá nem kötött ingatlanok esetén a talajban szikkad el a szennyvíz. Utóbbiak esetében az ingatlantulajdonosok a *2003. évi LXXXIX. törvény* értelmében kötelesek talajterhelési díjat fizetni.

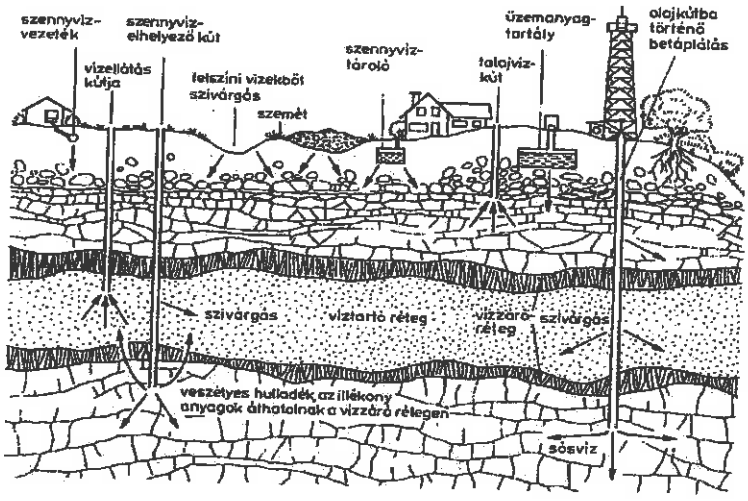
A lakott területen belül jellemző szennyezési forrást jelenthetnek a barnamezős, felhagyott ipari területek, amelyeken az egykor végzett ipari tevékenység nyomán környezetszennyező anyagok maradtak hátra a talajban, talajvízben. Törökszentmiklóson erre sajnálatos példát nyújt a Dózsa György úton elterülő egykori VEGYTEK-telephely.

A Vegyipari Termelőeszköz Kereskedelmi Vállalat több mint húsz évig működött az említett helyszínen és ezalatt különböző klórozott szénhidrogén vegyületekkel szennyezte a környező városrész talajvizét. Az öthektáros terület körül, a kármentesítést előkészítő felmérések alapján egy körülbelül 12 hektáros lakott területen mutatható ki a telepről kiinduló talajvízszennyezés. A kárelhárítást végző megbízott cég jelentése alapján a feltárt szennyeződések fő gócpontjai a régi lefejtő (hordós tároló), valamint az új vasúti lefejtő és tartálypark környezetében jelölhetők ki, a talaj pedig ezektől a talajvíz helyi áramlási irányát követve északi és északnyugati irányban szennyeződött a leginkább. Az érintett területen az önkormányzat megtiltotta a felszín alatti vízen üzemelő kutak használatát, valamint a kiskertekben termelt élelmiszernövények fogyasztását, takarmánykénti felhasználását. A kárelhárítást végző cég kialakította a területen a talajvíztest megfigyelésére alkalmas monitoring rendszert és a következő években három ütemben végzi el a kármentesítést - fázisos szénhidrogén-kitermelés, mikrobiológiai és kémiai kezeléssel.

Kármentesítés

Carrier CR Magyarország Kft. (LEHEL) gyárterületének kármentesítése

A 8.434 m^2-es gyárterületről származó első információ az 1930-as évekből való, amikor egy helyi mezőgazdasági társaság néhány kis üzemet épített mezőgazdasági gépek javítása céljából. A II. világháború alatt az üzemet harci járművek szerelésére használták. A mostani épületek az 1970-es évek során kerültek kialakításra. 1969-ben a korábban állami tulajdonban álló LEHEL gyár megvásárolta a területet és 1972-től kompresszort gyártott. 1991-ben az Electrolux megvásárolta a LEHELT és a tevékenység továbbra is folyt Törökszentmiklóson. 1998-ban az Electrolux CR. Kft átvállalta a törökszentmiklósi gyár üzemeltetését. Az Electrolux 2000-ig folytatta ipari tevékenységeit, amikor is a United Technologies Corporation (a Carrier anyavállalata) megvásárolta az Electrolux kereskedelmi hűtőgép divízióját, magába foglalva a

törökszentmiklósi gyárát is. A Carrier 2001-ben felszámolta a területen az összes ipari tevékenységét, azóta csak tárolási célokra használják az ingatlant. A Carrier kiemelten fontosnak tartja a terület biztonságos és hatékony helyreállítását, melyet az általuk közösen kinevezett LENOCI Környezetvédelmi Tanácsadó Kft koordinál. A LENOCI Kft. egy Magyarországon alapított vállalat, kiterjedt hazai és nemzetközi, hasonló területen szerzett tapasztalattal.
A korábbi LEHEL gyár az 1970-es évek közepén kezdte használni a triklór-etilént (TCE) a fém alkatrészek festés előtti zsírtalanítására. Egy zsírtalanító helyet alakítottak ki a gyár területén, a fő termelési épület északi sarkánál. Becslések szerint a TCE felszín alá történő szivárgása minimum 15 éven át (1975. évtől 1990. évig) tartott. A jelenlegi tulajdonos már nem használta a TCE-t.A helyszíni megfigyelések és a talaj mintavételi eredmények alapján úgy látszik, hogy a felszín alatti szennyezés fő forrása nem a korábbi TCE zsírtalanító berendezés volt, hanem a fő gyártóépület északi végénél a külterületi téglafalú akna. A mintegy 3m x 3 m-es aknát eredetileg kommunális szennyvíz elhelyezésre, majd valószínűleg később csapadékvíz elvezetésre használták. Az akna 2,5 m mély volt, melynek a falait téglából építették. Az építménynek nem volt kiépített aljzata, így a belevezetett vagy beömlött folyadékok közvetlenül elszivároghattak a határoló közegekbe. Az akna alján kb. 0,5 m vastag olajos iszapot tártak fel, mely alatti talaj erősen TCE-szennyezett volt. Az akna 2007. évben lebontásra került, valamint kitermelésre került az alapja is 4 m-es mélységig, közel a talajvíz szintjéig.2004. óta számos talajvíz kút került megépítésre, valamint a talajfúrások mélyítésével az érintett területen a felszín alatti károsodás kiterjedésének azonosítása is megtörtént. A felső talajvízadó réteg jellemzően homokos iszapból áll, mely a felszíntől mért kb. 12 m-es mélységig húzódik. Az uralkodó talajvíz áramlási irány ebben a felső talajvízadó rétegben délkelet felől északnyugati irányú. A telítetlen zóna egy része, valamint a felső vízadó réteg fedőrétege agyagos, a talajvíz félig nyomás alatti. A gyárterületen lévő téglafalú aknába beöntött TCE leszivárgott az alacsony rétegbe 6 m-es mélységig, ahonnan kissé észak felé áramlott ezen réteg tetején, majd tovább szivárgott lefelé egy szemcsésebb rétegen keresztül mindaddig, amíg el nem érte a felső vízadó réteg felszíntől mért kb. 12 m-es mélységű feküjét. A kármentesítés során alkalmazott, a TCE talajvíz szennyezés kármentesítési technológia: a szivattyúzás és tisztítás. A kármentesítési területen 9 kitermelőkút, melyből 3 a gyárterületen, 6 külső ingatlanokon található, folyamatosan üzemel. A kiszivattyúzott talajvizet két különálló talajvíztisztító rendszerbe vezetik, melyek a gyárterület északi részén külön konténerekben lettek elhelyezve. A kiszivattyúzott talajvizet levegősztrippelő technológiával tisztítják. A TÖR-1 és TÖR-2 rendszerek egyaránt két sorba kötött RECIRK típusú levegősztrippelővel (buborékfázisú reaktorok) üzemelnek. A tisztított vizet az ebből a célból kiépített földalatti csővezetéken keresztül a Szajoli-I. főcsatornába vezetik. A főcsatorna vízminőség ellenőrzése folyamatos .A talajvízkezelő levegősztrippelő berendezésekből távozó légszennyező anyagok átvezetésre kerülnek egy granulált aktívszén adszorberen mielőtt azok a környezeti levegőbe kerülnének kibocsátásra. Amikor a szén elhasználódik, az adszorbereket egy engedéllyel rendelkező fuvarozó céggel kerül elszállításra az Electrolux Lehel Kft. jászberényi gyárába, ahol egy gőzregeneráló létesítmény üzemel. Miután az aktívszén regenerációja megtörténik az adszorbereket visszaállítják a területre és újra üzembe helyezésre kerülnek.A felső vízadó rétegben lévő TCE szennyezés átterjedt a több, mint 40 lakóházból álló lakossági terület alá. Ezen ingatlanokon lévő számos magán kerti kutat negatívan érint a szennyezés. A magán kerti kutak elterjedése általános Törökszentmiklóson, mint ahogy Magyarország más területein is. Az ingatlantulajdonosok megtakarítási okok miatt építenek/építettnek ilyen kutakat. Az idősebb kutak általában ásott kutak 5-9 m-es mélységgel. Az 1990-es évek elejétől fúrt kutakat 15 m-es mélységtől (a felső vízadó réteg aljáig) a 30 m-es mélységig (második homokos vízadó rétegre) mélyítettek. Mivel Magyarországon nincs jogszabályi előírás az öntözővízben megengedhető TCE mennyiségre vonatkozóan, az Országos

Környezet-egészségügyi Intézet (OKI) által javasolt 50 µg/l –es TCE koncentrációs mennyiség tekinthető az intézkedési szintnek. A mintavételek során az intézkedési szintnél magasabb TCE koncentrációk alapján összesen 11 magán kerti kutat azonosítottak érintettnek. Ezen kutak közül 6 lezárásra került, de közülük 4 továbbra is része a folyamatos talajvíz monitoringnak. 5 kút véglegesen megszüntetésre került. A talajvíz monitoring mellett időnként gyümölcs (szilva) és zöldség (fehérrépa) minták is elemzésre kerültek az illékony halogénezett alifás szénhidrogén (VHH) tartalomra. Az eddig vett mintákban a VHH komponensek nem voltak kimutathatóak. A kijelölt területen belüli lakóházak beltéri levegőjének minőségét rendszeresen ellenőrzik TCE és egyéb VHH komponensekre. A házak alatti talajvíz szennyezésből eredő gőzök a talajon keresztül felfelé áramlanak és bejutnak néhány házba. A kijelölt területen belül 42 házból 8 házban haladta meg a beltéri levegő éves átlag TCE koncentrációja a 11 µg/m3-t, melyet az OKI javasolt a beltéri levegőben maximálisan megengedhető TCE koncentrációs szintjének. Az érintett házak közül kettőből kiköltöztek a lakók, 1 ingatlant a Carrier CR Magyarország Kft. 2006-ban megvásárolta, majd a házat lebontotta. 1 ingatlant az Electrolux Lehel Kft. vásárolt meg, mely azóta is üresen áll. A fennmaradó ingatlanok esetében a padlók alá HDPE szigetelő fólia és alapszint alatti szellőztető rendszer került telepítésre. A kármentesítési technológia eredményességét a 2006. év óta kinyert 4 tonna TCE igazolja.

Egykori Törökszentmiklósi Logisztikai Kft. telephelyének kármentesítése

A telephely eredetileg a VEGYTEK Vállalat által az 1970-es évek második felében épített és üzemeltetett vegyianyag tárolásra, raktározásra, átfejtésre alkalmas létesítmény, mely 1998 májusában felszámoló biztoson keresztül került a REWOS Kft. tulajdonába. A felszín alatti víz szennyezettségét 1994-ben észlelték először. A telephely északnyugati részén 1973-tól 1981-ig működött hordós tartálypark és lefejtő. A REWOS Kft. telephelyén 1998-tól a korábbi technológiával megegyező vegyi anyag raktározás folyt. A vasúti tartálykocsikban beszállított vegyi anyagokat szivattyúzással juttatták a telephely déli részén lévő tartálypark földfeletti, egyenként 100 m3-es fekvőhengeres, szimplafalú acéltartályaiba. A tartályokból a vegyi árukat a tartályparknál levő lefejtőkön keresztül szivattyúzták át a közúti tartálykocsikba. A beérkező vegyi árúk döntően vasúton érkeztek, a közúti beszállítás nem volt jelentős. A szilárd árukat a lapos tető raktárban tárolták, ki és berakodásuk is ott történt. A tartálypark területén dokumentált havária nem történt. 1998 előtt klórozott szénhidrogéneket is tároltak a területen: széntetraklorid, triklór-etilén, kloroform, diklór-etilén, triklór-etán. 1998-2010 között tárolt vegyi anyagok többek között: aceton, metanol, ecetsav, formalin, sósav, hipó, szalmiákszesz, foszforsav. A vasúti anyagátfejtés helyszíneinek egy része nem betonozott, így az esetleges elcsepegésekkor, elfolyásokkor közvetlenül a földfelszínre juthatott a vegyi anyag, mely a talajvízbe szivároghatott. A korábbi időszakban, amikor az anyagok tárolása hordókban történt, a göngyöleg mosása műszaki védelem nélkül zajlott, ami szintén jelentős mennyiségű szennyezőanyag környezetbe kerülését eredményezhette. Jelenleg semmiféle vegyi anyag raktározás nem történik a telephelyen, a lapos tetős raktárban zsákos vetőmag raktározás, a burkolt szabadtéri részeken a Claas Hungária Kft. által gyártott mezőgazdasági gépek tárolása folyik. A 11,96 ha nagyságú telephely beépítettsége ~ 30 %. A területen található raktárak és irodaépületek mellett jelentős a külszíni, nyitott tárolók és tartályparkok által elfoglalt térrész. A telephely közműves vízellátással rendelkezik, saját üzemeltetésű kútja a telepnek nincs. A csapadékvizet nyomott, földalatti vezetéken keresztül a telep DK-i részén található gyűjtő medencébe vezetik. A terület „B" szennyezettségi érzékenységű, azaz érzékeny terület. Törökszentmiklós Város Önkormányzata a gyárterületet

10. ábra Egykori Törökszentmiklósi Logisztikai Kft. telephelye

2010. március 8-án megvásárolta. A Közép - Tisza - Vidéki Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség (5000 Szolnok, Ságvári krt. 4.) Törökszentmiklós Város Önkormányzatát, a 2010. június 28-án kelt 398-17/2010. számú határozatával, a Törökszentmiklós, Dózsa György út 15/a. szám alatti (mint a volt VEGYTEK telephely új tulajdonosát) telephelyének kármentesítése során, részletes tényfeltárás elvégzésére kötelezte. A záró dokumentációt a felszín alatti vizek védelméről szóló 219/2004. (VII.21.) Korm. rendelet 7.sz. melléklete, valamint a környezetvédelmi, természetvédelmi, valamint a vízügyi hatósági eljárások igazgatási szolgáltatási díjairól szóló, többször módosított 33/2005. (XII.27.) KvVM rendelet 1.sz melléklet szerint kellett összeállítani, mely dokumentációt a GOLDER ASSOCIATES Környezetgazdálkodási és Geotechnikai Zrt. (1021 Budapest, Hűvösvölgyi út 54.) készítette el.A Közép – Tisza – vidéki Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség a 2011. szeptember 28-án kelt 2452-24/2011.számú határozatával az önkormányzat által benyújtott (a Golder Associates Magyarország Zrt. által elkészített) tényfeltárási záródokumentációt és a műszaki beavatkozási tervet elfogadta és a műszaki beavatkozást próbaüzem jelleggel 2012. november 30-ig elrendelte. A szennyeződés feltárás alapján látható, hogy a területen két szennyeződés gócpont van jelen. Az egyik a régi lefejtő környezetében, a másik a tartálypark és új lefejtő környezetében.

A szennyezett talajvíz csóva túlnyúlik a telephely területén, így északkeleten, valamint délen a szomszédos ipartelepek talajvizében is észlelhető volt a szennyeződés. A humán-egészségügyi kockázatok valamint a környezeti kockázatok eredményei alapján elmondható, hogy szükség van a vizsgált területen a kockázatok csökkentésére, azaz a szennyezett talajvíz kármentesítésére. Olyan beavatkozási terv került a feltárt szennyezés kezelésére javaslattételre, amely alkalmazkodik a területi adottságokhoz és a feltárt szennyeződés viselkedéséhez, elhelyezkedéséhez. A helyszínen korábban folytatott kármentesítés nem volt eredményes. A tisztított víz visszaszikkasztását kellő hatékonysággal nem lehet elvégezni, ezért a szennyezőanyag gócponti kezelése ajánlott.

A gócpontokban előforduló szénhidrogének csökkentésére a kémiai után történő kármentesítés a leghatékonyabb. A szennyezett talajvíz csóva kezelését mikrobiológiai úton javasolják elvégezni, azonban a szennyezőanyag lebontására a mikrobáknak általában hosszabb időre van szükségük. A gócpontok kezelésére javasolt kémiai oxidációs és/vagy redukciós kármentesítés előnye, hogy viszonylag rövid idő alatt képes a szennyezőanyagot lebontani, így a szennyezett talajvíz csóva területének nem szolgáltatna a jövőben a gócpont további utánpótolódást és ez által hatékonyabbá válna a csóva területeken is a kármentesítés. A szennyezett talajvíz csóva területére tervezett in-situ oxidációs módszer (kálium permanganátos oxidációs szerrel érintkezve a szennyezőanyag lebomlik és a környezetre ártalmatlan anyaggá alakul át) nemcsak költség kímélő technológia, ami a műszerek, gépek állandó telepítésének és az ezzel járó felügyeletnek a mellőzését jelenti, hanem környezetbarát technológia is mivel energia szükséglete minimális és világszerte hatékonyan alkalmazzák. E módszer alkalmazásával a teszteredményeken a szennyezőanyag koncentráció 95-99% csökkenést eredményezett.

Továbbá elvégzésre kerültek az un. in-situ redukciós kisérletek melynek során zéró vegyértékű nanosav felhasználásával a kémiai redukciós folyamatok eredményeként ártalmatlan végtermékké redukálódott a szennyezőanyag. E módszer alkalmazásával a teszteredményeken a szennyezőanyag koncentráció 50-83% csökkenést eredményezett.

Az in-situ bioremediáció során a mikroszervezetek speciális enzimrendszereik révén a mobilizált formában lévő nitrogén, foszfor, kálium jelenlétében a szénhidrogén vegyületeket zsírsavvá alakítják, majd ezekből széndioxid és víz keletkezése mellett energiát nyernek. Ezen eljárást világszerte környezetbarát technológiaként tartják nyilván. Az alkalmazott mikroorganizmusokat

a természetből szelektálják, hivatalosan regisztrált kultúrák törzséből választják ki elővizsgálatok alapján.

A kiválasztás szempontjai:

- nem patogének,
- specifikus aktivitással rendelkeznek az aktuális szennyeződések lebontására,
- ellenállók és széles körben felhasználhatók,
- nem okoznak új környezetszennyezést,
- nem génmanipuláltak.

A beavatkozás várható eredményeként - mivel újraszennyeződés a vegyi anyag tárolási tevékenység megszűnése miatt nem várható – a „D" kármentesítési határérték alatti szennyezett talajvíztestek a peremeken egyébként is fokozott biodegradáció hatására gyorsan degradálódnak. A kármentesítendő szennyezett talajvíztest térfogata 293.449 m^3. A „D" kármentesítési célállapot határérték alatti szennyezettség már nem jelent humán-egészségügyi és környezeti kockázatot. A fennmaradó szennyezettséget az utómonitoring során kell nyomon követni. Amennyiben a területhasználatban a kockázatokat is érintő változás áll be, meg kell vizsgálni a hátrahagyott szennyeződés humán-egészségügyi kockázatát. A környezeti kockázatokat a területhasználati változás nem érinti. A Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Kormányhivatal Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főosztály JN/KTF/01009-14-2015 ügyiratszámú határozatában Törökszentmiklós Városi Önkormányzat részére, a kármentesítéssel érintett területre módosított műszaki beavatkozást, valamint új kármentesítést írt elő.

Vízgazdálkodás

Jász - Nagykun - Szolnok Megye árvízi veszélyeztetettség szempontjából az ország egyik legkedvezőtlenebb földrajzi és vízrajzi fekvésű helye. Törökszentmiklós város közigazgatási területe a 2. 82 Fegyvernek – Mesterszállási ártéri öblözetben található, a település közigazgatási területén a 10. 06 Cibakházi – Pityókai árvízvédelmi szakasz fővédvonala húzódik. A megye területének: 76 %- a árvíz által veszélyeztetett terület.

Belvízvédelmi helyzet

A Közép-Tisza vidékének belvízi veszélyeztetettsége, ebből adódóan Törökszentmiklós belterülete, igen nagy, ami azt jelenti, hogy a terület jelentős része belvízzel közepesen, illetve erősen veszélyeztetett. A város csapadékvíz elvezetése még nem teljesen megoldott, a belvíz elleni védekezés eredményessége a művek állapota, a védekezésre fordítható anyagi, technikai és emberi erőforrások csökkenése miatt kétségessé válhat. A belvízrendszerek műveinek kiépítését minden időszakban az adott kor gazdasági igénye és technikai színvonala határozza meg. A művek kiépítését, üzemeltetését jelentősen befolyásolja a területen élők – *napjainkban várhatóan fokozódó* – kárérzékenysége. A Közép-Tisza vidékének belvízi veszélyeztetettsége igen nagy, ami azt jelenti, hogy a terület jelentős része belvízzel közepesen, illetve erősen veszélyeztetett. A város csapadékvíz elvezetése teljesen megoldott a belvíz elleni védekezés eredményessége a művek állapota, a védekezésre fordítható anyagi, technikai és emberi erőforrások helyzetétől függ. A belterületeken a jelenlegi jogszabályok az önkormányzat védekezési kötelezettségét írják, elő a KÖTIVIZIG[2]szakmai segítségével. Belterület belvízveszélyezett és ebből adódóan az Önkormányzat, folytatta a korábban elkezdett a belterületi csapadékvíz elvezető hálózat kiépítését, a kivitelezés befejeződőt, elkészült.

A belvízvédekezési munkák minden esetben Törökszentmiklós Helyi-Vízkár-Elhárítási Terve alapján kerülnek végrehajtásra. Törökszentmiklós település egyedüli jelentősebb belvízelvezető és egyben szennyvízbefogadó felszíni vízfolyása a Szajoli-főcsatorna. A Szajoli-főcsatorna vize IV.-V. osztályba sorolható, mely szennyezett-erősen szennyezett minőségnek felel meg. Ez arra utal, hogy a csatorna vize külső eredetű szerves és szervetlen anyagokkal, illetve szennyvízzel terhelt, biológiailag hozzáférhető tápanyagokban gazdag víz.

[2] Közép-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság

Törökszentmiklós város négy belvízvédelmi öblözet

64/a Fegyverneki belvízöblözet

A 64/a fegyverneki belvízöblözet (területe: 92,1 km^2) a Törökszentmiklóshoz tartozó Szakállas kül-és belterületét fedi le, illetve a város ÉK-i része tartozik még a fegyverneki öblözethez. Az elsődleges belvíztárolás az Alsóréti-Holt-Tiszába történik. A belvízelvezetés a Büdös-Éri Főcsatornán valósul meg.

64/b Óballai belvízöblözet

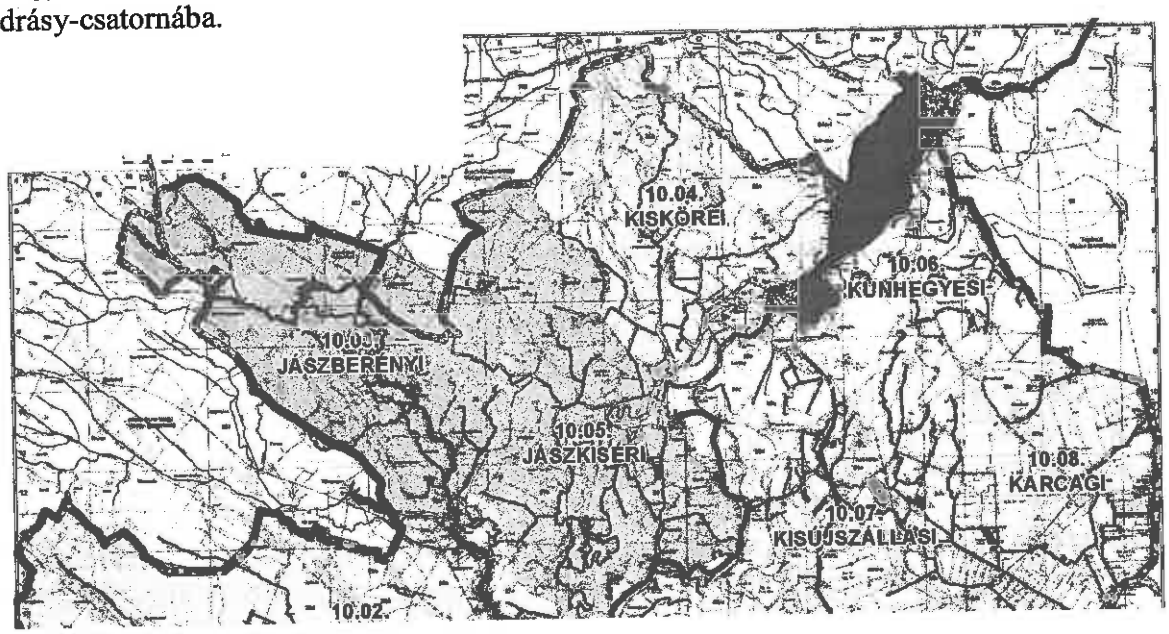
Törökszentmiklóshoz tartozó Óballai település kül-és belterületét fedi le, főcsatornája az Óballai I. főcsatorna, amely az Óballai zsilipen és szivattyútelepen keresztül kapcsolódik a befogadóhoz, a Tisza folyóhoz. A belvízöblözet területe: 21,5 km^2.

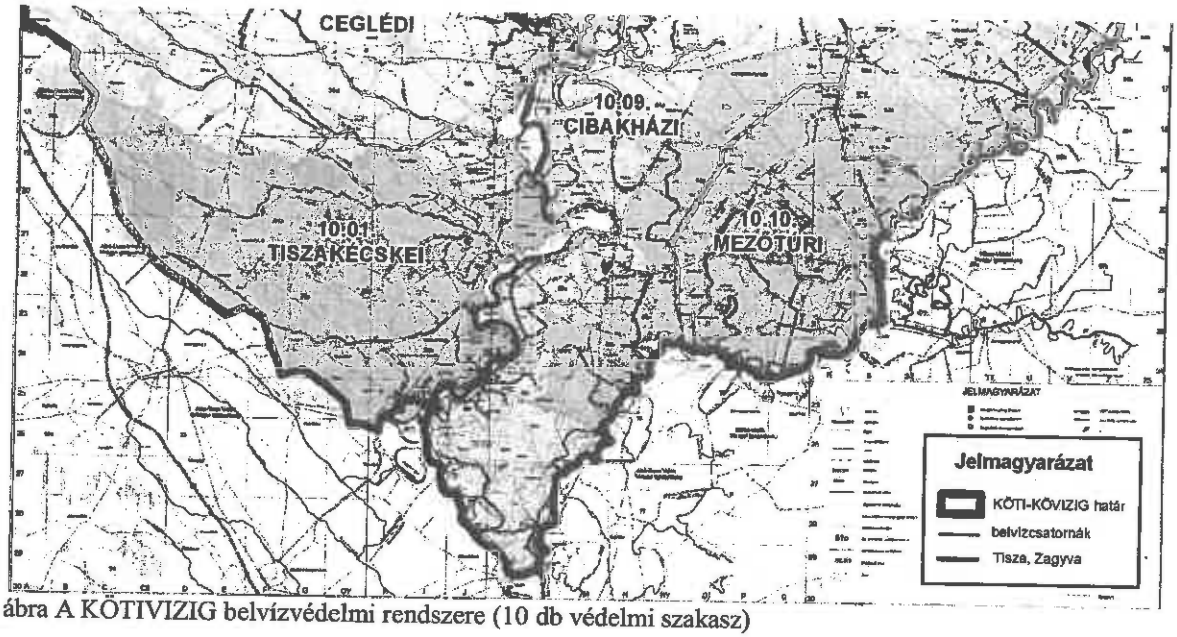
64/c Szajoli belvízöblözet

64/c szajoli belvízöblözet (területe: 101,1 km^2) Törökszentmiklós kül- és belterületének egy részét fedi le, az öblözet külcsatornája a Törökszentmiklós É-i részén áthúzódó szajoli 1 belvízcsatorna, mely egyben a város csapadékvizeinek fő befogadója is. A főcsatorna 2,4 m^3/s-os kapacitású, torkolata szivattyúteleppel, illetve a gravitációs elvezetést szolgáló zsilippel csatlakozik a Tisza folyóhoz. A Szajol-I.főcsatorna (15,293 km hosszú) A város vasútvonalától délre eső terület, 46-os út keleti oldaláról a belvizet az útmenti elvezető csatornán át a Nagykunsági-főcsatorna fogadja.

63/b Szenttamási belvízöblözet

Törökszentmiklós belterületének a vasúton túli részét magába foglaló terület. A város déli részének csapadékvíz befogadója, az Andrásy Mellékcsatorna (hossza: 4,5 km) amely összegyűjti a város vasúton túli csapadékvizeit, egyben bevezeti a fő befogadóba, azaz az Andrásy-csatornába.

11. ábra A KÖTIVIZIG belvízvédelmi rendszere (10 db védelmi szakasz)

Törökszentmiklóshoz tartozó bokor – tanya települések:

Óballa:

- lakónépessége: 117 fő,
- lakóépületek száma: 58 db.
- A terepszínt: 88, 30 mBf és 90, 00 mBf. között változik.

A település Törökszentmiklós várostól 10 km – re északi irányban helyezkedik el, a város közigazgatási területéhez tartozik, négy utcából álló település, az utcák keskeny nyomsávú úttestből és mellette több helyen tisztított (karban tartott) szikkasztó árkokból áll. A lakóházak nagy portákkal rendelkeznek, az emberek (ott lakók) a tulajdonosok jól láthatóan dombos területre építették a lakásaikat, amely csapadékos és/vagy belvizes időszakban közvetlenül nincsenek veszélyeztetve. A települést minden oldalról mezőgazdasági területek határolják. Óballai belvízfőcsatorna mellékcsatornái veszik körül, amelyen keresztül a Ballai – főcsatorna segítségével víztelenítik a területet. Elmondható hogy a település kevésbé belvízveszélyes terület. Igen rossz minőségű aszfalt bekötőútja van. Villany, víz és telefon ellátottsága megoldott.

Szakállas:

- lakónépessége: 113 fő,
- lakóépületek száma: 56 db.
- A terepszínt: 89, 30 mBf..

A település Törökszentmiklós várostól 10 km – re, észak, észak – keleti irányban helyezkedik el, a várost kelet felé elhagyva a 4 – es számú főközlekedési (nemzetközi) útról közelíthető meg.
A lakott rész 9 – 10 utcából álló település, az utcák keskeny nyomsávú úttestből és mellette több helyen tisztított (karbantartott) szikkasztó árkokból állnak. Az ingatlanokhoz nagy porták tartoznak, amelyek rendezettek, az emberek (ott lakók) a tulajdonosok jól láthatóan dombos területre építették a lakásaikat, amely csapadékos és/ vagy belvizes időszakban közvetlenül nincsenek veszélyeztetve.
A települést nyugatról, északról a Fegyverneki – Holt Tisza gátja, keletről, Fegyvernek közigazgatási határa illetve mezőgazdasági területek délről, mezőgazdasági területek határolják.
A terület víztelenítése megoldásra vár, a település nem belvízveszélyes terület. Szakállas településnek: 4000 fm hosszú, gyenge minőségű felújításra váró bekötő útja van. Víz, villany és telefon biztosított.

Surjány:

- lakónépessége: 428 fő,
- lakóépületek száma: 132 db.
- A terepszínt: 97, 70 mBf.

A település Törökszentmiklós várostól 5 km – re, keleti irányban helyezkedik el, a várost kelet felé elhagyva a 4 – es számú főközlekedési (nemzetközi) útról közelíthető meg, átmegy a településen. A bal oldali lakott rész 5 - 6 utcából álló, a jobb oldali rész a kiskertes ingatlanokból, amely két nagy utcából (4 – es főúttal párhuzamos utcák) állnak. Az utcák keskeny nyomsávú úttestből és mellette több helyen tisztított (karbantartott) szikkasztó árkokból állnak. Az ingatlanokhoz nagy porták tartoznak, amelyek rendezettek, az emberek (ott lakók) a tulajdonosok jól láthatóan dombos területre építették a lakásaikat, amely csapadékos és/ vagy belvizes időszakban közvetlenül nincsenek veszélyeztetve. A települést északról mezőgazdasági területek, észak - keletről, keletről, Szapárfalu, délről mezőgazdasági területek, nyugatról Törökszentmiklós város határolják. Surjány település belterületének víztelenítése nem megoldott, (csak szikkasztással) a település azonban nem belvízveszélyes terület. Alapvető infrastruktúra ellátás meg van.

Szenttamás:

- lakónépessége: 41 fő,
- lakóépületek száma: 34 db.
- A terepszínt: 97, 80 mBf.

A település Törökszentmiklós várostól 7 km – re, déli irányban helyezkedik el, a várost dél felé elhagyva a 46 – os számú főközlekedési útról közelíthető meg. A lakott rész egy utcából álló település, a keskeny nyomsávú úttest mellette helyezkednek el az ingatlanok, a bekötőút mellett több helyen árkok állnak. A sorházak mellék épületei is vonalba helyezkednek el, ingatlanokhoz porták tartoznak, amelyek rendezettek, az emberek (ott lakók) a tulajdonosok jól láthatóan homokdomb területre építették a lakásaikat, amely csapadékos és/ vagy belvizes időszakban közvetlenül nincsenek veszélyeztetve. A telkekről lefolyó vizet a Nagykunsági főcsatorna szivárgójába vezetik, ahonnan bevezetik, illetve emelik a főcsatornába. A település részt északról a Nagykunsági II főcsatorna töltése határolja, keletről, 46 – os számú főközlekedési út, valamint a homokbánya, délről, nyugatról mezőgazdasági területek határolják. A mezőtúri 46. számú út jobb oldala mellett fekszik. Alapvető infrastruktúra biztosított. A település belvízcsatorna rendszerrel nem rendelkezik, de a csapadék vagy belvíz számára szükséges mértékű elvezetés biztosított a mellékcsatornákon keresztül, hogy a Nagykunsági főcsatorna (Nyugati) ágába vezessék, illetve emeljék a vizet. A település nem belvízveszélyes terület. A jövőben egy torkolati szivattyútelepen keresztül történne a víz beemelése a NK főcsatornába, amely a KÖTIVÍZIG kezelésébe tartozik.

A város külterületén 65 db tanya van, (melyből a bekötő utak mellett levő 20 tanyában van villany) egyéb infrastruktúrával nem rendelkeznek. Bel illetve csapadékvízzel közvetlenül veszélyeztetve nincsenek a tanyák, de figyelembe véve az elmúlt éveket, ellátásukat tervezni szükséges, közvetlenül veszélyeztettet (körül zárt tanyákat) ingatlanok részére a víz elvezetést segíteni, megoldani kell. Külterületen közel 2 500, ha terület veszélyeztetett, melynek mentesítésére a vízrendezési program folyamatban van.

A belvizek által veszélyeztetett területek:

Rózsa Ferenc utca, Petőfi út (részszakaszai), Karancs utca, Széchenyi utca (részszakaszai), Fertő utca, Deák Ferenc utca (részszakaszai), Berzsenyi Dániel utca, Ibolya út, Móricz Zsigmond utca,

Kállai út, Móra Ferenc utca, Damjanich utca, Wesselényi utca, Szent László utca, Debreczenyi utca, Munkácsi utca, Radnóti utca, Liszt Ferenc utca, Ferdinánd utca.
A szélsőséges csapadék-eloszlással bíró években azonban a belvízen kívül az aszály is jelentős problémát jelent. A Törökszentmiklósi kistérség jelentős mesterséges vízfolyása a Nagykunsági-főcsatorna, amely a lecsapolt terület öntözéséért felel. Részben a lecsapolásoknak köszönhető, hogy a város környékén hiányoznak a kedvező vízgazdálkodást bonyolító természetes rendszerek, a helyi agrárium kevesebb vízből gazdálkodik, mint amire igény volna.

Csapadék rendszer fő paraméterei

Zárt csapadékvíz elvezető csatornák hossza: 8,158 km. Nyílt burkolt csapadékvíz elvezető csatornák hossza: 6,374 km. Nyílt földmedrű csapadékvíz elvezető csatornák hossza: 95,695 km.
A belvízöblözet létesítményei:

- Nyílt csatornák, árkok
- Zárt csatornák
- Átereszek
- Átemelők, szivattyúk (8 db telepített)
- Befogadó csatorna

Törökszentmiklós helyivízkár-elhárítási terv

A terv célja és feladata, hogy feltárja a települést érintő és veszélyeztető terepszint feletti és alatti vizek levonulásának előfordulásának helyét és irányait, a vízelvezetés létesítményeit, meghatározza az esetleges károk lehetőségeit, megelőzésének és elhárításának módját, műszaki személyi és anyagi feltételeit.
A Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény 13. § 11. pontjában a települési önkormányzat kötelezően ellátandó feladataként nevesíti a vízkár - elhárítást. Ide tartozik a település belterületén a csatornák, patakok áradásai, a csapadék és egyéb vizek által okozott kártételek megelőzése (kül- és belterületi védőművek építésével), a védőművek fenntartása, fejlesztése és azokon a védekezés ellátása, valamint a vizekkel és vízi létesítményekkel összefüggő feladatokat. A vízkár-elhárítás jogi szabályozásának alapja a vízgazdálkodásról szóló 1995. évi LVII. törvény és a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény. A vizek kártétele elleni védelem érdekében szükséges feladatok ellátását - a védőművek kiépítése, fejlesztése, fenntartása, üzemeltetése, valamint a védekezés - az állam, a helyi önkormányzatok, illetve a károk megelőzésében vagy elhárításában érdekeltek kötelezettsége. A vízgazdálkodásról szóló 1995. évi LVII. törvény végrehajtására kiadott a vizek kártételei elleni védekezés szabályairól szóló 232/1996. (XII. 26.) Kormányrendelet és az árvíz és belvízvédekezésről szóló 10/1997. (VII. 17.) KHVM rendelet értelmében a településeknek helyi vízkár elhárítási (védelmi) tervet kell készíteni.

Helyi önkormányzati feladatok:

- a helyi vízi közüzemi tevékenység fejlesztésére vonatkozó - az országos koncepcióval összehangolt - koncepció kialakítása és végrehajtásának szervezése,
- a vízgazdálkodással kapcsolatos önkormányzati hatósági feladatok ellátása,
- a vízi közüzemi tevékenység körében a település ivóvízellátása, a szennyvízelvezetés, az összegyűjtött szennyvizek tisztítása, a csapadékvíz elvezetése,
- a helyi vízrendezés és vízkár elhárítás, az árvíz és belvízelvezetés.

A települések katasztrófavédelmi besorolásáról szóló 61/2012. (XII. 11.) BM[3] rendelet alapján, Törökszentmiklós város az I. katasztrófavédelmi besorolásba került. A 18/2003. (XII. 9) KvVM – BM[4] együttes rendelete alapján meghatározásra került az ár – és belvíz veszélyeztetettségi alapon történő besorolás. Ez alapján Törökszentmiklós város „B." sorolást kapott.

[3]61/2012. (XII. 11.) BM rendelet a települések katasztrófavédelmi besorolásáról, valamint a katasztrófák elleni védekezés egyes szabályairól szóló 62/2011. (XII. 29.) BM rendelet módosításáról
[4]18/2003. (XII. 9.) KvVM-BM együttes rendelet a települések ár- és belvíz veszélyeztetettségi alapon történő besorolásáról

Törökszentmiklós Városi Önkormányzat a Törökszentmiklós csapadékcsatorna-hálózat fejlesztésére TOP-2.1.3-15 számú pályázatot nyújtott be. A projekt átfogó célja Törökszentmiklós város belterületi csapadékvíz elvezetési problémái közül a piactér és a Vásárhelyi P. utca piactértől a torkolatig terjedő szakaszának, az un. Bicskás öblözetnek a csapadékvíz-elvezetéséhez szükséges fejlesztések megvalósítása. A beruházás során a Mészáros Lőrinc út, a Templom út, valamint a Hoch János út területekre hullott csapadékvizek kártétel nélküli elvezetése, a lakosság vízkáreseményekkel szembeni veszélyeztetettségének csökkentése is meg fog valósulni.

Árvízvédelem

Az árvízvédelmi helyzetet meghatározó módon befolyásolják a terület domborzati viszonyai. A települések védelmét a kiépített gátrendszer látja el, mely a Közép – Tisza- Vidéki Környezetvédelmi Vízügyi Igazgatóság kezelésében van. A kiépített töltések mentén elsősorban a fakadóvizek, átázások és szivárgások fordulnak elő. Az árvízszintek jelentősen emelkedtek, az árvizek gyakorisága, tartóssága nőtt. A 2000. évi nagy árvíz több nemkívánatos esemény egybeesésének az eredménye volt. Az árvíz által veszélyeztetett területek védelmét az úgynevezett árvízvédelmi fővonalak biztosítják. A megyében a fővédvonal hossza: 667, 410 km. Árvízvédelmi szakasz megnevezése: 10. 06 Cibakháza - Pityóka árvízvédelmi szakasz - Törökszentmiklós a 2. 82 Fegyvernek - Mesterszállási árvízi öblözetben található.
A védelmi szakasz mértékadó vízmércéje Szolnokon található:

Vízmérce „0" pontja:	78, 78 mBf
MÁSZ. (mértékadó árvízszint):	89,63 mBf
LNV.(legnagyobb vízállás):	1041 cm
LKV. (legkisebb vízállás):	- 279 cm

Szennyvízkezelés

A települési szennyvízkezeléssel, csatornamű üzemeltetéssel kapcsolatos feladatokat korábban a Törökszentmiklós Térségi Víz- Csatornamű Kft. látta el, 2014. június 5. óta a Tiszamenti Regionális Vízművek Zrt. végzi ezt a feladatot, a Magyar Energetikai és Közmű-szabályozási Hivatal kijelölő határozata értelmében. A Törökszentmiklós Térségi Víz Csatornamű Kft. üzemeltetési ideje során jelentős fejlesztések (2004. évtől kezdődően) történtek a szennyvíz tisztító telep hatásfok növelésére, mely során nagymértékben átalakították, korszerűsítették a mechanikai tisztítómű műtárgyait és berendezéseit, valamint a biológiai tisztítómű technológiáját. A fejlesztés eredményeképpen a tisztítómű kapacitása nem nőtt, de a szennyvíz minőségi adatok jóval kedvezőbbek lettek a korábbiaknál. A tisztítótelep kapacitása 4000 m^3/nap. A fertőtlenített távozó szennyvíz a meglévő tisztított szennyvízátemelőn és nyomóvezetéken keresztül jut ki a befogadóba, a Tinóka-érbe. A tisztítás-technológiából rendszeresen eltávolításra kerülő fölös iszapot (100 m^3/nap) az iszap víztelenítése után komposztálják. A komposztálás során megfelelő szintre csökken az iszap szennyezőanyag tartalma és a kedvező fizikai, kémiai és biológiai átalakítások hatására mezőgazdaságilag hasznos tápanyagforrás keletkezik. Törökszentmiklóson 2015. évben 33 db fogyasztó csatlakozott a közműre, 517 ingatlan esetén pedig talajterhelési díj bevallás került kiküldésre.
A szennyvízcsatorna-hálózat jelenleg még nem terjed ki Törökszentmiklós teljes területére, valamint a csatolt településrészekre. Óballa, Szakállas, Surjány és Szenttamás tekintetében

elmondható, hogy a szennyvízkezelést jelenleg még szikkasztással oldják meg, de folyamatban van a derogációs program, amelynek eredményeként ezen településrészeken is vezetékes szennyvízelvezetés.

Vízmű

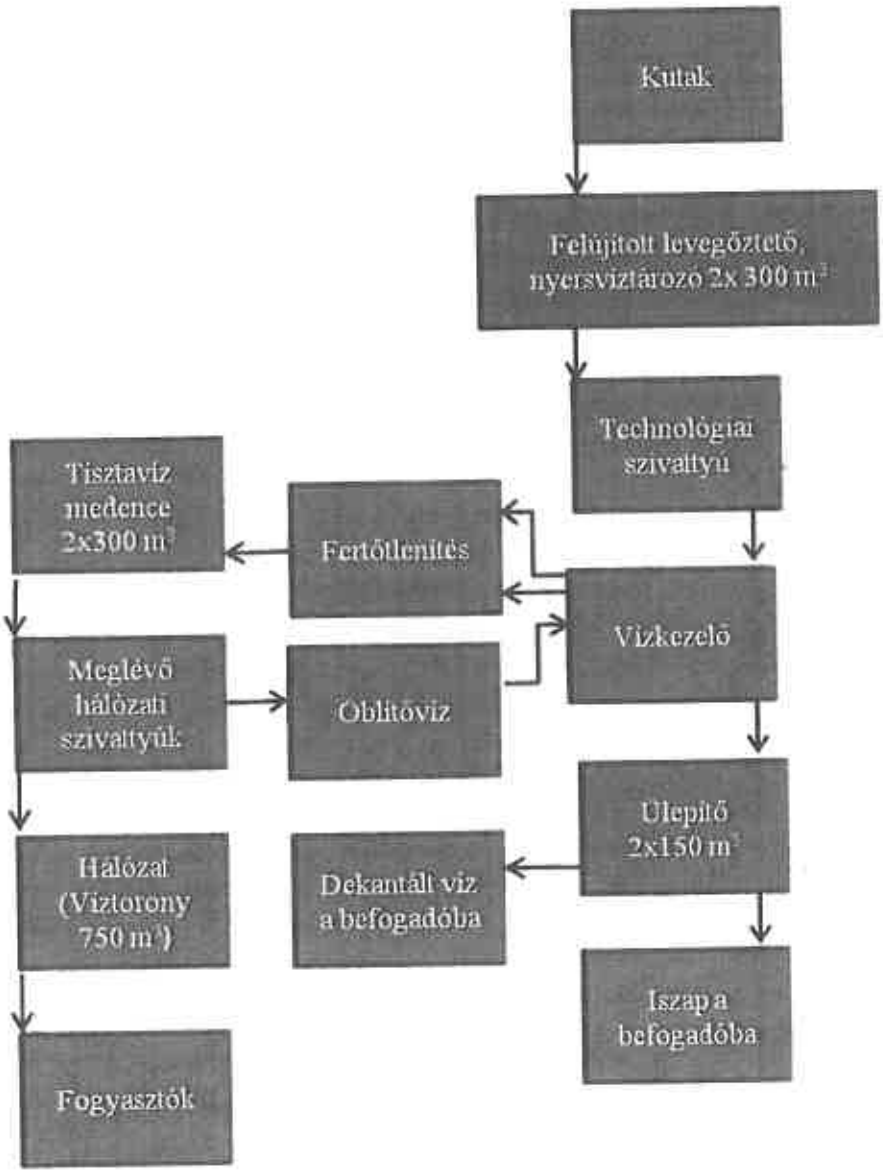
A települési közműves ivóvízellátással kapcsolatos helyi feladatokat a víziközmű-szolgáltatásról szóló 2011. évi CCIX. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról szóló 58/2013. (II.27.) Korm. rendelet szabályozza. Törökszentmiklóson a települési vízellátással kapcsolatos szolgáltatói, üzemeltetői feladatokat a Tiszamenti Regionális Vízművek Zrt.- Törökszentmiklós, Táncsics M. út 42/A - látja el.

Törökszentmiklós város ivóvízbázisát 16 db rétegvízre telepített mélyfúrású kút biztosítja, amelyből jelenleg nyolc üzemel. A kutak 1963. és 2003. között létesültek, több ütemben. A vízellátást biztosító kutak jelenleg 3680 l/s vízigényt tudnak biztosítani. Az elmúlt években kialakuló napi csúcsfogyasztásokat több esetben csak 24 órás üzemidővel tudták biztosítani. A jelenleg tartalékkútként nyilvántartott K-73, és K-86 kutak ismételt üzembe helyezését tervezi a vízmű. Mindkét kút szűrőcserés felújítást igényel, s az eredeti vízhozam szerinti szivattyú beépítést. Az így rendelkezésre álló 530 l/s víztermelés már biztonsággal tudja biztosítani a város vízellátását. Jelenleg a vízműtelepen levegőztetés és metán-gáztalanítás mellett hagyományos vas-mangán mentesítő vízkezelési technológia van, négy darab kézi működtetésű D3140-es szűrővel, 1-2 mm-es szűrőhomok töltettel és légbevitellel. Vegyszeres kezelés a telepen nem történik. A mangánmentesítés nem hatékony, mivel a vízben jóval a határérték feletti ezen paraméter. A tölteteken spontán nitrifikáció is beindul, ez is problémákat okozott az elmúlt években. A tisztított vizet klórgázos utófertőtlenítés után vezetik a 2x300 m^3 tisztavíz-tározóba.

Törökszentmiklós területén lévő vízműtelep a „Törökszentmiklós és Térsége Ivóvízminőség-javító Program" tárgyú KEOP-1.3.0//2F/09-2010-0030 azonosítószámú projekt keretében a város vízellátásának fejlesztése érdekében vízműtelep, valamint vízkezelési technológia, vízvezeték rekonstrukció megvalósítását végzi. Jász – Nagykun – Szolnok megyéből 7 társulásba tömörülve 37 önkormányzat vesz részt abban az ivóvízminőség javító Programban, melynek kezdete 2011. augusztus 11. A programban Törökszentmiklós székhellyel Törökszentmiklós és Térsége Ivóvízminőség-javító Társulás vesz részt, melybe: Örményes, Kuncsorba, Tiszabő, Tiszatenyő és Törökszentmiklós tartozik. A tervezett vízkezelési technológia már biztosítani fogja a fogyasztói hálózatba táplált víz megfelelő vízminőségét, a tisztítandó komponensek csoportja kibővül: vas, mangán, ammónium, szerves anyag, kis mértékű metántartalomra.A kutakból érkező nyersvíz egy meglévő, felújított mélytározóba kerül, amely medencébe a víz bevezetése felülről történik, a medence felső légterét szellőztetéssel látják el. A medencetérbe kiváló gázok egy a tetőre helyezett elszívó-ventillátoron keresztül távoznak a szabadba. A már kilevegőztetett nyersvíz az udvartéri meglévő osztó szerelvény aknán és vezetéken keresztül a meglévő gépházba jut. Ezt követően a zárt rendszerű tisztítási technológiához szükséges nyomást állótengelyes centrifugál szivattyúk biztosítják. A nyersvízhez $KMnO^4$ adagolás történik a hatékony vas-, mangántalanítás érdekében. A vegyszerrel kevert vízben a gerincvezetékben megtörténik a csapadékképződés, majd a párhuzamosan kötött gyorsszűrőkön keresztül a fázisszétválasztás. A vas, mangán, és ammónium eltávolítása érdekében zeolit és zöldhomok töltettel ellátott, 3 darab párhuzamosan kapcsolt tartályban, nyomás alatti szűrést és fáziselválasztást alkalmaznak. A vas, mangántlanító szűrőkről távozó vízhez az ammóniumtartalom bontásához klórt adagolnak (törésponti klórozás). A klórozási melléktermékeket a vízből 3 darab aktívszénszűrő távolítja el. A kezelt víz az aktívszénszűrőről a meglévő 2 darab 300 m^3-es vasbeton szerkezetű tisztavíz medencébe jut. A hálózati vízellátást a gépházba telepített meglévő hálózati szivattyúk tervezik biztosítani. A szivattyúkra gravitációsan érkezik a víz, majd mennyiségmérés után kerül betáplálásra a hálózatba, valamint a meglévő 750 m^3-es víztoronyba.

Az ivóvízminőség-javító program jelenlegi helyzete szerint próbaüzemmel működik 2016 márciusa óta, melynek befejezése várhatóan 2016. december 31-e lesz. Ezt követően lehet éles üzembe helyezni a rendszert.

12. ábra A vízműtelep technológiai folyamatábrája

Természetvédelem

Táji értékek

A városnak otthont adó Szolnok-Túri sík szinte teljes egészében a hagyományos árutermelő gazdálkodást szolgáló felújítható termelési funkciójú táj. A primer szektor jelentősége napjainkra a foglalkoztatást és az értéktermelő-képességet illetően is visszaszorult, de szerepe a táj fenntartásában és a tájhasználatban is fontos maradt és a jövőre nézve is az. A települést ölelő tájat meghatározza a szántóföldi gazdálkodás keretében végzett monokulturális gabonatermesztés, melynek egyhangúságát helyenként kukorica, napraforgó és repceföldek törik meg. A nagy szántóföldi táblaméretek a táj sivársága irányába hatnak, ami egyben a tájdiverzitás hiányát is jelenti. A nagytáblás monokultúra a biodiverzitásra is kihat, hasonlóan a tájdiverzitáshoz. Szántókat elválasztó sávok, gyepsávok, erdősávok, fasorok ritkán törik meg a tájat, holott ezek az őshonos, természetes élővilág megtelepedésének bázisai volnának. A térség területén a nagyüzemi melioráció következményeként csak a belvízjárta térszíneken maradtak meg az állattartás igényeit szolgáló rétek, legelők. Az ex lege - ilyen védett természeti területnek minősül valamennyi forrás, láp, víznyelő, szikes tó, kunhalom és földvár- védett területek közül jellemző a területen a kunhalmok feltűnése. Ezek a tájképélénkítő hatással bíró elemek gyakorta alkotnak biológiai zárványt a szántóföldek közepette.
A város közigazgatási területe a Tiszántúli (Crisicum) flórajárásba tartozik. A Tisza és a holtág menti hullámtéri területeken azonosítható erdőtársulások a bokorfüzesek, a fűzligetek, a kőris-mézgás éger láperdők és a tölgy-kőris-szil ligeterdők. A hullámtéren kívüli területeken a további erdőtársulások közé a fűz-nyár-éger ligeterdők, a tölgy-kőris-szil ligeterdők, sziki tölgyesek és a tatárjuharos lösztölgyesek azonosíthatók.

Természetvédelmi területek

Közép-Tiszai Tájvédelmi Körzet

A terület kiterjedése/nagysága:
Ingatlan-nyilvántartási adatok szerint: 9294,3894 ha
Védett: 8442,3421 ha
Fokozottan védett: 852,0473 ha
Bővítés: 7181,7198 ha
Összesen: 16476,1092 ha

Érintett települések:
Bács-Kiskun megyében: Lakitelek, Tiszaalpár, Tiszakécske, Tiszaug
Csongrád megyében: Csongrád
Heves megyében: Kisköre, Pély
Jász-Nagykun-Szolnok megyében: Besenyszög, Cibakháza, Csataszög, Csépa, Fegyvernek, Kőtelek, Martfű, Nagykörű, Nagyrév, Rákóczifalva, Rákócziújfalu, Szajol, Szolnok, Tiszabura, Tiszabő, Tiszaföldvár, Tiszainoka, Tiszajenő, Tiszakürt, Tiszapüspöki, Tiszaroff, Tiszasas, Tiszasüly, Tiszavárkony, Tószeg, Törökszentmiklós, Vezseny

A Közép-Tiszai Tájvédelmi Körzet létrejöttének alapját a terület értékes madárvilágának megőrzésére alapított Pélyi Madárrezervátum adta, még a múlt század hetvenes éveinek közepén. Ezt követően néhány évvel, 1978-ban megalapították a Közép-Tiszai Tájvédelmi Körzetet, amely a Tisza középső magyarországi szakaszán, mintegy 134 fkm hosszon a folyó hullámterének jelentős részét magába foglalja. A kijelölésnél természetvédelmi oltalom alá kerültek a kiskörei vasúti hídtól a tiszaugi közúti hídig a folyó legértékesebb szakaszai, továbbá az árvízvédelmi töltések közötti holtágak, rétek (legelők, kaszálók) és erdőterületek. Az egyre veszélyeztetettebb természeti értékeknek a megóvását a tájvédelmi körzet tervezett bővítése

szavatolja majd, de megmaradásukra a 2006. XII. 16-án kihirdetett európai közösségi természetvédelmi rendeltetésű területek (Natura 2000) kihirdetése is reményt ad. Mindemellett a Közép-Tisza-vidék sajátos tájesztétikai- és természeti értékeinek a megmaradása csak a folyót kísérő teljes ártér egységes természetvédelmi oltalmával szavatolható, amely alapelv volt a tájvédelmi körzet bővítésének a tervezésénél és a Natura 2000 terület kijelölésénél.

A Közép-Tiszai Tájvédelmi Körzet legelső védett területe az Országos Természetvédelmi Hivatal elnökének 4/1975. számú határozata alapján kihirdetett Pélyi Madárrezervátum.
A Tájvédelmi Körzetet védetté nyilvánító jogszabály a 2/1978. OKTH számú határozat a Közép-Tiszai Tájvédelmi Körzet létesítéséről és a Közép-tiszai Tájvédelmi Körzet védettségének fenntartásáról szóló 59/2007 (X. 18.) KvVM rendelet.A Közép-Tiszai Tájvédelmi Körzet az 59/2007. (X.18.) KvVm rendelet értelmében országos jelentőségű védett természeti terület, továbbá a 14/2010. (V.11.) KvVM rendelet értelmében európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű terület.
A terület egésze tájvédelmi körzet védettségi kategóriában van, amely három fokozottan védett területrészt foglal magában összesen 852,0473 ha kiterjedésben: Pélyi Madárrezervátum 690,2414 ha, Óballai gémtelep 76,6701 ha, Vezsenyi fokozottan védett terület 85,1358 ha.
A Tájvédelmi Körzet legfőbb feladata és célkitűzése a Közép-Tisza-vidék ármentesítését követően, a szinte változatlanul fennmaradt, részben átalakult vagy kialakult, zömmel az árvízvédelmi fővédvonalak közötti területre koncentrálódó, alapjában véve másodlagos jellegű élőhelyek, természetes és természetszerű életközösségeinek, valamint az itt menedéket találó élő és élettelen természeti értékeknek, térformáknak (vízfolyások, holtágak) a megőrzése. A beterjesztett bővítéssel egységben kezelt tájvédelmi körzet fő rendeltetése a folyót kísérő ártér természeti értékekben gazdag erdőterületeinek, rétjeinek, holtágainak és egyéb víztereinek (kubikok, szikes tavak) hosszútávú megóvása és fenntartása.
A tájvédelmi körzet tájesztétikai értékeit elsősorban a folyót mindkét oldalon szinte megszakítás nélkül szegélyező bokorfüzesek, galériaerdők, illetve puhafás ligeterdők, a szabályozásból kimaradt festői folyókanyarulatok, fövenyes partok, szelíd szépségű holtágak, mocsárrétek és erdőktől körülzárt hullámtéri rétek képezik. Társulástani szempontból kiemelendőek a folyót kísérő idősebb, természetközeli állományú fűz-nyár ártéri erdők más néven puhafás ligeterdők*(Salicionalbae)*. E társulás jellegzetes eleme az egyre fogyatkozó állományú, és erodálódó genetikai állományú fekete nyár *(Populusnigra)*. A Tisza hullámterében a genetikailag tiszta fekete nyár *(Populusnigra)* állomány folyamatosan öregedik, illetve rendkívül nehezen újul. Az idegenhonos nyárfajok és a nagy területen termesztett nemesnyár-fajták miatt fellépő genetikai szennyeződés következtében pedig fokozódóan veszélyeztetettnek tekinthető. A fiatal, természetes úton, magról kelt fekete nyár egyedek egy része az időközben betelepített nemesített nyárakkal átporzódott és a nemesített és a genetikailag tiszta állomány különböző fokú hibridjének tekinthetők. A legöregebb és genetikailag még tiszta állományú erdők közel mindenhol véghasználat előtt állnak. Ha a faj hatékony védelme és rehabilitációja rövid időn belül nem oldódik meg, az idővel végérvényesen kipusztul a térségből, és a tájvédelmi körzet területéről. A genetikailag tiszta, tiszai fekete nyár állományának megőrzését tovább nehezítik a fekete nyár mesterséges szaporításának és a kiültetett egyedek fejlődésének problémái. A fekete nyár esetében ugyanis a hagyományos erdészeti és fatermesztési technológiák nem alkalmazhatóak, illetve az elmúlt évek tapasztalatai alapján kudarcot vallottak. A genetikailag tiszta, tiszai fekete nyár állomány ugyanis szinte kizárólag természetes úton újul, ehhez pedig sajátos természeti adottságok és körülmények szükségesek, melyeket mesterségesen nem lehet reprodukálni. A genetikai szennyezés, az ipari szemléletű fatermesztési gyakorlat mellett az adventív növényfajok terjedése jelent nagy problémát a faj állományára.

A védett növénytani értékek közül kiemelendő a nyári tőzike *(Leucojumaestivum)*, melynek stabil állományai elsősorban a kubikerdőkben és a hullámtéri töltésrézsűkön, töltéslábakon találhatók. A szélsőségesen magas és hosszan tartó nyári árvizek, valamint az egyre gyakoribb szélsőségesen száraz periódusok a hullámtérre jellemző, és jórészt csak ilyen élőhelyeken élő védett növényfajok állományainak jelentős összezsugorodását vonták magukkal az utóbbi évtized során. A korábban jóval gyakoribb debreceni torma *(Armoratiamacrocarpa)*, tiszaparti késeimargitvirág *(Chrysanthemumserotinum)*, és a Tallós-nőszőfű *(Epipactistallosii)* apró elszigetelődő populációkban jelenik csak meg az utóbbi években, eltűnt a hullámtérből a sziki kocsord *(Peucedanumofficinale)*, réti őszirózsa *(Astersedifolius)* és a kornistárnics *(Gentiana pneumonanthe)*.

A védett és társulásalkotó fajok mellett fokozódó jelentőségük van a tájidegen és invazív cserje- és fafajoknak, amelyek a természetes erdei életközösségek védelme terén számos természetvédelmi probléma forrásai.

A gyalogakác *(Amorphafruticosa)* terjedésének elsődleges propagulum forrásai a nemesnyár ültetvények és más erős emberi hatásoknak kitett, hiányosan vagy helytelenül kezelt élőhelyek. A felhagyott szántókon és nem legeltetett gyepeken rendkívül intenzív mértékben terjeszkedik. Visszaszorítására a gyepek hagyományos gazdálkodási formákkal történő használata (legeltetés), a szántók gyepesítése és legeltetéssel történő hasznosítása a leghatékonyabb lehetőség.

A süntök *(Echinocystislobata)* és a parti szőlő *(Vitisvulpina)* az ártéri erdőkben alkot áthatolhatatlan szövedéket, elnyomva ezzel az őshonos fajokat, meggátolva a puhafa ligeterdők természetes úton történő újulását. A parti szőlő agresszív térnyerése az idős, őshonos állományú erdők pusztulását is eredményezi, miután a fákra felfutó növény idővel rendkívül komoly tömeget képez, melynek révén a fák vastag ágai is letörnek és a faegyedek elhalását eredményezik.

A korábban árvízvédelmi vagy erdőgazdálkodási céllal megtelepített idegenhonos fafajok az őshonosakkal szemben ellenállóbbak a magas nyári árvizekkel szemben, a hullámtéri viszonyok között magról jól terjednek és újulnak. Ezen fajok közül a hullámtéri gyepeken és erdőkben elsősorban az amerikai kőris *(Fraxinuspennsylvanica)* és a zöld juhar *(Acernegundo)* agresszív és gyors terjedése jelent súlyos természetvédelmi problémát.

Jelenleg még nem nagy területeken terjedt el, de a hullámtéri viszonyokhoz jól alkalmazkodó behurcolt fafajok még az ezüstjuhar *(Acersaccharinum)*és a nyugati ostorfa *(Celtisoccidentalis)*.Az árvízvédelmi töltéseken de néhol a hullámtér magasabb fekvésű gyepterületein is az utóbbi években megjelent és terjedőben van a selyemkóró *(Asclepiassyriaca)*. Az árvízvédelmi fővédvonalak inadekvát kezelése kedvez a faj mind nagyobb elterjedésének.Különösen értékesek azok a területek, ahol a felsorolt tájképi elemek közé alig, vagy egyáltalán nem vegyülnek mesterséges elemek.Az ún. kubikerdők – bár mesterségesen jöttek létre – kétségtelenül gazdagítják a tájat és ma már ezek a vízállásos öreg botolófüzesek a szabályozás utáni táj szerves és elválaszthatatlan részét képezik.A Tájvédelmi Körzet legjelentősebb élőhelyeinek számítanak egyrészt maga az élő folyó és annak medre, továbbá az ártéri vizes élőhelyek, a holtágak, kubikok és egyéb mocsár, mocsárrét jellegű habitatok. Úgy a hullámtéren, mint a mentett ártéren fenntartható különféle gyepterületek számos olyan egyedi jellemzővel rendelkeznek, aminek okán azok megőrzése a prioritások között szerepel. A természetes eredetű különböző szerkezetű puhafás ligeterdők közül különös jelentőségük van a folyópartot kísérő galériaerdőknek és a folyószabályozás idejéből származó kubikerdőknek. Ezeknek az erdőknek a természetes megújulása tekintetében nagy jelentőségük van az elmúlt másfél évtized árvizei során természetes úton települt állományoknak. A Tájvédelmi Körzet jellemző és legnagyobb értéket képviselő növény- és állatvilága zömmel ezekhez az erdőkhöz kötődik. Az emberi tényező kizárásával az ártér jelentős részén, s a hullámtérben is a szukcessziós folyamatok folytán puhafás ligeterdők tartósan fennmaradó zárótársulásnak tekinthetők, még akkor is ha annak eredete, illetve megtelepedése pionír jelleggel történik. A füzekkel és nyárakkal meghatározott állományok – eltekintve az alsóbb vegetációs szintekben rendszeresen jelen lévő adventív cserje- és fafajoktól – jelentősen különböznek más, az Alföldre jellemző erdőtípustól. Jelentősebb puhafaerdők természetes úton,

szinte kizárólag nagy árvizek után, a fátlan, szántóként használt vagy zátonyszerű területeken telepednek meg, amelyeken a területhasználat nem tűri meg a fás vegetációt.
A védett terület fenntartásánál fontos célkitűzés és feladat a víz-, mező- erdő- és vadgazdálkodás érdekei, valamint az élőhelyek továbbá a természeti értékek védelme közötti összhang megteremtése, illetve ott, ahol a gazdálkodás következtében az élőhelyek sérültek, a természetes élővilág számára kedvező élőhelyek kialakítása. Ezek között kiemelt fontosságú a nemes nyár ültetvények visszaszorítása, a tájhonos illetve természetszerű erdők területarányának növelése, az idős őshonos fajokból álló erdőállományok megőrzése, a hullámtéri rétek hagyományos gazdálkodási módszerekkel történő fenntartása, továbbá a feliszapolódásnak és egyéb degradációs folyamatoknak kitett holtágak további állapotromlásának megakadályozása, illetve helyreállítása.

Országos jelentőségű védelem alatt álló értékek

Országos jelentőségű védett természeti terület a Közép-Tiszai Tájvédelmi Körzet (védetté nyilvánító határozat száma: 59/2007. (X.18.) KvVM r..), melynek egy része a város külterületén található. A tájvédelmi körzet Törökszentmiklóst érintő területének nagysága 401 ha, mely terület élőhelyet biztosít többek között a Tisza-parti margitvirágnak (Chrysanthemumserotinum), valamint a debreceni tormának (Armoraciamacrocarpa). A tájvédelmi körzet területén fokozott védelmet élvez a ballai 50 ha-os gém telep. A gém telep kivételével a természetvédelmi előírások betartásával a védett terület látogatható.

Helyi védelem alatt álló értékek

Törökszentmiklós város közigazgatási területén, a Mezőtúr felé vezető 46-os számú főközlekedési út bal oldalán a 8,9 kilométerszelvénytől 1,3 km-re fekszik a 0115/4 hrsz-ú, 11 ha, 525 m2 területű Szenttamás Imre majori park. A parkot a 144/6/1980. (VII.11.) VB határozat 1980. július 11-én helyi jelentőségű (Törzskönyvi száma: 15/11/TT/80.) védett természetvédelmi területté nyilvánította, melynek tulajdonosa a Törökszentmiklósi Mezőgazdasági Zrt. (5200 Törökszentmiklós, Almásy út 6.). A terület északi harmadát 1980 óta átvágja a Nagykunsági-főcsatorna nyugati ága. A park kialakítása a XVIII. század elejére tehető. A terület keleti felén megmaradt az eredeti gyertyános-tölgyes növénytakaró állománya, míg a mélyebben fekvő nyugati oldal tisztásokban gazdag. A helyi faunában megtalálható a nagy szarvasbogár, a zöld levelibéka, a zöld küllő, a búbos pacsirta és a süvöltő. A kistérségben elenyésző a helyi védelem alá vont területek száma. Az OT regisztere alapján egyedül Kengyel községben található két ilyen terület: a védett természeti emlék kategóriába sorolt törökmogyorófák, valamint a védett területként számon tartott Szélmalom domb.

Biodiverzitás

A biológiai sokszínűség védelme igen fontos szempont, ha egy területet hosszú távon változatlanul kívánunk megőrizni. Egyes fajok eltűnése nem várt következményeket hozhat magával a törékeny ökoszisztémában. Az Európai Unió által létrehozott Natura 2000 területek egy olyan összefüggő európai ökológiai hálózat, amely a közösségi jelentőségű természetes élőhely típusok, vadon élő állat és növényfajok védelmén keresztül biztosítja a biológiai sokféleség megóvását és hozzájárul kedvező természetvédelmi helyzetük fenntartásához, illetve helyreállításához. Olyan zöld infrastruktúra, mely biztosítja Európa természetes élőhelyeinek ökoszisztéma szolgáltatásait, valamint a kedvező állapotú fenntartásukat.

Törökszentmiklós közigazgatási területén található Natura 2000 területek, az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészletekről szóló 14/2010. (V.11.) KvVM rendelet értelmében az alábbiak:
Törökszentmiklós 0461/1, 0462/4, 0462/5, 0462/9, 0462/10, 0462/11, 0462/12, 0462/13, 0462/16, 0462/18, 0462/19, 0462/20, 0462/22, 0462/23, 0462/24, 0462/25, 0462/26, 0462/27, 0462/28, 0462/29, 0462/30, 0462/31, 0462/32, 0462/33, 0462/34, 0462/35, 0462/36, 0462/38, 0462/39, 0462/40, 0462/41, 0462/42, 0462/43, 0462/44, 0462/45, 0462/46, 0462/47, 0462/48, 0462/49, 0462/50, 0462/51, 0462/52, 0462/53, 0463, 0464, 0465, 0466, 0467/1, 0467/2, 0467/3, 0467/4, 0467/5, 0467/6, 0467/7, 0468/1, 0468/2, 0469hrsz.
A fokozottan védett természeti területeket az 59/2007. (X.18.) KvVM rendelet jelöli ki:Törökszentmiklós 0467/1, 0467/2, 0467/3, 0467/4, 0467/5, 0467/6, 0467/7hrsz.

Közlekedési helyzetkép

Országos elérhetőség szempontjából Törökszentmiklós helyzete jónak mondható: a fővárossal a 4-es főút és a 100-as számú vasúti fővonal kapcsolja össze, ennél fogva közúton (városközponttól városközpontig) és vasúton is 1 óra 45 perc alatt elérhető Budapest – és ugyanennyi a megközelítési ideje a legközelebb fekvő romániai határátkelőhelynek (Ártánd) is. A közeli megyeszékhelyek közül Debrecen átlagosan másfél óra, Békéscsaba közúton 1 óra 15 perc, vasúton 2 órás távolságban fekszik. A várost elkerülő 4-es útról a 46-os számú főközlekedési út Mezőtúr és Békéscsaba irányába. A Békés megye északi részéből kiinduló, 4-es főútra irányuló személy- és teherforgalom ezen az úton keresztezi a várost, mivel a 4-es út elkerülő szakasza nem érinti a kétszámjegyű főutat.
A vasúti közlekedésben nincs csomóponti szerepe a városi állomásnak, mindössze kétirányú átmenő forgalmat bonyolít. A közúti közlekedést illetően szintén bizakodásra adhat okot a tervezési fázisban lévő M4-es autóút Abony és Fegyvernek közötti megépítése, amely - az autóút szakaszos jellegénél fogva - elsősorban a megyén belüli közlekedési kapcsolatokat dinamizálhatja. Szolnok, mint megyeszékhely relatíve gyorsan elérhető, vasúton és közúton egyaránt 25 perc a két város közötti ingázás
A legsűrűbb buszösszeköttetés a vasútállomásától távol fekvő Fegyvernekkel van, ide napi 33 helyközi és távolsági járat indul, Kengyel, Tiszapüspöki, Tiszatenyő és Tiszabő napi 11 járattal közelíthető meg, míg Kuncsorbát és Örményest 7-7 törökszentmiklósi járat érinti.
A városon belüli közlekedést a lakosság elsősorban gyalogosan, nagy számban kerékpárral és személyautóval valósítja meg. Az elmúlt 20 évben jelentős forrásokat fordított a város a lakossággal együtt az utak szilárd burkolattal való ellátására. Az utak burkolattal való ellátásával azonban egyes utak funkciója megváltozott (lakó út helyett átmenő forgalom is megjelenik ezeken az utakon), így a legtöbb út állapota a megnövekedett terhelés és forgalom hatására folyamatosan romló állagú. A gyalogos forgalmat és a városon belüli munkába járást az N-R-A Busz Kft. által üzemeltetett helyi járatú autóbuszok szolgálják. Jelenleg nyolc viszonylaton zajlanak az utazások, ebből kettőn zajlik közlekedés hétvégén is.

„Zöld" beruházások

1. Törökszentmiklós város külterületén 2006.évben a 059/35 hrsz alatti ingatlanon egy 1,5 MW névleges teljesítményű FUHRLANDER MD 77 típusú egyedi szélerőmű épült.A termelt villamos energia az erőműtől földkábelen keresztül kerül elvezetésre a Törökszentmiklós 132/22 kV-os transzformátor állomáshoz. Itt a szükséges villamos berendezések kialakításával kapcsolódik a 20 kV-os hálózatra. A szélerőmű 100 méter toronymagasságú, a rotor átmérője 77 méter, villámvédelemmel ellátott, névleges teljesítménye 1500 kW. Indulási szélsebesség 3,5 m/s, biztonsági leállás 20 m/s. a rotor fordulatszáma 9,6 – 17,3 ford/perc tartományban változtatható.

2.

Székács Elemér Szakközépiskola, Szakiskola és Kollégium
Lábassy János Szakközépiskola, Szakiskola és Kollégium kollégiumi, oktatási és sportcsarnokának épülete
Városi Bölcsőde
Pánthy E. Katolikus Általános iskola
Helytörténeti gyűjtemény épülete;
Pedagógiai szakszolgálat épülete
KSZSZK Almásy úti klubépülete
Lukács Mozgó
Kodály Zoltán Művészetoktatási Intézmény
Rádió épülete
Bercsényi Miklós Katolikus Gimnázium és Kollégium, kollégiumi és oktatási épülete valamint (Törökszentmiklós, Kossuth L. út 167.szám alatti) tagóvodája
EGYMI" épülete
Törökszentmiklós Város Polgármesteri Hivatal
Ipolyi Arnold Városi Könyvtár és Helytörténeti gyűjtemény
Városi Művelődési Központ (Törökszentmiklós, Kossuth L. út 135.) épülete
Kölcsey Ferenc Általános Iskola Ipolyi téri és Kölcsey úti épületei

13. ábra Geotermikus fűtésre csatlakozott intézmények

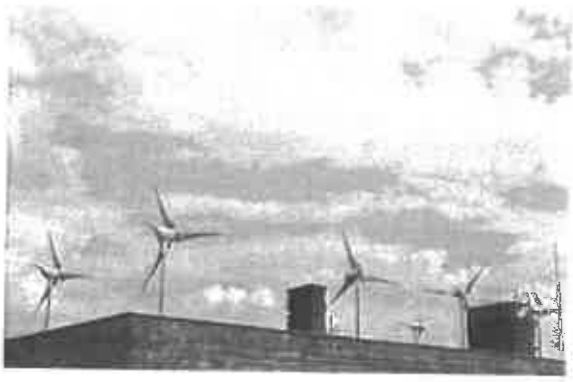
3. Törökszentmiklós Város Önkormányzat a KEOP 4.1.0. konstrukcióra benyújtott „Termálvíz komplex hasznosítása Törökszentmiklóson" című KEOP-4.1.0-2008-0052 számú projekt keretén belül mélyfúrású kutak létesültek. A geológiai viszonyok alapján1200 -1300 méter mélységből, 68-70 °C-os víz kinyerésével alkalmas lett több intézményi épület fűtésének ellátására. A lehetőségeket megvizsgálva a Székács Elemér Szakközépiskola, Szakiskola és Kollégium udvarán került elhelyezésre a geotermikus energia kinyerésére alkalmas kút. A kúttól távvezeték segítségével az Almásy úton végig, majd a Polgármesteri Hivatal udvarán keresztül átvezetve a Vásárhelyi P. út, Kölcsey utcákat érintve, a Táncsics M. úton keresztül a városi strandfürdőig került a rendszer kiépítésére. Az utolsó felhasználási hely a városi strandfürdő. Az emisszió csökkenése: CO_2 661 t/év, NO_x 1200 kg/év, SO_x 140 kg/év. Ha nemzetgazdaság szempontjából vizsgáljuk a fejlesztést, akkor geotermikus energiával helyettesített import földgáz mennyisége 505 000 m^3/év.

4. Törökszentmiklós Városi Önkormányzat 2011. évben a Városi Önkormányzat Egyesített Gyógyító- Megelőző Intézet - továbbiakban EGYMI - (5200 Törökszentmiklós, Kossuth L. út 126.), valamint a Bercsényi Miklós Katolikus Gimnázium (5200 Törökszentmiklós, Almásy út 1.) számára 1 db összesen 10,2 kW névleges teljesítményű, megújuló energiaforrásokat hasznosító hibrid (napelemes-szélgenerátoros) üzemű berendezést telepített 25 métermagasságban. Az egészségügyi és oktatási épületek elektromos energia felhasználásának egy része, megújuló energiából kerül felhasználásra.

Az épületek közvetlenül egymás mellett találhatóak, melyek tetőszerkezetére telepített energiatermelő rendszerek két részből állnak:

I. egy 6 kW névleges teljesítményű szélgenerátoros rendszerből, (mely rendszer 7.200 kWh energiamennyiséget termel) valamint
II. egy 4,2 kW névleges teljesítményű napelemes rendszerből (mely rendszer 4.800 kWh energiamennyiséget termel).

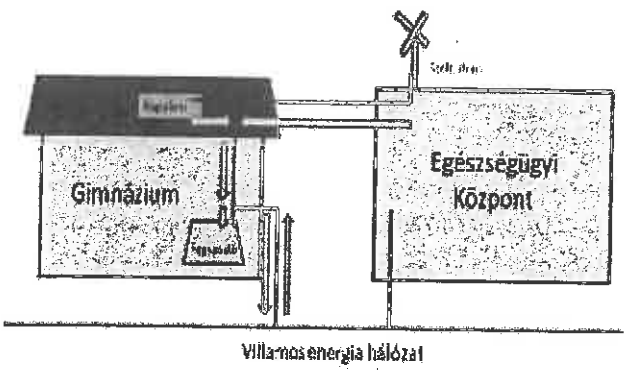
A hibrid rendszer optimális körülmények között évente 12.000 kWh energiát termel, mely a Gimnázium éves energiafogyasztásának (54.000 kWh) kb. 22%-át fedezi. A rendszer ún. „hálózatba visszatáplálós", így a meglévő elektromos hálózat pufferként szolgál. A rendszer által termelt energia látványos módon egy nagyméretű kijelzőn kerül megjelenítésre, mely kijelző a Gimnázium aulájában található. Az EGYMI tetőszerkezetére 6 db, egyenként 1 kW névleges teljesítményű, Airdolphine GTO típusú, hálózatba visszatápláló szélgenerátor (3 méter magas tartóoszlopra szerelve) került telepítésre. A szélgenerátorok már aránylag kis szélsebességnél (2,5 m/s szélsebesség esetén) is megkezdik az energiatermelést, de névleges teljesítményüket közepes, átlagos légáramlás esetén (pl: 12,5 m/s nagyságú szél esetén) érik el. Viharos erejű szélben a beépített automatikus fékező és a védelmi rendszer a generátorokat megvédi a túlpörgéstől. A szélkerekek 3 db (SMA Windy Boy 3800 típusú) inverterrel (áramátalakítóval) csatlakoznak az elektromos hálózat különböző fázisaira, ami egyenként 25A-es kismegszakítóval biztosított. A villamos csatlakozás a legközelebbi elektromos csatlakozási ponton, az épület legfelső funkcionális szintjén történik az iskolában. Az Iskola tetőszerkezetére 4,2 kW névleges teljesítményű napelemes rendszer (20 db Kyocera KD210 típusú, japán gyártmányú napelemes modul)került telepítésre, mely 30-40 m^2 kiterjedésű. A napelemek 2 db (német gyártmányú, SMA Sunny Boy 2500 típusú) inverteren (áramalakítón) keresztül csatlakoznak a meglévő elektromos hálózathoz.

14. ábra Szélgenerátorok az Egyesített Gyógyító-Megelőző Intézet

5. Törökszentmiklós Városi Önkormányzat KEOP-4.10.0/N/14 számú nyertes pályázat keretén belül lehetőséget kapott fotovoltalikus rendszer kialakítására. A projekt keretén belül két (Városháza és Művelődési Központ) épület energetikai költségeinek racionalizálása céljából napelemes rendszert telepítettek. A megújuló energiaforráson alapuló 62 kWp összteljesítményű, 248 db IPC PolySol 250 Wp napelem és az ehhez tartozó rendszer hozzájárul az Önkormányzat működési költségeinek csökkentéséhez, amely éves szinten 62100 KWh megtakarítást jelent. Az alternatív energiahasznosítás az üvegházhatású gázok kibocsájtásának csökkentését prognosztizálja, tehát éves szinten 0,0621 GWh/év megújuló energiafelhasználás növekedés 58,051 t/év üvegházhatású gáz légkörbejutásának megakadályozását jelenti.

6. ÉAOP-5.1.1/A-12-2013-0007azonosítószámú „Törökszentmiklós város északi szegregátumának komplex fejlesztése" című projekt pályázat részét képezik a városi kamera rendszerhez kapcsolható térfigyelő kamerák, valamint 3 szelektív gyűjtősziget kiépítése. A projekt lehetőséget adott két utca (Szivárvány és Zenész) burkolására, valamint egy közösségi ház és a szegregátumban található három többlakásos önkormányzati szociális bérlakás felújítására. Törökszentmiklós Szivárvány utca 2. szám alatti ingatlan esetében egy hőszivattyús rendszer kerül kialakításra az épület fűtési igényének kielégítésére. Törökszentmiklós Kossuth Lajos utca 14. és Nefelejcs utca 15. szám alatti ingatlan esetében pedig napkollektorok segítik a

meleg víz előállítást. A közösségi ház fűtési igényét is egy hőszivattyú oldja meg, továbbá az elektromos energiaigény jelentős részének kielégítésére napelemek kerültek telepítésre az épületen. Az épületszerkezet a vonatkozó szigorú épületenergetikai előírások szerint valósul meg, így az épület üzemeltetés költsége optimalizálható.

Katasztrófavédelem

A katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény végrehajtásáról szóló 234/2011. (XI. 10.) Korm. rendelet[5] alapján a Belügyminisztérium Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság, a polgármester veszély-elhárítási tervet készítenek a katasztrófák következményeinek a katasztrófaveszély, veszélyhelyzet elhárítása, csökkentése érdekében. Törökszentmiklós Veszély-elhárítási Tervében foglaltakat Törökszentmiklós területén a katasztrófaveszély és veszélyhelyzet kezelése, valamint következményeinek elhárítása, csökkentése érdekében kell alkalmazni. A 61/2012. (XII. 11.) BM rendelet alapján Törökszentmiklós katasztrófavédelmi besorolása:I. osztály.

Jellemző, feltárt veszélyeztető hatások, kockázati tényezők ismertetése

Ár- és belvíz

	1. Elemi csapások, természeti eredetű veszélyek	Igen	Katasztrófavédelmi osztály
1.1	Árvíz	X	I
1.2	Belvíz	X	I.
1.3	Helyi vízkár	X	I.
1.4	Rendkívüli időjárás	X	II.
1.5	Földtani veszélyforrások		
1.5.1	Földrengés		
1.5.2	Földcsuszamlás	X	
1.5.3	Beszakadás	X	
1.5.4	Talajsüllyedés	X	
1.5.5	Partfalomlás	X	
	2. Ipari szerencsétlenség, civilizációs eredetű veszélyek		
2.1	A Kat. IV.[6] fejezetének hatálya alá tartozó üzem		
2.1.3	Küszöb érték alatti üzem	X	III.

[5]234/2011. (XI. 10.) Korm. rendelet
a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény végrehajtásáról
[6]A katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény

2.2	Más létesítmény (ipari, mezőgazdasági) általi veszélyeztető hatás, veszélyes anyag szabadba kerülésének kockázata	X	II.
2.4.1	Veszélyes áruk szállítása	X	II.
2.4.2	Jelentős forgalom	X	II.
2.5	A Kat. IV. fejezetének hatálya alá nem tartozó, katonai célból üzemeltetett veszélyes anyagokkal foglalkozó üzemek, veszélyes anyagokkal foglalkozó létesítmények		
	4. Kritikus infrastruktúrákkal kapcsolatos kockázatok		
4.1	A lakosság alapvető ellátását biztosító infrastruktúrák sérülékenysége		
4.2	A közlekedés sérülékenysége	X	

6. ábra A katasztrófa védelmi osztályba sorolás eredményei nek bemutatása (Forrás: Törökszent miklós Veszély-elhárítási Terv)

Árvíz akkor történik, ha a természetes és mesterséges vízfolyások vízállásának emelkedése a normális állapotok időszakában száraz területek víz alá kerülhetnek (folyómederből, gátakon, töltéseken át) kilépő víztömegek az elfolyó, vagy felszíni víz gyors felhalmozódása miatt. A veszélyeztető hatása az ártérben, majd az ártéren kívüli területek elöntése során valósul meg. Térségünk legnagyobb természetben előforduló valós fenyegetettsége. Azonban a veszély lehetősége – télen szokatlanul nagy mennyiségű hóesés a Kárpátokban, hirtelen tartós tavaszi felmelegedés esővel párosulva stb. – a helyzetek szokatlan kombinációja folyton bekövetkezhet, egy a 2001. évihez hasonlítható árvíz, melynek során több ezer embert kellett kitelepíteni ideiglenesen, a felső Tisza (Szabolcs – Szatmár – Bereg megyében) gátszakadás után. Belvízen az ármentesített területek között talajain összegyűlő csapadékvizeket (talajvizek, fakadó- és szivárgó vizek) értjük, amelyek a korábbi erek, fokok útját követve húzódnak a befogadók felé és az árvízvédelmi töltéseken történő bevezetésükről csatornákkal és zsilipekkel, helyenként átemelő szivattyútelepek segítségével kel gondoskodni.

Közlekedés

- Vasút: Törökszentmiklós ugyan nem vasúti csomópont, de vasútállomása a Budapest – Debrecen - Nyíregyháza - Záhony felé vezető főútvonalon (100-as számú) helyezkedik el. Naponta 20-25 személyszállító vonat áll az utasok szolgálatára.
- Buszközlekedés: A város központjában az autóbusz-pályaudvart 109 helyközi és távolsági járat érinti. Az autóbuszos tömegközlekedés biztosítja a térségi központ és vonzáskörzetének összekötését, vérkeringését.
- Veszélyes anyag szállítmányok szállítása ebben az irányban is jellemző lehet - a várost ugyan elkerüli a 4-es számú főút, de, adott esetben érintheti a várost. A 46-os számú közúton és a 100-as számú nemzetközi vasútvonalon folyamatosan történik veszélyes anyagszállítás, amely adott esetben közel van a lakókörnyezethez.

Migrációs veszélyeztetés

A település a határoktól messzire helyezkedik (JNSZ megye az alföld közepe) el. Ezért a szomszédos országokban esetleg bekövetkező drasztikus gazdasági-politikai változások következtében kialakuló migrációs folyamatok nem okozhatnak krízishelyzetet.

Rendkívüli időjárás okozta veszélyeztetés

A földrajzi és meteorológiai adottságok és jellemzők következtében főként a rendkívüli téli időjárás viszonyai. Számolnunk kell a klímaváltozás következményeire is, elsősorban a lokális észlelhető csapadékhullások tekintetében. Veszélyforrások: több napon keresztül eső/hulló hó, hófúvás, szélvihar, tartós esőzések, extrém hideg/meleg. A szélsőséges téli időjárási viszonyok jelenthetnek komoly problémát a település számára, megfosztva őket az alapvető ellátástól. A hóviharok, hóátfúvások jelentős fennakadást okozhatnak a közlekedésben, a járhatatlanná váló utak miatt veszélybe kerülhetnek az elzárt településrészeken élők.

Járványok kialakulásának veszélye

Elsődlegesen ár- és belvizek esetében léphet fel az ivóvíz megfertőződésével a humán járványok veszélye, illetve az egyéb katasztrófák másodlagos hatásaként kell számolni terjedésével. Járványok gócpontjai lehetnek a szomszédos megyék, települések egyaránt, elsősorban a fokozott árvízveszélyes területek vonatkozásában. Ennél sűrűbb előfordulási lehetőséggel kell számolnunk a települések állatállományát és növényvilágát veszélyeztető járványokkal. A leggyakrabban előforduló járványként a baromfi és sertéspestis, illetve a száj- és körömfájás, valamint a mezőgazdasági kultúrákban jelentkező betegségek említhetőek.

Nagy kiterjedésű tüzek, illetve üzemi- vagy lakókörnyezetben bekövetkező robbanás miatt kialakuló veszélyhelyzet

Mezőgazdasági és lakóterületek egyaránt lehetnek területtüzek kialakulási gócai és terjedési területei. Mivel a településre jellemző a mezőgazdaság, így elsősorban a nagy szárazság idején alakulhatnak ki tarlótüzek, melyek gyors terjedésüknél fogva veszélyt jelenthetnek a település adott részén lévő nagy kiterjedésű nádasra, tarlóra, valamint további következményként lakóépületekre is. A település közvetlen közelében a Tisza - folyó árterében találhatunk összefüggő erdőterületet, melynek égésből keletkező hatása csak kismértékbe van kihatással a lakóépületekre, - környezetre.

Földrengés okozta veszélyeztetettség

Valós veszélyeztető hatása nem meghatározó. Az elmúlt évek eseményeinek tükrében a kialakulás lehetősége minimális, azonban a nemzetközi, illetve Dunaharaszti- Eger - Jászapáti törésvonal sajátosságait figyelembe véve teljesen nem zárható ki.

Veszélyes hulladékok

A településen SEVESO II. irányelv alá tartozó alsó, felső és küszöb alatti, küszöbértékű üzemek nem találhatók, azaz nincsenek, valamint a járás veszélyes üzemeinek hulladék lerakata sem található a településen.

- REI Hűtőipari és Ingatlanhasznosító Kft.-5200 Törökszentmiklós, Szőlőhátulja dűlő 2.
- Mar-Ne-Váll Kft.- 5200 Törökszentmiklós, Szőlőhátulja dűlő 2. (ammóniaömlés)
- Törökszentmiklós Térségi Víz- Csatornamű Kft.-5200 Törökszentmiklós, Táncsics Mihály út 42/a. (klór ömlés)
- Törökszentmiklósi Kommunális Szolgáltató Nonprofit Kft.-5200 Törökszentmiklós, Puskás F. u. 12. (járványveszély.)

Kritikus infrastruktúra elemeinek sérülékenysége.

Az áram-, gáz- (a település nincs bekötve), vízszolgáltatás nagy területet huzamosan érintő kimaradása komoly zavarokat okozhat. Ezek közül az elektromos ellátó rendszer meghibásodása a legveszélyesebb, mert maga után vonhatja több kommunális szolgáltatás megszűnését is. Korunk fejlett technikai világában kiemelt tényező a kommunikációs technológia, úgymint vezetékes és mobiltelefon hálózatok, rádióhálózatok, Internet szolgáltatások zavara részleges vagy teljes leállása.

A településen a következő sérülékeny infrastruktúrák találhatók:

- Vízhálózat hossza: 105.8 km
- Bekötő vezeték: 76.5 km
- Lekötések: 9170 db (ebből: 8708 db lakossági, 462 db közületi)
- Tűzcsapok (föld feletti/alatti): 185 db

- Közkifolyók: 68 db

Nukleáris és sugárbalesetek okozta veszélyeztetés

Hazai (PAKSI) atomerőmű balesete; szomszédos országok erőműveinek balesete; az országhatárhoz közel fekvő külföldi nukleáris létesítmények {JaslovskeBohunice-i Atomerőmű (Szlovákia); Mohovce-i Atomerőmű (Szlovákia); Krskoi Atomerőmű, (Szlovénia)} súlyos balesetet követően kialakuló kihullási zóna.A település nukleáris veszélyeztetése a paksi Atomerőmű Rt. üzemzavarából adódó reaktorbalesetből adódik. A jellemző szélirányokat és földrajzi távolságokat figyelembe véve azonban ez a veszélyfajta csak igen kis mértékben fenyegeti a települést.A település a paksi Atomerőmű ÉOS (Élelmiszer-fogyasztási Korlátozások Óvintézkedési Zóna) zónájába esik.

Műholdak, űrjárművek okozta veszélyeztetettség

Az űrjárművek és a műholdak az atmoszférában megsemmisülhetnek, így hamuvá égve, darabokra esve a földfelszínre hullhatnak. Ha egy atomreaktorral, vagy radioizotópos hőelektromos generátorral (RTG) felszerelt műhold visszatér radioaktív törmeléket, és így radiológiai kockázatot okozhat a konstrukciójától és a nukleáris energiaforrásától függően.

Terrorfenyegetettség

Az elmúlt évek eseményei azt mutatják, hogy az egész világon úrrá lett az erőszak, a terror, annak minden lehetséges eszköztárával. Értetendő ez a klasszikusnak nevezhető erőszakcselekményekre éppúgy, mint a biológiai, vegyi, nukleáristámadások potenciális veszélyeire, eseményeire. Ide sorolhatjuk a gazdasági- pénzügyi szférát érintő támadásokat, az Internet által „kínált" számos lehetőséget, a proliferációt. A világon új biztonságpolitikai időszámítás vette kezdetét 2001. szeptember 11. óta. Az európai biztonsági helyzet mindezeknek köszönhetően - 2003 végén, 2004 elején - drasztikus változáson ment keresztül. Európa is szembesült azzal a ténnyel, hogy a "bármikor, bárkire, bárhol lesújthat"- elv esetükben, több mint elmélet. A nemzetközi terrorizmus fejleményei nem vetítik előre merénylet elkövetésének veszélyét Magyarországon. Az elmúlt, viszonylag rövid időszak terrorcselekményei nyomán kialakuló fenyegetés trendje - vagyis, hogy jelentősen bővült a célkeresztbe fogott országok köre - ugyanakkor elkerülhetetlenné teszi a "szükséges óvatosság" elvének széleskörű alkalmazását. A városban nincs olyan mértékű politikai, gazdasági erő, amely ennek a veszélyeztetettségnek célpontjául szolgálhatna.

Légi járművek balesete

Jász-Nagykun-Szolnok megye légterében a Magyarország légiforgalmi térképen megjelenített légterek, légifolyosók helyezkednek el. A légifolyosók nemzetközi főirányokban jelentős forgalmat bonyolítanak. Az általuk érintett területek síkvidéki, lakott területek. A megye illetékességi területén igen nagy számban találhatunk mezőgazdasági légi szolgáltatás céljából igénybe vehető fel- és leszállóhelyet. Törökszentmiklós településen kijelölt felszálló és leszálló pálya a település északi részén jelölhető/alakítható ki. Ezen feladatra jellemező, hogy a szolgáltatást végző a repülést megelőzően szemrevételezi a területet és tevékenysége megkezdése előtt jelentési kötelezettségének eleget téve megkezdi az adott repülési feladatát. Általában rét, legelő, füves síkság a leginkább igénybevett terület. E szolgáltatással alapvetően mezőgazdasági igényt elégítenek ki előre nem tervezhető repülési útvonalon. A tevékenységet a 267/2011. (XII. 13.) Kormányrendelet szabályozza.

SWOT-elemzés

Erősségek	Gyengeségek
A közművesítés szintje magas	A népességfogyás üteme gyorsul
Megújuló energiaforrások alkalmazása, ezáltal hőtermelés, áramtermelés, napenergia felhasználás	A köznevelési intézmények kapacitásuk határán működnek
Természeti adottságok: termálvíz, kedvező minőségű termőföldek	A mezőgazdasági őstermelés hiánya
	Csapadékvíz elvezető rendszer elvezető képességének problémája
	Belvíz elvezetés megoldatlansága, ebből adódó belvízkárok okozása
	Vízvisszatartás hiánya (víztározók, természetes tavak létesítése stb.)
	Megújuló energia források alkalmazásának hiánya lakosság körében - ok: köztudat informálatlansága
	Véderdők hiánya
	Rekultivált hulladéklerakó monitoring kútjainak helyreállítása
	Korszerű hulladékgazdálkodási technológia kialakításának hiánya
	Oktatás hiánya, lemaradt szemlélet, viselkedési kultúra hulladékgazdálkodás, természetvédelem, környezettel való harmonikus együttélés terén
	Beruházások, építkezések nyomon követése alacsony, a kikerülő építési bontási hulladék lekövetése szinte lehetetlen
	Helyi önkormányzati rendeletek nem konzekvens alkalmazása, s végül a szankció elmaradása

Lehetőségek	Veszélyek
Strandfürdő helyi-térségi igényeknek megfelelő bővítése, gyógyászati hasznosítás feltételeinek kiépítése növekvő városi bevételt és foglalkoztatás-bővülést eredményezhet	A Város központi részében található TM Öntöde gyártási technológiája során kibocsájtott légszennyezés
Napelemes rendszerek kiépítési lehetőségeinek vizsgálata	A nagytáblás szántóföldi gazdálkodás és a kedvezőtlen birtokszerkezet hosszú távú fennállása tartósan rontja a helyi jövedelmi viszonyokat és csökkenti a biodiverzitást, kunhalmok további pusztulását eredményezi
Zöld felületek növelése települési szinten (építészeti megoldások során való alkalmazása)	Ha az M4-es autóút megépítéséig nem készül el a déli elkerülő út, tovább növekedik a városon átmenő forgalom
Mobil meteorológiai állomás kialakítása (helyi gazdák számára adatszolgáltatás), légszennyezettség mérése is cél többek között	Tiszapüspökiben megépülő Tisza Tk. gabona feldolgozó üzem termelése során kibocsájtott szennyezőanyagok (búz, por stb.) diffúz hatása, valamint a beszállításból eredő áruszállítás Törökszentmiklóson áthaladó forgalmat növeli
Zöldfelület-gazdálkodási terv kidolgozása	Helytelen hulladékgazdálkodási kultúra miatt bekövetkező nagyfokú szennyezett területek
Hulladékgazdálkodási-terv kidolgozása	Nem engedélyezett települési vízkivételek (fúrt kút stb.) talajvíz szennyezésével, elapasztásával járhat
Levegőminőség-védelmi terv kidolgozása	
A városi termékek hozzáadott-érték növelése érdekében élelmiszer-feldolgozási kapacitások épülhetnének ki	
Felszíni vízkészleteink védelme (tavak rekultivációja, felszíni vízfolyások parti zonációjának kiépítése)	
Felszín alatti vízkészletek védelme (engedély nélküli kutak felmérése, szankcionálása, helyes agrárgazdálkodás kialakítása)	
VGT II. iránymutatásainak alkalmazása	
Öko- tájturizmus fejlesztése	
Szemléletformáló oktatások bevezetése, iskolák, tanintézmények bevonása	

Célkitűzések

A Környezetvédelmi Program hosszú távú célkitűzése, hogy hozzájáruljon Törökszentmiklóson a fenntartható fejlődés környezeti feltételeinek biztosításához. Az alábbiakban megjelölt stratégiai területeket és célokat egymással összhangban, harmonizálva kell alkalmazni az átfedések elkerülése miatt. A stratégiai területeken elérendő célokat nem általános jellegű feladatok megfogalmazásával, hanem a ténylegesen felmerülő környezeti problémákra megoldást nyújtó lehetőségek tárházával szükséges megjelölni.

Levegőtisztaság-védelem

- Törökszentmiklós levegőminőségének feltérképezése;
- A közlekedési eredetű légszennyezés csökkentése, erre irányuló kampányok szervezésével. pl. Autómentes nap, stb.;
- Nem motorizált és közösségi közlekedés támogatása;
- A levegő-tisztaság védelem érdekében fasor védősáv kialakítása;
- Folyamatos oktatás, szemléletformálás;
- Az ipartelepek és telephelyek szennyező anyag kibocsátásának határérték alá csökkentése;
- Jelentős egészségügyi kockázatot jelentő lakossági egyedi fűtési berendezésekben és nyílt téren elégetett műanyag, gumi és egyéb hulladékokból felszabaduló toxikus és rákkeltő anyagok káros hatásainak lakosság számára történő megismertetése.
- Fűtés korszerűsítés, hőszigetelés;
- Illegális hulladéklerakások felszámolása.

Zajvédelem

- Stratégiai zajtérkép elkészítése, valamint mindenki számára történő hozzáférhetőség biztosítása;
- Szükség esetén rendszeres zajmérési ellenőrzések eszközlése;
- Városon áthaladó gépjárműforgalom csökkentése, közlekedésszervezés.

Környezet és egészség

- Lakosság részére évente kettő ingyenes egészségügyi nap megtartása;
- Folyamatos oktatás a környezeti terhelésekből származó népbetegségek kialakulásának okáról és gyógymódokról;

Zöldfelület-védelem

- Települési meglévő zöldfelületek felújítása, funkciók kibővítése, fenntarthatóságának biztosítása, zöldterületekhez kapcsolódó infrastruktúra fejlesztések (járdaépítés, stb.);
- Alulhasznosított parkok rehabilitációja;
- Helyi szabályozások szigorítása;
- Zöld gyűrű megtervezése a város körül;
- Lakosság bevonása a zöldfelület kialakításánál, növelésénél;
- Zöldfelület-gazdálkodással kapcsolatos oktatások megtartása;
- Digitális zöldfelület kataszter elkészítése;
- Új zöldfelületek létesítése;
- Település szépítési programok lebonyolítása;

- Erdőterületek fejlesztése;
- Meglévő zöldfelületeken lévő sportolási lehetőségek javítása;
- Zöldfelületek biztonságos megközelíthetőségének javítása.

Természet és tájvédelem

- Tanösvények kialakítása;
- Lehetséges természetvédelmi területek feltérképezése;
- Nevelő, oktatási célú túrák és előadások tartása (HNPI)[7];
- Nem kívánatos beépítéstől való megóvás, beépítések korlátozása látvány szempontjából fontos területeken;
- Új fejlesztések tájba illesztése;
- Tájrehabilitációs és tájképvédelmi tervek készítése;
- Meglévő védett természeti területek megőrzése, állapotának javítása;
- Inváziós növény és állatfajok terjedésének megelőzése, visszaszorítása;
- Gazdaság és a természetvédelmi érdekek összehangolása.

Talajok védelme

- Nitrát érzékeny területek feltérképezése;
- A helyes agrokultúra kialakításának céljából oktatási és szakmai fórumok szervezése;
- Jó mezőgazdasági gyakorlat alkalmazásának ösztönzése;
- Illegális hulladéklerakások felszámolása;

Vízvédelem

- Felszín alatti vizek védelme érdekében az illegálisan fúrt kutak feltérképezése;
- Meglévő felszíni tavak rekultivációja, eredeti víztároló funkció visszaállítása;
- Felszíni vizek, vízfolyások medrének karbantartása;
- Szemléletformáló oktatások megtartása, a lakosság széleskörű bevonása;
- Vízfogyasztás mérséklése;
- Lehulló csapadékvíz gyűjtése és felhasználása;
- Csapadékvíz elvezető rendszerek felülvizsgálata; új csatornarendszerek kialakítása, a meglévő csatornarendszerek karbantartása;
- Komplex vízgazdálkodási és vízbázis védelemi koncepció kidolgozása;
- Vizekbe kerülő szennyeződések mennyiségének rendszeres ellenőrzése;
- Kármentesítések lefolytatása, monitoring kutak vizsgálata;
- Illegális hulladéklerakások felszámolása.

Hulladékgazdálkodás

- Szelektív hulladékgyűjtés fontosságának ismertetése;
- Illegális hulladéklerakók felszámolása;
- Kis mennyiségű (1 m3 alatti) építési-bontási hulladékok díjmentes leadásának lehetősége;
- Lomtalanítási szolgáltatás terjesztése, népszerűsítése;
- Szemléletformáló oktatások szervezése;
- „Koller-féle" telephely felszámolása, átköltöztetése;
- Volt városi hulladéklerakó telephely folyamatos utógondozása;

Környezeti kármentesítés és kármegelőzés, katasztrófavédelem, környezetbiztonság

- Törökszentmiklós területén folyó kármentesítés lefolytatása;
- A város védekezőképességének javítása;

[7] Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság (4024 Debrecen, Sumen u. 2.)

- Kárelhárítási tervek elkészítése;
- Parlagfű és egyéb allergizáló növények visszaszorítása;
- Lakossági felvilágosító munka;
- Egészségügyi ellátás fejlesztése;

Energiagazdálkodás

- Középületek, közintézmények energiatakarékos üzemeltetése, energia megtakarítás;
- Közvilágítás korszerűsítése;
- Megújuló energiaforrások részarányának növelése;
- Klímavédelmi szempontok érvényesítése;
- Helyi energiaforrások felhasználása

Környezettudatos szemléletformálás és gondolkodásmód erősítése

- Környezettudatosság erősítése, ösztönzése oktatások és szemléletformáló előadásokon keresztül;
- Oktatási intézményekkel történő szoros kapcsolattartás;
- Egyedi településkarakterek és városszerkezet megőrzése;
- Minőségi lakókörnyezet biztosítása;
- Információs rendszer fejlesztése;

A célkitűzések megvalósításának lehetséges útjai

A várost érintő különböző ágazati célokat, beavatkozásokat, fejlesztéseket a Környezetvédelmi Programban megfogalmazott célokkal kell összehangolni, valamint törekedni kell azok megvalósulására. Elsődlegesen az önkormányzat feladata, hogy anyagi és szervezeti keretével, valamint eszközrendszerével biztosítsa a Környezetvédelmi Programban megfogalmazott intézkedések teljesítését. Az intézkedések teljesítését a megfelelő jogszabályi háttér, a helyi rendeletek megalkotása, illetve módosítása, valamint a lakosság szemléletformálása is elősegíti.

Az ellenőrzés, értékelés lehetséges eszközei a következők:

- Monitoring tevékenység (mérések eredményei, stb.);
- Egyéb környezeti mutatók változásának nyomon követése (kerékpárutak hossza, vízfogyasztás mértéke, illegális hulladéklerakók száma, stb.);
- Település környezeti állapotáról éves beszámoló készítése.

A javasolt intézkedések végrehajtásához szükséges anyagi eszközök és emberi erőforrások „előteremtésének" lehetőségei:

- Önkormányzati költségvetési forrás;
- Helyi környezetvédelmi alap;
- Pályázati források (állami, uniós, stb.);
- Civil szervezetek, tanulók kezdeményező, kutató és támogató munkája.

Levegőminőség javítása

A városban tapasztalható ipari termelés csökkenésével, jelentősen mérséklődött az üzemek légszennyező anyagkibocsájtása is. A telepek a legkülönfélébb tevékenységet (folyamatosan vagy csak időszakosan/szakaszosan) végzik, ezáltal minden telepnek más és más a kibocsátásra kerülő szennyezőanyag összetétele/koncentrációja, valamint annak mennyisége. Törekedni kell

az újonnan létesíteni kívánt légszennyező vállalkozások, illetve légszennyező tevékenységek esetén azoknak a város külterületi részére való telepítése. A jövőben betelepülni kívánó, jelentősebb ipari cégek esetében fontos kritérium kell, hogy legyen a tervezett tevékenységük környezeti terhelésének vizsgálata, környezeti hatásvizsgálat elrendelése, s szakmai partnerek bevonása már a tervezéskor is. Mobil meteorológiai mérőállomás üzemeltetésével megfelelő adatok nyerhetők többek között a külső hőmérsékletről és páratartalomról, a nyomásról, a harmatpontról, a szélirányról, a csapadékintenzitásról, valamint a levegő szállópor és szennyező anyag tartalmáról. Amennyiben szükséges helyi szintű klímavédelmi stratégia elkészítését kell forszírozni. A városi levegőszennyezés csökkentésének egyik fontos eszköze lehet a személygépkocsi forgalom csökkentése, amely az igény csökkentésével, a környezetbarát közlekedési módok ösztönzésével érhető el. A kerékpárút hálózat továbbfejlesztése (körülmények javítása a biztonságos közlekedés érdekében) mellett a kerékpár használatának elterjedését szükséges elősegíteni a köztudatban.
Nagy hangsúlyt kell fektetni a szemléletformáló oktatások megszervezésére, lehetőség szerint a lakosság minden korosztályára kihatóan kell az oktatási anyagot összeállítani. A lakosság figyelmét fel kell hívni a veszélyes hulladékok égetésének káros hatásaira, szükséges tájékoztatni őket, hogy hol adhatók le ezek a hulladékok. Célszerű veszélyeshulladék-gyűjtő akciónap megszervezése is.

Biológiai allergének

A legtöbb tünetet kiváltó allergén növény a parlagfű. A globális éghajlatváltozás hatására egyre több allergén növény megjelenésére lehet számítani. A jogszabályi előírások, az ellenőrzések, szankcionálások hatására csökkent a parlagfűvel fertőzött területek aránya. Fontos, hogy a gyepesítés helyi aratásból, helyi magszedésből történjen, legalább részlegesen. Az allergén gyomokkal érintett területek számát csökkenteni kell többszöri kaszálással, valamint a területek tulajdonosait figyelmeztetni kell a kötelezettségeikre, ellenkező esetben szigorú bírságok kiszabása indokolt.

Megvalósítandó intézkedések	Forrás	Felelősök	Partnerek	Megvalósítás időpontja
Törökszentmiklós légszennyező pontforrásainak azonosítása, térkép elkészítése, adatbank létrehozása az éves kibocsájtások tükrében		Törökszentmiklós Városi Önkormányzat	JNSZMKH [8]Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főosztály	2016. év
Települési szinten az összes káros kibocsájtó felmérése, előzetes vizsgálatok elvégzése				
A nyílttéri égetések ellenőrzése lakossági bejelentésekre		Törökszentmiklós Városi Önkormányzat		2016. évtől folyamatos
Szemléletformáló előadások tartása a nyílttéri (hulladék) égetés káros hatásaira, valamint a levegőszennyezés csökkentési módokra, lehetőségekre vonatkozóan		Törökszentmiklós Városi Önkormányzat		2016. évtől folyamatos
Oktatási program kidolgozása a biológiai allergének kaszálásának fontosságáról, valamint az allergiás tüneteket		Törökszentmiklós Városi Önkormányzat		2016. évtől folyamatos

[8] Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főosztály (5000 Szolnok, Boldog Sándor István krt. 4.)

kiváltó növények ismertetéséről	
Kerékpáros közlekedés ösztönzése, köztudatban való erősítése	Törökszentmiklós Városi Önkormányzat
Pollen koncentráció figyelemmel kísérése, lakosság folyamatos tájékoztatása	Törökszentmiklós Városi Önkormányzat
Klímavédelmi stratégia kidolgozása helyi szinten (térségi összefogásban)	Törökszentmiklós Városi Önkormányzat

Zajterhelés csökkentése

A zajvédelem feladata az élő környezet, kiemelten az embert zavaró hanghatások megszüntetése, vagy ha ez nem lehetséges, a zajterhelés elfogadható szintre csökkentése. Ez alapvetően egészségügyi és műszaki kérdéseket vet fel.
A zajvédelem egészségügyi problémakörébe tartozik a zaj emberi szervezetre kifejtett hatásának feltárása. Olyan mennyiségek meghatározása, amellyel a zaj emberi szervezetre kifejtett károsító hatásának nagysága kifejezhető, ill. ezekre vonatkozó határértékek megállapítása az emberi egészség megóvása érdekében. Műszaki feladat olyan technológiai- és termékfejlesztések elvégzése, ill. beépítési tervek elkészítése, amelyekkel a határérték feletti zajterhelések elkerülhetőek. Műszaki kérdés a zajvédelemben a konkrét esetre vonatkozó zajterhelési értékek mérése, és amennyiben szükséges, a zajterhelést csökkentő beavatkozások tervezése, létesítése és működtetése. A környezetünkben kialakuló zajviszonyokat számos tényező határozza meg, de elsősorban a zajforrás típusa és működési körülményei.

A környezeti zajforrásokat az alábbi főbb csoportokra oszthatjuk:

Ipari (üzemi) zajforrások

Üzemi zajforrásnak tekintjük az ipari termelő és szolgáltató üzemeket, beleértve a területükön mozgó járműveket, az épületek rendeltetésszerű használatát biztosító gépi berendezéseket (pl. kereskedelmi és lakossági szellőző-és klímaberendezések, transzformátorok stb.) A jelenlegi jogszabályi előírásoknak megfelelően ebbe a csoportba tartoznak az ún. „szabadidős" zajforrások (kulturális-, szórakoztató-, vendéglátó-, sportlétesítmény, -berendezés, -tevékenység) is.

Közlekedési eredetű zajforrás

A vízi és légi útvonalon, közúton, közlekedési területen mozgó gépjármű, várakozó-(parkoló-) helyen, vasútvonalon, pályaudvaron, egyéb fel/leszállóhelyen, kikötőben (együtt: közlekedési létesítményben) történő, a közlekedéssel közvetlenül összefüggő járműmozgás, járműműködtetés.

A zajvédelem tekintetében tett célzott intézkedések csak akkor jelenthetnek megoldást, amennyiben a zajforrásokról, valamint a zajterheléssel érintettek körével kapcsolatban megfelelő ismeretanyag áll az Önkormányzat rendelkezésre. A zajtérkép elkészítését megelőzően állapotfelmérést szükséges elvégezni, amely alapján beazonosíthatok a város területén

megtalálható különböző számú és méretű zajforrás-csoportok. A közlekedési eredetű zaj- és rezgésforrás a forgalom átszervezésével, úthibák kijavításával, elkerülő útvonalak kiépítésével csökkenthető. A belterületi utakon a sebesség-korlátozások és fokozott ellenőrzése, a nehézgépjármű forgalom bizonyos útvonalakra való koncentrálása javíthat a zajkibocsájtás tekintetében. A zaj- és rezgésártalomról lakossági fórum keretében tájékoztatást nyújthat az Önkormányzat, hogy milyen építéstechnikai megoldásokkal javítható a forgalmas utak mentén élők helyzete. Ezzel egyidejűleg a városban lehetőség szerint növelni kell azon zöldfelületek, mint puffer zóna arányát is, amely a zajforrás és légszennyezés csökkentésében, felfogásában segít.

Megvalósítandó intézkedések	Forrás	Felelősök	Partnerek	Megvalósítás időpontja
Törökszentmiklós zajvédelmi térkép elkészítése		Törökszentmiklós Városi Önkormányzat		2016. év
Zajvédelemmel kapcsolatos intézkedési terv kidolgozása-összhangban a zöldfelület-gazdálkodással		Törökszentmiklós Városi Önkormányzat		2016. évtől folyamatos
Éves szinten hatósági zajszint felmérés bel- és külterületi település részeken		Törökszentmiklós Városi Önkormányzat		2016. évtől folyamatos
A gépjárműves közlekedési igény csökkentése szemléletformáló kampányok eszközeivel		Törökszentmiklós Városi Önkormányzat		2016. évtől folyamatos

Környezet és egészség

Az egyének és a társadalom értékrendjében kiemelt szerephez jut az egészségmegőrzés. A halandósági kockázati tényezők között kiemelt fontosságúak a környezeti ártalmak.
A környezet tisztasága az emberi egészség és jólét szempontjából alapvető fontossággal bír. Különösen fontos városi szinten az elővigyázatosság elvének alkalmazása, hiszen a legismertebb egészségügyi hatások a környezeti légszennyezéshez, az egyre súlyosbodó zajhatáshoz, a rossz vízminőséghez, valamint az elégtelen higiéniai feltételekhez köthetők. Az emberi egészségre hatással lehet a klímaváltozás, a biodiverzitás csökkenése, valamint a talajminőség romlása is.
Az Egészségügyi Világszervezet (WHO) szerinti megfogalmazásban a "környezetegészség" meghatározása magában foglalja "mind a vegyi anyagok, sugárzások és néhány biológiai tényező közvetlen egészségre gyakorolt hatásának következményeit és a tágabb fizikai, pszichológiai, szociális és esztétikai környezetet, beleértve a lakás-, városfejlesztési, terület- és talajhasználati, közlekedési körülményeket" is.

Megvalósítandó intézkedések	Forrás	Felelősök	Partnerek	Megvalósítás időpontja
Éves szinten két ingyenes szűrési nap biztosítása a lakosság számára		Törökszentmiklós Városi Önkormányzat		2016. év
Az embereket érintő népbetegségek kialakulásának okairól oktatási anyag kidolgozása		Törökszentmiklós Városi Önkormányzat		2016. évtől folyamatos
Gyógymódok, egészséges környezet kialakításának lehetőségei, azok ismertetése		Törökszentmiklós Városi Önkormányzat		2016. évtől folyamatos

Zöldfelületek védelme

A település dinamikus kölcsönhatásban van a természeti környezettel. A kapcsolat egyik legfontosabb eleme egy jól működő, biológiailag aktív zöldfelületi rendszer. A település zöldfelületi rendszerének funkciója -területe, szerkezete és minősége függvényében - sokrétű. Kedvezően befolyásolja a helyi klímát, védelmet biztosít egyes kedvezőtlen környezeti hatásokkal szemben, összekapcsolja, vagy elválasztja a település különböző rendeltetésű területeit, alkalmas rekreációra, a település esztétikai megjelenését alapvetően meghatározza. A meglévő éghajlati viszonyok között a művi és természeti környezet arányánál, a zöldterületek aránya célszerűen 55-60 % körül kellene, hogy mozogjon. Az egységes zöldfelületi rendszer hiányos, a zöldfolyosók egyre keskenyebbek, sok helyen mozaikossá váltak. Nő a művi területek aránya, a véderdők aránya csökken. A közvetlen lakókörnyezetben az utcák fásítása bír nagyobb zöldfelületi jelentőséggel. A zöldfelületi rendszer fontos tényezője a talaj, ez a beépítések során elveszti funkcióját, ezért fontos az olyan építési tevékenységek ösztönzése, amelyek a talaj minél több funkciójának a megőrzését szolgálják.

Megvalósítandó intézkedések	Forrás	Felelősök	Partnerek	Megvalósítás időpontja
Egységes zöldfelületi rendszer megtervezése, térképes ábrázolása		Törökszentmiklós Városi Önkormányzat		2016. évtől folyamatos
A város meglévő zöldfelületi rendszerének helyreállítása (lsd. Galambos- és Bicskás-tó rekultivációja, továbbá ligeterdők ápolása, újra telepítése, parkosítási feladatok ellátása)		Törökszentmiklós Városi Önkormányzat	Törökszentmiklósi Kommunális Szolgáltató Kft., Törökszentmiklós Városi Önkormányzat	2016-2018.
Zöldgyűrű kialakítása a város körül (elsődleges a tervezés, térkép elkészítése, beavatkozások megtervezése)		Törökszentmiklós Városi Önkormányzat		2016. évtől folyamatos
Zöldfelületek növelése (ligeterdők kialakítása, társadalom bevonása - a telepítés és fenntartás időszakára is)		Törökszentmiklós Városi Önkormányzat		2016. évtől folyamatos
Szemléletformáló programok, oktatás megtartása a zöldfelület-gazdálkodással kapcsolatban, tanulók részére pályázati lehetőség biztosítása zöldfelület tervezésre vonatkozóan		Törökszentmiklós Városi Önkormányzat		2016. évtől folyamatos

Természet- és tájvédelem

A természetvédelem célja a bioszféra állapotának, működőképességének, biodiverzitásának (biológiai sokféleségének), valamint ezzel összefüggésben az élőhelyeknek és a természeti tájnak a megőrzése, károsodásainak megelőzése, mérséklése vagy elhárítása. A társadalom folyamatosan növekvő terület-, energia- és erőforrásigénye következtében, a természeti környezet egyre nagyobb terhelésnek van kitéve. A legfőbb veszélyeztető tényező az élőhelyek

csökkenése, felaprózódása, pusztulása, a nem megfelelő földhasználatból adódó túlhasznosítás, az éghajlatváltozás miatti özönfajok megjelenése. Természetvédelmi örökségünk megőrzése érdekében, a természetvédelmi szempontokat nem csupán a védelem alatt álló területeken, hanem minden más területen és tevékenységben is érvényesíteni kell.
A Madárvédelmi Irányelv 1979. április 2-án került elfogadásra, a vadon élő madarak védelméről szóló 79/409/EGK irányelv, amely természetvédelmi tárgyú közösségi szabályozásnak való megfelelést Magyarországon az 1996. évi LIII. törvény biztosítja. Törökszentmiklóson kiemelt szerepet kell, hogy kapjanak az évről-évre visszatérő Fehér gólya, valamint a Fekete gólya egyedek. Az elmúlt időszak egyedpusztulásait, mint intő jeleket szükséges felfogni, tehát a közeljövőben élőhelyeik biztosítása és biztonságának megtartása érdekében az elvégzendő feladatok végrehajtását kell előtérbe helyezni.

A természeti táj és értékek védelme

1992. május 21-én elfogadta a Tanács a 92/43/EGK irányelvet, a természetes élőhelyek, valamint a vadon élő állatok és növények védelméről. Ez az irányelv hozta létre a NATURA 2000 programot, ami nem más mint "a különleges természet-megőrzési területek egységes európai ökológiai hálózata". Az irányelv – már a címéből is láthatóan – kettős természetű, egyrészt a fajok, másrészt az élőhelyeik (területek) védelmére épít.
A Natura 2000 területeken folytatott tevékenységek előírásoknak megfelelő módon történő végzéséről gondoskodni szükséges. A természet védelme nem csupán a védett természeti területekre, hanem a nem védett területekre, a táj egészére ki kell, hogy terjedjen. Az érzékeny természeti területek (ÉTT) olyan extenzív művelés alatt álló területek, amelyek a természetkímélő gazdálkodási módok megőrzését, fenntartását, ezáltal az élőhelyek megőrzését, a biológiai sokféleség fenntartását, a tájképi értékek védelmét szolgálják.

Megvalósítandó intézkedések	Forrás	Felelősök	Partnerek	Megvalósítás időpontja
Védett területek azonosítása, térkép létrehozása		Törökszentmiklós Városi Önkormányzat		2016-2017.
Oktatási anyag kidolgozása, természetvédelmi területeken történő túrák megtartása		Törökszentmiklós Városi Önkormányzat		2016. folyamatos
Adott területen korábban létező, a kultúrtájat színesítő őshonos fajokból álló élőhelytípus kialakítása		Törökszentmiklós Városi Önkormányzat (ahol az adott ingatlan tulajdonosa)		
A tájidegen dendroflóra következetes eltávolítása az erdőgazdálkodási tevékenység során a természetszerű erdőtársulások felújítási lehetőségeinek javítása érdekében		Törökszentmiklós Városi Önkormányzat (ahol bejegyzett erdőgazdálkodó vagy tulajdonos)		
A természetes és természetközeli vizes élőhelyek rendszerének fenntartása		Törökszentmiklós Városi Önkormányzat (ahol az adott ingatlan tulajdonosa)		
Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatósággal való együttműködés		Törökszentmiklós Városi Önkormányzat		2016. folyamatos
Rétek, legelők rendszeres kaszálása, illetve legeltetése a beerdősülés és gyomosodás megakadályozása érdekében		Törökszentmiklós Városi Önkormányzat (ahol az adott ingatlan tulajdonosa)		

Talajok védelme és fenntartható használata

Fenntartható -terület és földhasználat

A gazdasági-társadalmi tevékenységek megvalósulása különböző mértékű földhasználattal jár együtt. A különböző területhasználati módok különböző környezeti elemeket vesznek igénybe, azokat eltérő módon hasznosítják, illetve terhelik meg. Az elmúlt években a területhasználat alakulását a művelés alól kivett területek arányának a növekedése jellemezte. A földhasználat során gondot okoz a hagyományos értékőrző gazdálkodási módszerek háttérbe szorulása, fokozatos eltűnése.

Talajok védelme és fenntartható használata

A talaj egy feltételesen megújuló természeti erőforrás, melynek megóvása, termékenységének fenntartása mindenki érdeke. A talajok degradációjának folyamatát a gazdasági - és társadalmi tényezők nagymértékben előmozdították (területfoglalás, mezőgazdaság). Törökszentmiklós külterületén jelentős terület kerül belvíz alá a csapadékosabb időszakokban, ezáltal kedvezőtlen talajkémiai, és biológiai folyamatokat okozva. A föld felszínén vagy a földben olyan tevékenységek folytathatók, ott csak olyan anyagok helyezhetők el, amelyek a föld minőségét és folyamatait, a környezeti elemeket nem szennyezik, károsítják. Beruházás megkezdése előtt gondoskodni kell a termőréteg megfelelő letermeléséről és termőtalajként felhasználásáról. A kivitelezés és üzemeltetés során biztosítani kell, hogy a környezeti hatások az érintett termőföld minőségében kárt ne okozzanak. A talajvédelmet szolgáló létesítmények szakszerű üzemeltetését és fenntartását, illetőleg a vízerózió elleni védelmet nyújtó terepalakulatok megőrzését biztosítani kell. Az ökológiai gazdálkodást hátráltatja, hogy a termékek jelentős része - a magas termelői ár következtében - külföldön kerül értékesítésre. Problémát jelent a környezettudatos gazdálkodás hiánya, a sokszor szakszerűtlen agrotechnika. Az intenzív gazdálkodás mellett gondot okoz a területek művelésének elhagyása is, ami a biodiverzitás csökkenését, és környezet-egészségügyi problémákat is okoz (pl: parlagfű).

A termőföldek hasznosítására, a földvédelemre a földminősítésre és talajvédelemre vonatkozó jelenleg hatályos rendelkezéseket a termőföld védelméről szóló 2007. évi CXXIX. számú törvény (továbbiakban Tfvt.) állapítja meg. A törvény hatálya kiterjed a termőföldre valamint – ha e törvény másként nem rendelkezik – a termőföldnek nem minősülő ingatlanokra. A Tfvt. értelmében ingatlanügyi hatósági engedéllyel lehet termőföldet más célra hasznosítani. Az engedély hiánya esetén más hatóságok által kiadott engedélyek nem mentesítik az igénybevevőt a törvényben foglalt jogkövetkezmények alól.

Termőföldet más célra csak kivételesen- elsősorban a gyengébb minőségű termőföld igénybe vételével - lehet felhasználni. Az átlagosnál jobb minőségű termőföldet (átlagos minőségű termőföld, a település azonos művelési ágú termőföldjeinek egy hektárra vetített aranykorona értékeinek átlaga) más célra hasznosítani csak időlegesen, illetőleg helyhez kötött igénybevétel céljával lehet.

Megvalósítandó intézkedések	Források	Felelősök	Partnerek	Megvalósítás időpontja
A helyes agrokultúra kialakításáért oktatási, szakmai fórumok szervezése		Törökszentmiklós Városi Önkormányzat		2016-2020-ig

A jó mezőgazdasági gyakorlat alkalmazásának ösztönzése	Törökszentmiklós Városi Önkormányzat	2016. folyamatos
Vízvisszatartás megvalósítása útján száraz időszakokban az öntözés biztosítása	Törökszentmiklós Városi Önkormányzat	

Vizeink védelme

A Program egyik fő feladata az ivóvízben található egészségre ártalmas anyagok csökkentését szolgáló intézkedések meghatározása. A közműves ellátottság megoldott, további feladatot elsősorban a minőségi problémák kiküszöbölése jelent. A területen keletkező szennyvíz elvezetése csak csatornázottan, vagy a csatorna kiépítéséig zárt szennyvíztárolóból szippantással történhet. A zárt szennyvízgyűjtőkben összegyűlő szennyvizek csak engedéllyel rendelkező szennyvíztisztító-leürítő telepre szállíthatók. A használt víznek a vizekbe történő visszavezetését, valamint a vizek átvezetését úgy kell végezni, hogy a vízadó és -befogadó közeg készleteit, minőségét és élővilágát kedvezőtlenül ne változtassa meg, természetes tisztulását ne veszélyeztesse. A területen működő technológiák következtében szennyeződő csapadékvíz megfelelő tisztítás után vezethető be a csapadékvíz befogadóba. Csapadékvíz-csatornába, csapadékvíz elvezető árokba szennyvizet, vagy állattartás hulladékait tartalmazó vizet még tisztítottan sem szabad bevezetni. A rétegvízkészlet utánpótlása és a természetes vízháztartás fennmaradása érdekében a csapadékvíz elvezető árkoknál kerülni kell a zárt burkolatok alkalmazását.

A települési csapadékvíz gazdálkodás, illetve az azt szolgáló műszaki megoldások a városi vízgyűjtőterület hidrológiai viszonyaiban olyan változások elérését szolgálják, amelyekkel részlegesen visszafordíthatjuk a kedvezőtlen folyamatot, közelebb kerülhetünk a természetes állapotra jellemző helyzethez. Ezzel, egyéb kedvező hatások mellett a városi kisvízfolyások vízminőségének javulását, a jó ökológiai állapot elérését is szolgáljuk.

A Kvassay Jenő Tervvel, valamint a Vízgyűjtő-gazdálkodási Tervvel összhangban szükséges a jelenlegi Környezetvédelmi Programot felülvizsgálni.

Megvalósítandó intézkedések	Források	Felelősök	Partnerek	Megvalósítás időpontja
Vízvisszatartás megvalósítása csapadék- és belvíztározók létrehozásával	Pályázati forrásból	Törökszentmiklós Városi Önkormányzat		2016-2020-ig
Felszín alatti vízkivételek korlátozása a vizek mennyiségi állapotának javítása érdekében	Hatósági ellenőrzés során az illegális fúrt kutak ellenőrzése	Törökszentmiklós Városi Önkormányzat		2016. folyamatos
Csónakázó-tó mellet szűrőmező kialakítása		Törökszentmiklós Városi Önkormányzat		
Galambos- és Bicskás-tó rekultivációja (mederkotrás és a part növényi zonációjának visszaállítása, belvíz- és csapadékvíz elvezető rendszerrel való összekötés a vízpótlás és vízvisszatartás megvalósítása érdekében)	Pályázati forrás és saját erő hozzáadásával	Törökszentmiklós Városi Önkormányzat		2016-2020.
Vizeink védelme érdekében oktatási program kidolgozása (ingatlanokon csapadékvíz visszatartásának lehetőségei, felszíni-és felszín alatti vizeink		Törökszentmiklós Városi Önkormányzat		2016. évtől folyamatos

védelmének fontossága)	
Települési csapadékvíz-gazdálkodás megtervezése	Törökszentmiklós Városi Önkormányzat

Hulladékgazdálkodás (helyi szinten való fejlesztése)

A hulladékgazdálkodás feladata, hogy hozzájáruljon a természeti erőforrások felhasználásának a csökkentéséhez, felhasználásuk hatékonyságának a növeléséhez, a fenntartható gazdálkodáshoz. A települési hulladékgazdálkodás kereteit, a hat évre szóló, Helyi Hulladékgazdálkodási Terv tartalmazza. Stratégiai célkitűzés a keletkező hulladékmennyiség növekedésének a megakadályozása megelőző intézkedésekkel, valamint a képződő hulladékok minél nagyobb arányú újrahasznosítása, a lerakásra kerülő hulladék minimalizálása.

Megvalósítandó intézkedések	Források	Felelősök	Partnerek	Megvalósítás időpontja
Új telephely létrehozása (építési-bontási törmelék hasznosítása, növényi zöldhulladék átvétele kertészeti hasznosítása)	Pályázati forrás és saját erő	Törökszentmiklós Városi Önkormányzat		2016-2017. év
Koller-féle telephely végleges felszámolása (kertészet és mintakertészet kialakítása)	Közösségi együttműködés	Törökszentmiklós Városi Önkormányzat		2016-2017. év
Oktatások szervezése a hulladék csökkentésére, szelektív hulladékgyűjtés lehetőségeire vonatkozóan, szemléletformáló előadások megtartása		Törökszentmiklós Városi Önkormányzat		2016. évtől folyamatosan

Környezeti kármentesítés és kármegelőzés

A környezetbiztonságot elsődlegesen a megelőzés elvének érvényesítése garantálja. A természeti katasztrófák jellemzője, hogy általában váratlanul keletkeznek, bizonyos esetben rendkívül pusztító hatásúak, a lakosság széles rétegét érintik, többirányú hatásuk miatt összetett jellegűek. Az emberi tevékenységből adódó környezeti veszélyhelyzetek túlnyomórészt baleseti szennyezéssel következtében alakulnak ki, azonban a veszélyes anyagok életciklusának bármely fázisa magában hordozza a súlyos ipari balesetek, rendkívüli események kockázatát. Fontos, hogy az Önkormányzat közigazgatási területén belül a földtani közegben (talajban) és a felszín alatti vizekben hátramaradt, akkumulálódott szennyeződések felderítése, a felszín alatti vizek, a földtani közeg veszélyeztetésének, szennyezettségének, károsodásának megismerése feltérképezése folyamatos legyen. Továbbiakban a veszélyeztetett területeken a szennyezettség kockázatának csökkentése és a szennyezett területeken a szennyezettség csökkentésnek vagy megszüntetésének elősegítését kell célul kitűzni.

Megvalósítandó intézkedések	Forrás	Felelősök	Partnerek	Megvalósítás időpontja
Törökszentmiklós város területén folyó kármentesítés lefolytatása (figyelemmel kísérése), környezet	Pályázati forrásból - barnamezős beruházások	Törökszentmiklós Városi Önkormányzat		2016. folyamatos

helyreállítása		
Rekultivált hulladéklerakó monitoring kútjainak folyamatos ellenőrzése, földtani közeg szennyezésének elkerülése	Törökszentmiklós Városi Önkormányzat	2016. folyamatos
Illegális hulladéklerakók felszámolása	Törökszentmiklós Városi Önkormányzat	2016. évtől folyamatos

Energiatakarékosság

A fenntartható energiahasználat miatt a jövőben indokolt energiatakarékossági intézkedések végrehajtása, illetve alternatív energia felhasználása. Tekintettel arra, hogy Törökszentmiklós nagy mennyiségű és jó minőségű termálvízkinccsel rendelkezik, fontos eme lehetőség részletes vizsgálata, az ebben rejlő lehetőség fenntartható módon történő kihasználása.
Az önkormányzati intézmények és a háztartások fenntartható energiagazdálkodásának elősegítése és támogatása a jövőben is nagy szerepet kaphat.
A lakosság értékrendje és életmódja alapvetően határozza meg fogyasztási szokásait, amely hatással van a környezet állapotára. A fenntartható fejlődés szempontjából kulcsfontosságú tényező a fenntartható termelés és fogyasztás kérdésköre. A fenntartható termelés és fogyasztás tulajdonképpen a szolgáltatások és kapcsolódó termékek olyan használata, amely kielégíti az alapvető szükségelteket és egyben jobb életminőséget biztosít, miközben minimalizálja a természeti erőforrások és toxikus anyagok használatát csakúgy, mint a hulladékok és szennyező anyagok kibocsátását a szolgáltatások és termékek teljes életciklusa során, annak érdekében, hogy ne veszélyeztesse a jövő generációk szükségleteinek kielégítését.

Megvalósítandó intézkedések	Forrás	Felelősök	Partnerek	Megvalósítás időpontja
Középületek, közintézmények energiatakarékos működtetése, energiahatékonyságának növelése	Pályázat	Törökszentmiklós Városi Önkormányzat	Közintézmények	2016. folyamatos
Helyi megújuló energiaforrások (biomassza, nap- és szélenergia) felhasználásnak növelése	Pályázat	Törökszentmiklós Városi Önkormányzat		2016. folyamatos

Környezettudatos szemlélet és gondolkodásmód erősítése

A lakosságnál, a vállalkozóknál és a gazdálkodóknál is számos esetben hiányzik a környezet - és természetvédelmi szemlélet, a környezettudatosság. A napjainkat jellemző társadalmi és gazdasági folyamatokban meghatározóak a környezetet erősen terhelő életmód.
A természeti értékek bemutatására, a természetvédelmi feladatok kihangsúlyozására a nevelés-oktatás területén is nagy szükség van. A természeti értékek jelentőségét, azok, megőrzésének fontosságát az iskolai oktatás során sok helyen, különböző formában hangsúlyozzák. Helyet kap a természettudományos tantárgyakban, a környezeti nevelésben.

Bercsényi Miklós Gimnázium és Kollégium	5200 Törökszentmiklós, Almásy u. 1.
Székács Elemér Szakközépiskola és Kollégium	5200 Törökszentmiklós, Almásy u. 50.
Kölcsey Ferenc Általános Iskola	5200 Törökszentmiklós, Kölcsey út 21.

5. táblázat Ökoiskola címet elnyert iskolák Törökszentmiklóson

„A környezeti nevelés elsődleges feladata a környezettudatos magatartás, a környezetért felelős életvitel kialakítása. A tanösvények a környezeti szemléletformálás, a terepi környezeti nevelés és a fenntartható szabadidő-eltöltés fontos színterei, jelentős ökoturisztikai attrakciók. Kapcsolódási pontot jelentenek a természet és az ember között, képesek hatni a látogatókra, befolyásolják a viselkedést, ismereteket szolgáltatnak, megismertetnek a valós értékekkel, egyúttal kellemes és hasznos szabadidő-eltöltést tesznek lehetővé."[9]

Megvalósítandó intézkedések	Források	Felelősök	Partnerek	Megvalósítás időpontja
Környezetvédelmi szempontból jelentősebb napokon szemléletformáló programsorozatok szervezése		Törökszentmiklós Városi Önkormányzat		2016. folyamatos
Környezetvédelmi célzatú előadások, oktatási anyagok megtartása		Törökszentmiklós Városi Önkormányzat		2016. folyamatos
Természetvédelmi területeken tanösvények kialakítása, folyamatos túrák megtartása	Pályázat	Törökszentmiklós Városi Önkormányzat		2016. évtől folyamatos
Környezettudatos gondolkodásmód elősegítése a lakosság körében (csapadékvíz visszatartás, helyes gazdálkodási mód, zajártalom csökkentés, hulladékcsökkentés)		Törökszentmiklós Városi Önkormányzat		2016-2017. év
A gazdálkodó szervezetek részére oktatás tartása (teljes életciklus elemzés energiatermelési és szolgáltatási folyamatokra egyaránt, legjobb elérhető technológia alkalmazásának ösztönzése)		Törökszentmiklós Városi Önkormányzat	2016. folyamatos	

[9] Nyugat-Magyarországi Egyetem Erdőmérnöki Kar Kitaibel Pál Környezettudományi Doktori Iskola Környezetpedagógiai Program A Tanösvények Szerepe A Környezeti Szemléletformálásban (Szerző: Kollarics Tímea)

Megvalósítás forrásai

A települési Környezetvédelmi Programban meghatározott feladatok ellátásához szükséges pénzeszközöket az alábbi módon lehetséges biztosítani:

A környezetvédelmi dologi kiadásokra (tanulmánytervek készíttetése, mérések, állapotfelmérések, környezeti és környezet-egészségügyi adatok nyilvántartása, informatikai háttér biztosítása stb.), mint szakfeladatra, évente külön költségvetési keretet kell meghatározni. A környezetvédelmi célú fejlesztésekre, nagy beruházásokra évente külön fejlesztési keretet szükséges biztosítani, mely a programból fakadóan prioritási sorrendben finanszírozza a legégetőbb környezetvédelmi beruházásokat. Önkormányzati Környezetvédelmi Alap fenntartása. Pénzügyi forrásként megfontolandó környezetvédelmi alapítvány(ok) létrehozása, melyhez a magánszemélyek a személyi jövedelemadójuk 1 %-ának felajánlásával járulhatnak hozzá.

Fontos a hazai és nemzetközi környezetvédelmi célú pályázati lehetőségek folyamatos figyelemmel kísérése (pl.: *Svájci-Magyar Együttműködési Program, Norvég Alap*) A pályázati támogatások igénybevehetősége érdekében a szükséges önrész biztosításával számolni kell.

„Magyarország a számára 2014-2020 között rendelkezésre álló uniós források felhasználását tíz operatív program keretében tervezi. Az operatív programok illeszkednek az EU2020 stratégiához.

- Az Integrált Közlekedésfejlesztési Operatív Program (IKOP) elsődleges célja a közlekedés hálózatának és infrastruktúrájának fejlesztése, a transzeurópai közlekedési hálózaton keresztül a városi közlekedésen át, egészen a környezetbarát megoldásokig.
- Az Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program, azaz az EFOP elsődleges célja, hogy a humán tőke és a társadalmi környezet javításával járuljon hozzá a társadalmi felzárkózási és népesedési kihívások kezeléséhez. Az EFOP a gyakorlatban nemcsak a szegénység elleni küzdelemből fogja kivenni a részét, de hangsúlyt helyez a társadalmi kohézió erősítésére, az egészségügyi beruházásokra, a köznevelés minőségének fejlesztésére, kiemelt tekintettel a korai iskolaelhagyás csökkentésére, a felsőfokú végzettséggel rendelkezők számának növelésére és a kutatás-fejlesztésre.
- A Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Program (KEHOP) célja, hogy a magas hozzáadott értékű termelésre és a foglalkoztatás bővülésére épülő gazdasági növekedés az emberi élet és a környezeti elemek – hosszú távú változásokat is figyelembe vevő – védelmével összhangban valósuljon meg.
- A Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program, azaz a GINOP egyik legfontosabb célkitűzése Magyarország foglalkoztatási rátájának 75%-ra való emelése. Ehhez egyrészt új munkahelyeket kell létesíteni, másrészt a munkát vállalni akarók képességeit kell fejleszteni. A program további két fontos célkitűzése az ország innovációs képességeinek és kapacitásainak, valamint a magyar ipari és szolgáltató szektornak a fókuszált fejlesztése.
- A TOP, azaz a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program fő küldetése, hogy kereteket biztosítson a területileg decentralizált fejlesztések tervezéséhez és megvalósításához. Fejlesztései között helyet kapnak a közvetlenül a közszférára, a helyi társadalomra és környezetre irányuló fejlesztések is.
- A közigazgatás, és a közszolgáltatási szféra kiemelt fejlesztéseit a Közigazgatás- és Közszolgáltatás Fejlesztési Operatív Program (KÖFOP) nyomán hajtjuk végre. Az operatív program ad egyben helyet a 2014-2020 időszakban az ESB alapok végrehajtásához szükséges tagállami funkciók finanszírozásához felhasználható technikai segítségnyújtás forrásoknak.

- A VP, azaz Vidékfejlesztési Program elsődleges célja a mezőgazdasági vállalkozások versenyképességének növelése, az agrárium fenntartható fejlődése, a vidéki térségek és közösségek erősítése, az életminőség javítása a vidéki térségekben, valamint a gazdasági fejlődés támogatása.
- A Magyar Halászati Operatív Program (MAHOP) a halászati ágazat támogatási lehetőségeit tartalmazza.
- Az RSZTOP, azaz a Rászoruló Személyeket Támogató Operatív Program elsődleges célja, hogy a leginkább rászoruló személyeket - a szegénységben élő gyermekeket, a hajléktalanokat, valamint a rendkívül alacsony jövedelmű személyeket - megfelelő étkezéshez és alapvető fogyasztási cikkekhez juttassa."[10]

[10] http://www.palyazat.gov.hu/2014_2020_as_operativ_programok_tarsadalmi_egyeztetes

Általános és egyes környezeti elemek védelmével kapcsolatos jogszabályok a következők:

Általános jogszabályok:

- 1995. évi LIII. törvény a környezet védelmének általános szabályairól
- 1996. évi XXI. törvény a területfejlesztésről és területrendezésről
- 2003. évi XXVI. törvény az Országos Területrendezési Tervről
- 2011. évi CLXXXIX. törvény a helyi önkormányzatokról
- 1991. évi XX. törvény a helyi önkormányzatok és szerveik, a köztársasági megbízottak, valamint egyes centrális alárendeltségű szervek feladat- és hatásköreiről

Levegőtisztaság-védelemmel kapcsolatos jogszabályok:

- 306/2010. (XII.23.) Korm. rendelet a levegő védelméről
- 4/2002.KvVM rendelet a légszennyezettségi agglomerációk és zónák kijelöléséről
- 4/2011. (I.14.) VM rendelet a levegőterheltségi szint határértékeiről és a helyhez kötött légszennyező pontforrások kibocsátási határértékeiről
- 6/2011. (I. 14.) VM rendelet a levegőterheltségi szint és a helyhez kötött légszennyező források kibocsátásának vizsgálatával, ellenőrzésével, értékelésével kapcsolatos szabályokról

Vízminőség-védelemmel és talajvédelemmel kapcsolatos jogszabályok:

- 1995. évi LVII. törvény a vízgazdálkodásról
- 2007. évi CXXIX. törvény a termőföld védelméről
- 219/2004. (VII. 21.) Korm. rendelet a felszín alatti vizek védelméről
- 220/2004. (VII. 21.) Korm. rendelet a felszíni vizek minősége védelmének szabályairól 27/2004. (XII. 25.) KvVM rendelet a felszín alatti víz állapota szempontjából érzékeny területeken lévő települések besorolásáról
- 28/2004. (XII. 25.) KvVM rendelet a vízszennyező anyagok kibocsátásaira vonatkozó határértékekről és alkalmazásuk egyes szabályairól
- 123/1997. (VII. 18.) Korm. rendelet a vízbázisok, a távlati vízbázisok, valamint az ivóvízellátást szolgáló vízilétesítmények védelméről 240/2000. Korm. rendelet a települési szennyvíztisztítás szempontjából érzékeny felszíni vizek és vízgyűjtő területek kijelöléséről 27/2006. (II. 7.) Korm. rendelet a vizek mezőgazdasági eredetű nitrátszennyezéssel szembeni védelméről
- 147/2010. (IV. 29.) Korm. rendelet a vizek hasznosítását, védelmét és kártételeinek elhárítását szolgáló tevékenységekre és létesítményekre vonatkozó általános szabályokról
- 10/2010. (VIII. 18.) VM rendelet a felszíni víz szennyezettségi határértékeiről és azok alkalmazásának szabályairól
- 38/1995. (IV. 5.) Korm. rendelet a közműves ivóvízellátásról és a közműves szennyvízelvezetésről
- 72/1996. (V. 22.) Korm. rendelet a vízgazdálkodási hatósági jogkör gyakorlásáról
- 21/2002. (IV. 25.) KöViM rendelet a víziközművek üzemeltetéséről
- 83/2014. (III. 14.) Korm. rendelet a nagyvízi medrek, a parti sávok, a vízjárta és a fakadó vizek által veszélyeztetett területek használatáról, hasznosításáról, valamint a folyók esetében a nagyvízi mederkezelési terv készítésének rendjére és tartalmára vonatkozó szabályokról 10/1997. (VII. 17.) KHVM rendelet az árvíz- és belvízvédekezésről
- 201/2001. Korm. rendelet az ivóvíz minőségi követelményeiről és az ellenőrzés rendjéről
- 1993. évi XLVIII törvény a bányászatról

- 6/2009. (IV. 14.) KvVM-EüM-FVM együttes rendelet a földtani közeg és a felszín alatti víz szennyezéssel szembeni védelméhez szükséges határértékekről és a szennyezések méréséről

Épített környezet védelmével kapcsolatos jogszabályok:

- 1997. évi LXXVIII. törvény az épített környezet alakításáról és védelméről
- 2001. évi LXIV. törvény kulturális örökség védelméről
- 149/2000. (VIII. 31.) Korm. rendelet a régészeti örökség védelméről szóló Európai Egyezmény kihirdetéséről
- 393/2012. (XII.20.) Korm. rendelet a régészeti örökség és a műemléki érték védelmével kapcsolatos szabályokról

Táj- és természetvédelemmel kapcsolatos jogszabályok:

- 1996. évi LIII. törvény a természet védelméről
- 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről
- 346/2008. (XII. 30.) Korm. rendelet a fás szárú növények védelméről
- 67/1998. (IV. 3.) Korm. rendelet a védett és fokozottan védett életközösségekre vonatkozó korlátozásokról és tilalmakról
- 2/2002. (I.23.) KöM-FVM együttes rendelet az érzékeny természeti területekre vonatkozó szabályokról
- 1995. évi XCIII. törvény a védett természeti területek védettségi szintjének helyreállításáról
- 33/1997. (II.20.) Korm. rendelet a természetvédelmi bírság kiszabásával kapcsolatos szabályokról
- 348/2006. (XII.23.) Korm. rendelet a védett állatfajok védelmére, tartására, hasznosítására és bemutatására vonatkozó részletes szabályokról
- 12/2005. (VI.17.) KvVM rendelet a fokozottan védett növény-, illetve állatfajok élőhelyén és élőhelye körüli korlátozás elrendelésének részletes szabályairól
- 13/2001. (V.9.) KöM rendelet a védett és a fokozottan védett növény- és állatfajokról, a fokozottan védett barlangok köréről, valamint az Európai Közösségben természetvédelmi szempontból jelentős növény- és állatfajok közzétételéről
- 276/2004. (X.8.) Korm. rendelet a természet védelmét szolgáló egyes támogatásokra, valamint kártalanításra vonatkozó részletes szabályokról
- 14/2010. (V.11.) KvVM rendelet az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészletekről
- 59/2007. (X.18.) KvVM rendelet a Közép-tiszai Tájvédelmi Körzet védettségének fenntartásáról

Hulladékgazdálkodással kapcsolatos jogszabályok:

- 2012. évi CLXXXV. törvény a hulladékokról
- 225/2015. (VIII.7.) Korm. rendelet a veszélyes hulladékkal kapcsolatos egyes tevékenységek részletes szabályairól
- 20/2006. (IV. 5.) KvVM rendelet a hulladéklerakással, valamint a hulladéklerakóval kapcsolatos egyes szabályokról és feltételekről
- 1/1986. ÉVM-EÜM rendelet a köztisztasággal és a települési szilárd hulladékokkal összefüggő tevékenységekről a köztisztasággal összefüggő tevékenységekről szóló

Zaj- és rezgésvédelemmel kapcsolatos jogszabályok:

- 284/2007. (X. 29.) Korm. rendelet a környezeti zaj és rezgés elleni védelem egyes szabályairól 27/2008. (XII. 3.) KvVM-EüM együttes rendelet a környezeti zaj- és rezgésterhelési határértékek megállapításáról
- 280/2004. (X. 20.) Korm. rendelet a környezeti zaj értékeléséről és kezeléséről

Irodalomjegyzék

1. Fejezetek Törökszentmiklós múltjából II. /2005, Ipoly Arnold Városi Könyvtár és Helytörténeti Gyűjtemény/
2. IV. Nemzeti Környezetvédelmi Program /2015-2020/
3. Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Kormányhivatal Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főosztály /2014. évi adatszolgáltatása/
4. Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Energetikai Akcióterv az alternatív és megújuló energiaforrások felhasználásának lehetőségeiről /2011-2013/
5. KSH Statisztikai Hivatal /1870-2015. év/
6. Vízszennyezés - vízminőség-szabályozás /Thyll Sz. 1998./
7. Törökszentmiklós Kultúrtörténeti Egyedi Tájértékeinek Katasztere /2014/
8. Nemzeti Vidékfejlesztési Stratégia /2012-2020/
9. Jász-Nagykun-Szolnok megye kunhalmainak állapotfelmérése /Dr. Tóth Csaba/2010/
10. Törökszentmiklós Környezetvédelmi Programja /2009-2015/
11. Törökszentmiklós Város Fenntartható Fejlődés Helyi Programja /2014/
12. Törökszentmiklós Város Településfejlesztési Koncepciójának és Integrált Településfejlesztési Stratégiája/Megalapozó Vizsgálata /2015/
13. Törökszentmiklós Térségi Víz-Csatornamű Kft. Üzemeltetési Szabályzat és Karbantartási Utasítás /2012./
14. Törökszentmiklós Helyi-Vízkár-Elhárítási Terv /2013./
15. Törökszentmiklós Veszély-elhárítási Terv
16. Mentsük Meg A Kunhalmokat /2008. Törökszentmiklós/
17. Törökszentmiklós Város Településrendezési Terve /2005./
18. A törökszentmiklósi kistérség integrált területfejlesztési, vidékfejlesztési és környezetgazdálkodási programja. VÁTI Kht. /2005./
19. Dr. Barótfi István: Környezettechnika (Mezőgazda Kiadó 2002)

Honlapok

1. Hortobágyi Nemzeti Park / http://www.hnp.hu/hu/(letöltés ideje: 2015. november 20.)
2. Táji értékeken alapuló turizmus fejlesztése SH/6/6/http://www.tajturizmus.hu/tajcentrumok/torokszentmiklos_-_pityoka//(letöltés ideje: 2015. december 10)